د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او
د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

دوهم ټولګی

۵ = ۵

۴ > ۳   ٦ < ٧

۲ + ۳ = ۵   ۵ − ۳ = ۲

۴ × ۱ = ۴   ۴ ÷ ۴ = ۱

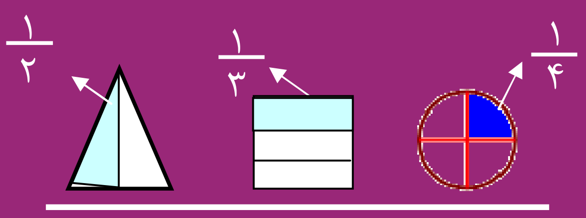

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درسي کتابونه د پوهنې په وزارت پورې اړه لري.
په بازار کې يې اخيستنه او خرڅونه په کلکه منع
ده. له سرغړونکو سره قانوني چلند کيږي.

ISBN 978-9936-25-159-5
9 789936 251595 >

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او
د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

دوهم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۸۹ هـ . ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب د تالیف، څېړنې او تدقیق کمېټې

لیکوالان:

سرمؤلف عبدالکبیر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي د دیپارتمنت آمر.

سرمؤلف نظام الدین د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي د دیپارتمنت غړی.

تایید او مطالعه:

ملي شورا:

د ولسي او مشرانو جرگو د دیني، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

پوهنې وزارت:

شاه آغاسي د ښوونکي د روزنې علمي غړی.

ژباړونکی: سرمؤلف نظام الدین.

محمد عزیز تحریک د پښتو دیپارتمنت آمر، ادیتور.

د کابل ښار د پوهنې ریاست:

عبدالکریم د استقلال د لیسې استاد.

د محتوا، دیني او سیاسي فرهنگي برخو د څېړنې او بررسۍ کمېټه:

۱ - دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.

۲ - محمد آصف ننگ د پوهنې وزارت د خپرونو او اطلاعاتو رئیس

د تدقیق، تصحیح او څارنې کمیسیون:

دکتور عبدالغفور غزنوي د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې او د ساینس د مرکز معین- د کمیسیون رئیس.

د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر گلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس.- غړی

سید محمود خلیق د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست علمي غړی- غړی

کمپوز او ډیزاین:

حمیدالله غفاري

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستـــان دی　　دا عزت د هـــر افغان دی
کور د سولې کور د تورې　　هر بچي يې قهرمـــان دی
دا وطن د ټولو کـور دی　　د بلوڅــــو د ازبکــــو
د پښتـــون او هزاره وو　　د ترکمنـــو د تاجکـــو
ورسره عرب، گوجــر دي　　پامیــریان، نورستانیـــان
براهوي دي، قزلباش دي　　هم ايمـــاق، هم پشـه يان
دا هيـــواد به تل ځليږي　　لکـــه لمــر پر شنه آسمـان
په سينـــه کې د آسيـــا به　　لکـــه زړه وي جـــاويدان
نوم د حق مودی رهبـــر　　وايو الله اکبر وايو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزير پيغام

گرانو استادانو، ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختيا او پرمختگ بنسټ جوړوي. تعليمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختگ او ټولنې د اړتياوو له مخې رامنځته کيږي. څرگنده ده چې علمي پرمختگ او ټولنيزې اړتياوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعليمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښايي چې تعليمي نصاب د سياسي بدلونونو او د اشخاصو د نظريو او هيلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتيب شوی دی. علمي گټورې موضوعگانې پکې زياتې شوې دي. د زده کړې په بهير کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدريسي پلان برخه گرځيدلې ده.

هيله من يم دا کتاب له لارښوونو او تعليمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د ميتودونو د کارولو له لارې تدريس شي او د زده‌کوونکو ميندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکيفيته ښوونه او روزنه کې پرله پسې گډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هيلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې برياوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ گران استادان او ښوونکي د تعليمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او دروند مسؤوليت لري.

د پوهنې وزارت تل زيار کاږي چې د پوهنې تعليمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دين له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معيارونو سره سم د ټولنې د څرگندو اړتياوو له مخې پراختيا ومومي.

په دې ډگر کې د هېواد له ټولو علمي شخصيتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له ميندو او پلرونو څخه هيله لرم چې د خپلو نظريو او رغنده وړانديزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تاليف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتيب کې يې مرسته کړې، له ملي او نړيوالو درنو موسسو، او نورو ملگرو هېوادونو څخه چې د نوي تعليمي نصاب په چمتو کولو او تدوين او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې يې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفيق

فاروق وردگ

د افغانستان د اسلامي جمهوريت د پوهنې وزير

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

ګڼه	عنوانونه	مخ
	لومړي فصل: له (۱ - ۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتيب کول	
۱ -	د عدد مفهوم	۱
۲ -	متناوب شمېرل (دوه، دوه،پنځه، پنځه.. زياتول).........	۳
۳ -	دعدد دمفهوم تمرين	٦
۴ -	تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتيب او پرتله کول	۸
۵ -	تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتيب	۱۰
٦ -	د متناوب شمېرلو مشق او تمرين	۱۱
۷ -	مخ کې، وروسته، منځ کې، زيات، لږ	۱۲
۸ -	توصيفي يا ترتيبي عددونه	۱۴
	دوهم فصل: له (۱ - ۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قيمت او عمليې	
۹ -	د مقامي قيمت مفهوم	۱۵
۱۰ -	د عددونو جمع او تفريق تر۹۹ پورې	۱۷
۱۱ -	د جمعې په عمليې کې د بدلون (تبديلې) قانون	۱۹
۱۲ -	د جمعې د درېو جزو جمع کول	۲۳
۱۳ -	تفريق	۲۵
۱۴ -	تفريق عبارتي پوښتنې	۲۷
۱۵ -	دجمعې اوتفريق ترمنځ اړيکې	۲۹
۱٦ -	دجفت اوتاق ترمنځ اړيکې	۳۰
	درېيم فصل: د دوه رقمي عددونو جمع	
۱۷ -	د يوه رقمي عدد جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري.	۳۵
۱۸ -	ددوو، دوه رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري	۳۷
۱۹ -	دجمعې د درېو جز جمع کول چې حاصل ولري..........	۴۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل: د دوه رقمي عددونو تفريق

۲۰- له دوه رقمي عدد څخه د يوه رقمي عدد تفريق کول چې په هغه کې پور (قرض) اخيستل دي ۴۴
۲۱- له دوه رقمي عددونوڅخه ددوه رقمي عدد تفريق (د پور اخستلو په صورت کې)۴۶
۲۲- د جمعې او تفريق د عمليو آزمويل د يوبل په واسطه......... ۵۱
۲۳- د تفريق د عمليې آزموينه ۵۲
۲۴- د عددونو جمع کول د چوت په واسطه ۵۳
۲۵- د عددونو تفريق د چوت په واسطه ۵۵

پنځم فصل: له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

۲۶- له (۱۰۰-۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل........ ۵۷
۲۷- لس ګوني (لسيز) اوسلګوني (سليز) ۵۸
۲۸- سليز، لسيز او يويز ٦۰
۲۹- تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت ٦۳
۳۰- مخ کې، وروسته، منځ کې ٦۷
۳۱- د عددونو پرتله ٦۸
۳۲- د عددونو ترتيب نظر په مقامي ارزښت سره ٦۹

شپږم فصل : د درې رقمي عددونو جمع اوتفريق

۳۳- د څو سل ګونو جمع کول ۷۲
۳۴- د يوه درې رقمي عدد جمع کول له يوه دري رقمي عدد سره چې د يويز اوسليز رقمونه يې صفر وي.. ۷۴
۳۵- د درې رقمي عددونو جمع کول ۷۵
۳٦- د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري........ ۷۷
۳۷- د درې رقمي عددونو تفريق د قرض(پور) اخستلوپرته....... ۸۰
۳۸- د درې رقمي عددونو تفريق په پور(قرض) اخستلو سره .. ۸۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳۹- د یوه درې رقمي عدد تفریق د یوه درې رقمي عدد څخه چې یویز او لسیز یې
صفر وي ۸۴

اووم فصل: د عددونو د ضرب او ویش عملیې

۴۰- د هغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوي ولري (تکراري جمع) ۸۹
۴۱- د ضرب نښې ۹۱
۴۲- د کارتونو جوړول...................................... ۹۴
۴۳- په ضرب کې د بدلون خاصیت ۹۶
۴۴- په عمودي شکل ضرب کول ۹۸
۴۵- د عبارتي پوښتنو په حل کې د ضرب د عملیې کارول ۱۰۰
۴۶- د شکلونو څخه په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه..... ... ۱۰۱
۴۷- د یوه رقمي عدد ضربول په دوه رقمي عدد کې...... ۱۰۴
۴۸- د شکلونو په کار اخیستلو سره د ضرب ښوونه ۱۰۷
۴۹- د ضرب په عملیه کې د (۰) صفر خاصیت ۱۰۸
۵۰- د ګروپونو جوړول ۱۰۹
۵۱- د مساوي ګروپونو جوړول ۱۱۱
۵۲- وېش ۱۱۳
۵۳- د ضرب او وېش ترمنځ اړیکې (رابطه)............. ۱۲۰
۵۴- د یوه عدد وېشل په خپل عدد باندې ۱۲۱
۵۵- د یوه عدد وېشل په (۱) باندې ۱۲۲

اتم فصل: د اندازه کولو واحدونه

۵۶- غیر معیاري واحدونه ۱۲۳
۵۷- معیاري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر) ۱۲۴
۵۸- د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه ۱۲۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل: هندسه

۵۹- د هندسي شکلونو پېژندنه ۱۲۸

لسم فصل: د کسر پېژندل په عملي توګه

۶۰- په هندسي شکلونو کې کسر ۱۳۳
۶۱- د يوې کسري برخې ښوونه ۱۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل

له (۱-۱۰۰) پورې د عددونو شمېرل او ترتیب کول

لومړی لوست

د عدد مفهوم

هدف: د عددونو د شمېرلو، لوستلو اوليکلو تقويت.

۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
صفر	یو	دوه	درې	څلور	پنځه	شپږ	اووه	اته	نه	لس

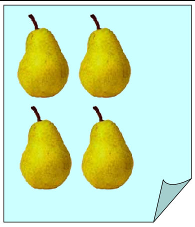

____

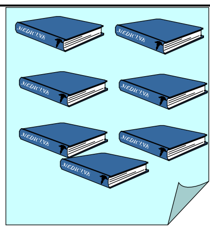

____

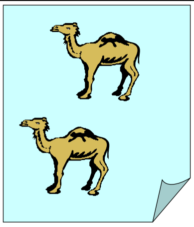

____

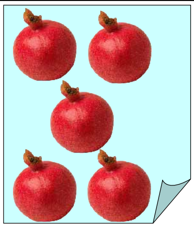

____

په لاندې هرڅوکاټ کې څو شکلونه دي؟

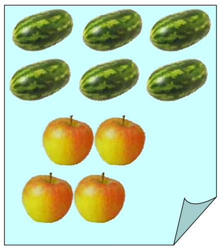

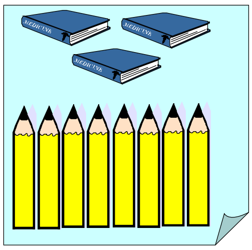

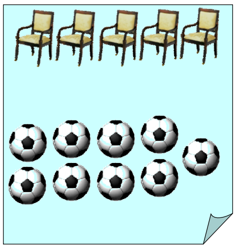

______ هندواني ______ کتابونه ______ څوکۍ ګاني

______ مڼې ______ پنسلونه ______ توپونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱- کوم ډول میوه زیاته ده؟ هندواني مڼې.

۲-کوم يو يې لږ دي؟ پنسلونه توپونه.

۳- کوم يو يې ډیر زيات دي؟ څوکۍ ګاني کتابونه مڼې

۴- کوم يو يې ډیر زيات دي؟ کتابونه څوکۍ ګاني پنسلونه

۵- ستاسو په ټولګي کې څوتنه نجونې دي؟ ____________

٦- ستاسو په ټولګي کې څو تنه هلکان دي؟ ____________

۷- کوم يو يې د هغو ځخه لږ شمېر لري؟ نجونې هلکان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

په هر چوکاټ کې د شیانو شمېر حساب کړئ، اووروسته د لارښود په ډول کار وکړئ.

۱– د لاندې چوکاټ په سپینه برخه کې د رسم شوو شکلونو په ډول لږ شکلونه رسم کړئ او وواياست چې ټول څو شکلونه دي؟

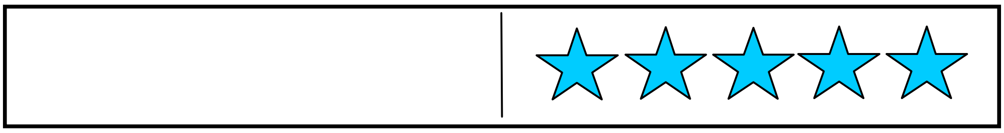

۲– د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو څخه زیات شمېر رسم کړئ اوهغــه ټول حساب کړئ او شمېر یې ولیکئ.

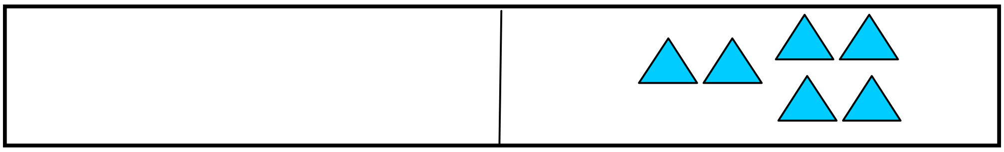

۳– د چوکاټ په سپینه برخه کې د درکړل شوو شکلونو سره مساوي شمېر رسم کړئ. ټــول حساب کړئ او په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

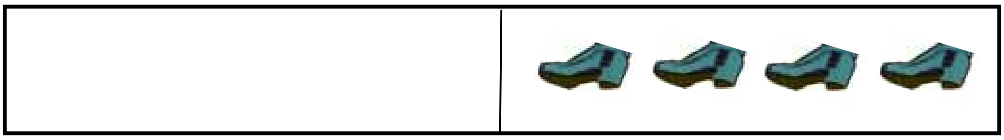

۴– د خپلې خوښې یو شکل چې له ٦ څخه زیات خو له ۱۰ څخه لږ وي په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم لوست

متناوب شمېرل (دوه، دوه، پنځه، پنځه.... زياتول)

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي بايد متناوب شمېرل زده کړي.

١– د خپلو ټولګيوالو له سترګو څخه په کار اخيستوسره ٢،٢ زيات کړئ او عددونه يې وليکئ.

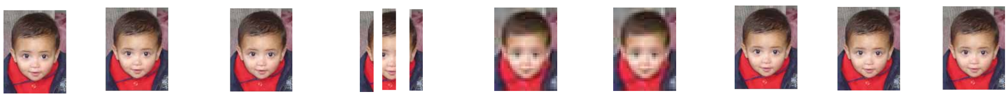

٢ ٤ ٦ ____ ____ ____ ____ ____ ____

ټولې ____ سترګې ____ ____ ____ ____

څوګوتې؟

٢– د خپلو ټولګيوالود لاسد ګوتو د ٥ په زياتولو سره عددونه په لاس راوړئ او ويې ليکئ.

ټولې... ګوتې

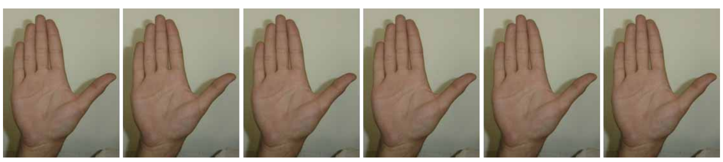

٥ ١٠ ١٥ ____ ____ ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ښي خوا څخه کيڼ لوري ته کوم عددونه چې پاتې دي په تـــشو ځايونوکې يې وليکئ.

۱- ۲، ___، ___، ۵، ٦

۲- ۰، ___، ۲، ___، ۴

۳- ۴، ۵، __، ۷، ____

۴- ۲، ۴، __، __، ۱۰

۵- ۱، ۳، __، ۷، ____

٦- ۰، ۳،__، ____

له ښي خواڅخه کيڼ لوري ته تش ځايونه د مناسبو عـــددونو په واسطه ډک کړئ.

۱. ۵، ۴، __، ۲، __.

۲. ۱۰، ۹، ۸، __، __، __، ____

۳. __، ٦، ۵، ____، ۳

۴. ۱۲، ۱۰، ____، ٦، ____، ۲

۵. ۱۱، ۹، __، ۵، ____

٦. __ ۱۰، ۷، ۴، ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

۱- لاندي جدول خپلو کتابچوته نقل او د حل شوي مثال نه په کار اخيستو سره پوښتنه حل او رنګ کړئ.

۱	۲	۳	۴	۵	٦	۷	۸	۹	۱۰
۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵	۱٦	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰
۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲٦	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳٦	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰
۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵	۴٦	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰
۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵٦	۵۷	۵۸	۵۹	٦۰
٦۱	٦۲	٦۳	٦۴	٦۵	٦٦	٦۷	٦۸	٦۹	۷۰
۷۱	۷۲	۷۳	۷۴	۷۵	۷٦	۷۷	۷۸	۷۹	۸۰
۸۱	۸۲	۸۳	۸۴	۸۵	۸٦	۸۷	۸۸	۸۹	۹۰
۹۱	۹۲	۹۳	۹۴	۹۵	۹٦	۹۷	۹۸	۹۹	۱۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم لوست

هدف: د عدد د مفهوم تمرین.

د هرلیک ښي خواته یو عدد لیکل شوی دی د هغه په شمېر دایـــرې رنګه کړئ او د هغو دایرو شمېر چې رنګ شوې نه دي کیڼې خواتــه ولیکئ د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

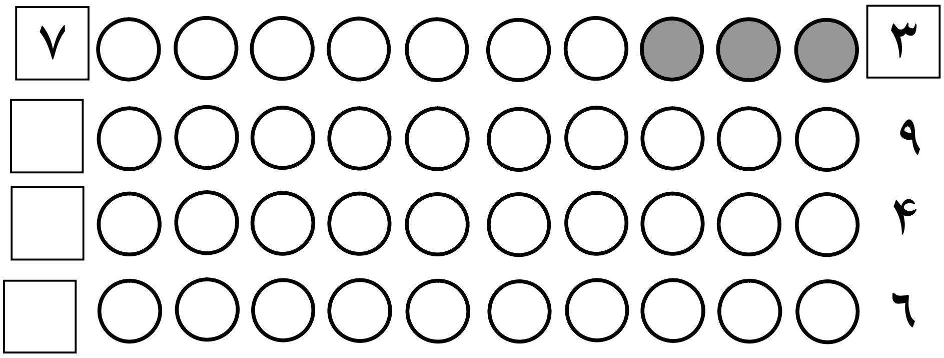

د هرې کرښې ښي خواته یو عدد لیکل شوی دی د هغه په شمېر شکلونه رنګه کړئ د شکل نوم واخلئ او د هغو شکلونو شمېر چې رنګ شوي نــه دي کیڼې خواته ولیکئ. د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

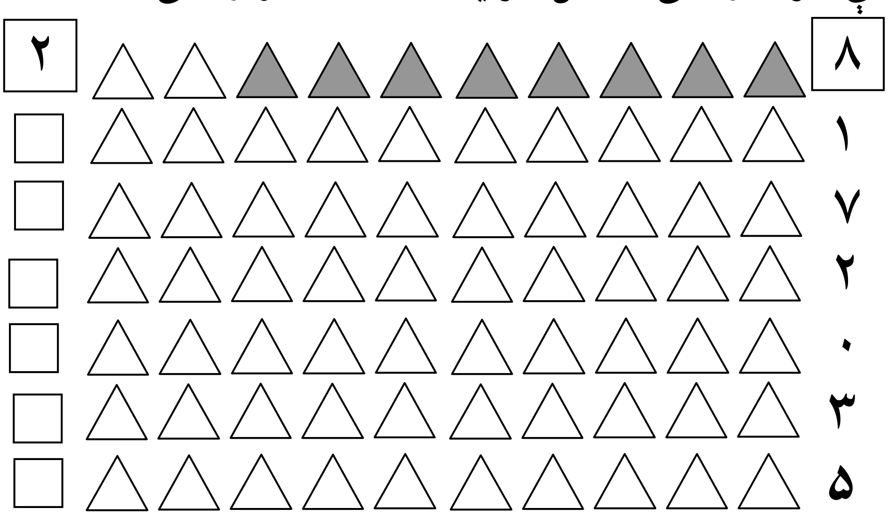

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د شیانو څخه د لس ګونو ګروپونو جوړول شمېرل آسانه کـــوي او دا یو ډول تفریح ده.

له شیانو څخه لس ګونه ګروپونه جلا اوکړښه ورڅخه تاو کړئ، تش ځایونه ډک کړئ او پوښتنو ته ځواب ووایاست.

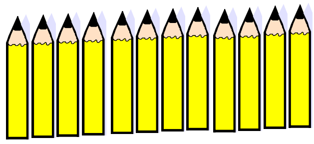

____ لسیز او ____ یویز ____ کیږي

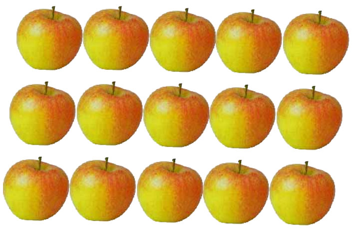

____ لسیز او____ یویز ____ کیږي

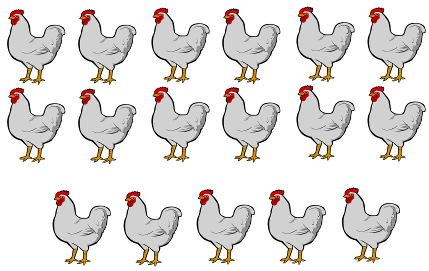

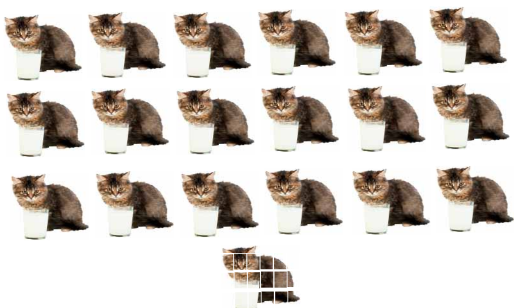

____ لسیز د چرګانو او ____ نور ټول ____ چرګان کیږي.

____ لسیز د پیشوګانو او ____ نور ټول ______ پیشوګان کیږي.

کوم ګروپ زیات دی   چرګان که   پیشوګانې

څومره زیات دي؟ ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتیب او پرتله کول

هدف: زده کوونکي ډېر او لږ عددونه وپېژني او د هغو له مخې دې ترتیب(پرله پسې توب)وکولای شي.

شکلونو ته وګورئ د هغو د هریوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۴ څخه کوچنی دی تر شاوخوا یې یوه مربع رسم کړئ.

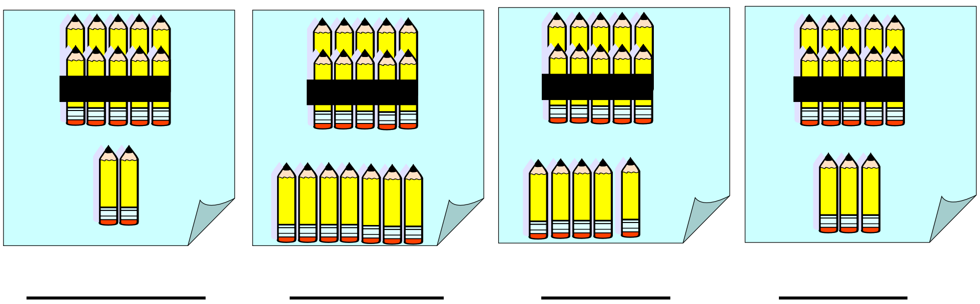

شکلونوته وګورئ د هغو د هر یوه د شیانو شمېر په خپلو کتابچو کې ولیکئ او هر هغه عدد چې له ۱۵ څخه زیات دی دایره ترې تاوه کړئ.

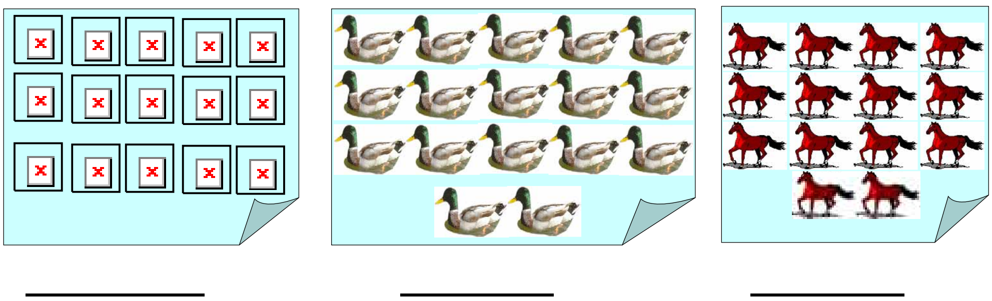

له آسونوڅخه ځومره هیلۍ زیاتې دي؟ ______

له هیلیو څخه ځومره وزې کمې دي؟ ______

کوم یو یې زیات دي وزې که آسونه، څومره؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زده کوونکو فعالیت:

په خپل ګروپ کې کار وکړئ هر ګروپ یا ډلې ته دعدد یو شمېر کارتونه چې له صفر څخه تر ۲۰ پورې ور باندې لیکل شوې دې ورکول کیږي.

۱– په وار سره کار وکړئ.

۲– هر زده کوونکی دې له کڅوړې څخه یو کارت راوباسي.

۳– زده کوونکي دې عددونه له ډیرو لږو څخه د لوی عدد پورې ترتیب کړي.

۴– د هر دور عدد په جدول کې (یاد داښت) کړئ.

د عددونو کارتونه

لومړی دور					
دوهم دور					
دریم دور					

د جدول په برخه کې لاندې پوښتنو ته چې ستاسو په کتابچو کې یا د ټولګي په دړه باندې لیکل شوي دي ځواب وواياست:

۱– خپل جدول ته وګورئ په هر دوره کې له ۱۳ څخه څو عددونه لوی دي؟

۲– د ټولو هغو عددونو نه چې له ۱۱ څخه کوچني دي کرښه تاو کړئ.

۳– ټول هغه عددونه چې له ۱۶ څخه لوی دي ورڅخه یوه مربع تاوه کړئ.

۴– آیا ګومان کوئ چې ټول عددونه به له ۱۶ څخه لږ وي؟

۵– له ۱۶ څخه زیات او لږ عددونه په جلاء جلاء توګه ولیکئ او بیا کوشش وکړئ او ووینئ چې ستاسو اټکل صحیح دی که نه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم لوست

تر ۱۰۰ پورې د عددونو ترتيب

هدف: زده کوونکي عددونه دمقامي قيمت په درلودلو سره په پرله پسي توګه ترتيب کړاي شي.

د فعاليت له يوه ګډون کوونکي سره دې کار وکړي او هغه عددونه چې پــه جدول کې ليکل شوي نه دي تر ۱۰۰ پورې بشپړ کړئ.

۱	۲						۸		
			۱۴		۱۶				
	۲۲								۳۰
		۳۳				۳۷			
						۴۷		۴۹	
		۵۳		۵۵					
	٦۲							٦۹	
			۷۴	۷۵					
۸۱					۸٦				
							۹۸		۱۰۰

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱. کوم عدد له ۳۵ څخه ديوه په اندازه زيات دی؟ ______

کوم عدد له ۳۵ څخه د يوه په اندازه لږ دی؟ ______

۲. کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه زيات دی؟ ______

کوم عدد له ۲۷ څخه د دوو په اندازه لږ دی؟ ______

۳. کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه زيات دی؟ ______

کوم عدد له ۵۰ څخه د لسو واحدو په اندازه لږ دی؟ ______

۴. کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه زيات دی؟ ______

کوم عدد له ۷۰ څخه د شلو واحدو په اندازه لږ دی؟ ______

۵. په تشو ځايونوکې د (> يا <) مناسبه نښه وليکئ.

۹۳ (>) ۹۷   ۴۷ ◯ ۳۵   (۲۳) ۷۷   ٦۸ ◯ ۸۲

شپږم لوست

د متناوب شمېرلو مشق او تمرین

هدف: زده کوونکي په آساني سره وکولای شي د دوه، دوه، درې، درې عددونه زيات کړي او د يوه، يوه عددونو په زياتولو بسنه ونکړي.

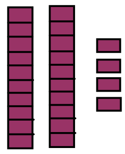

۲۴

۲۴ له ۲۵ څخه مخ کې راځي

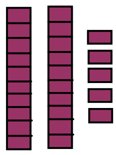

۲۵

۲۵ د ۲۴ او ۲٦ په منځ کې راځي

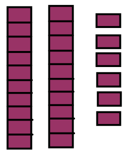

۲٦

۲٦ د ۲۵ څخه وروسته راځي

د خپل فعاليت د ګډون کوونکو سره يوځای کار وکړئ ښايي تاسو کوچنۍ ډبرې وکاروئ هغه عددونه چې ليکل شوي نه دي ويې ليکئ.

۱- ۳۰، ۳۱، ۳۲   ٦۵، ٦٦ ______   ______، ۱۳، ۱۴

۲- ______، ۴٦، ۴۷   ۷۱، ______، ۷۳   ۸۳، ۸۴، ______

۳- ۹٦، ۹۷، ______   ______، ۲۸، ۲۹   ۵۸، ۵۹، ______

کوچنۍ ډبرې وکاروئ د خپل فعاليت کوونکو سره ګډ کار وکړئ. متناوب شمېرل دکوچنۍ ډبرو په اينبودلو کار وکړئ. تر سلو پورې عددونه په جدول کې وليکئ. د هر عدد لپاره چې تاسو يې شمېرئ مشق او تمرين سرته ورسوئ. د مثال په توګه تاسو په جګ غږ سره ووایاست (۲، ۴، ٦، ۸...) او کوچنۍ ډبرې په عددونو باندې يعنې په (۲، ۴، ٦، ۸...) کېږدی د خپل فعاليت ګډون کوونکي ارزيابي کړئ. د۳، ۴، ۵ او نورو په زياتولو سره د متناوب شمېر عددونو فعاليت تکرار او سرته ورسوئ.

کورنۍ دنده: د لاندې لارښود په کارولو سره غوښتل شوی عدد پيداکړئ.

۱-لارښوونه: غوښتل شوی عدد د ۱۰ او ۸۰ په منځ کې دی.

۲-لارښوونه: غوښتل شوی عدد يوله لاندې عددونو څخه دی.

۱۳، ۳۰، ۲۳، ۸۰، ۸۳، ٦۷، ۵۲

۳-لارښوونه: غوښتل شوی عدد له ۵۵ څخه لږ کم دی.

۴-لارښوونه: کوم وخت چې تاسو له صفر (۰) څخه پيل کوئ د لس، لس په زياتولو سره د غوښتل شوي عدد نوم اخلئ. غوښتل شوي عدد له ______ څخه عبارت دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم لوست

مخ کې، وروسته، منځ کې، زيات، لږ

هدف: په دې لوست کې دې زده کوونکي د يوه عدد مخ کې او وروسته عددونه وپيژني.

د ۵ کتارونو کتابونو رسم چې د ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱ او ۲۲ عددونه د هغو کتارونه رانبيي.

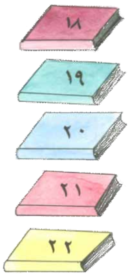

۱۹ د ۲۰ څخه مخ کې راځي.

۱۹ د ۱۸ او ۲۰ په منځ کې دی.

۱۹ د ۱۸ څخه وروسته راځي.

۱۹ له ۱۸ څخه زيات دی.

۱۹ له ۱۸ څخه لږ دی.

جوړه جوړه کار وکړئ پوښتنوته ځواب ووایاست.

۱. هغه عدد وليکئ چې مخ کې راځي.

۳۱ ۳۲ ۳۳ ۳۴

۵۱ ۵۰ ۴۹ ____

۲. هغه عدد وليکئ چې وروسته راځي.

____ ۸۷ ۸۶ ۸۵

____ ۵۳ ۵۲ ۵۱

۳. هغه عدد وليکئ چې په منځ کې راځي.

۱۸ ۱۹ ____ ۲۱

۶۲ ____ ۶۴ ۶۵

د لاندې ترتيب شوو عددونو په اړه په پورتني چوکاټ کې دکارول شوو مثالونو نــه په ګټې اخيستو سره خبرې اترې وکړئ.

۷۲ ۷۳ ۷۴ ۷۵ ۷۶ ۷۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندي عددي خط په نظرکي ونيسئ او هرې پوښتني ته ځواب ووایاست:

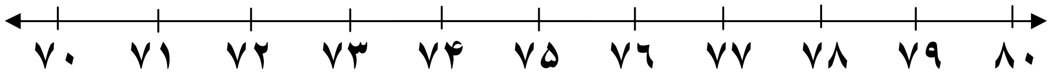

۱.هغه عدد چې له ۷۲ څخه مخ کې دی ترې لاندې خط وکاږئ.

۲. له هغه عدد نه دایره راتاو کړئ چې له ۷۹ څخه وروسته دی.

۳. دهغه عدد له شاوخوا نه خط تاوکړئ چې د ۷۴ او ۷۵ په منځ کې دی.

۴.په ټولو هغو عددونو باندې د (×) نښه کېږدی چې د ۷۵ او ۸۰ په منځ کې دی.

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. له ۴٦ څخه مخ کې کوم یو عدد دی؟

۲. کوم یو عدد د ۳۷ او ۳۹ په منځ کې دی؟

۳. هغه عدد چې له ۵۵ څخه وروسته راځي کوم دی؟

۴.کوم عدد د یوه په اندازه له ۹۴ څخه مخ کې دی؟

د زده‌کوونکي فعالیت: ښوونکی باید یو عدد په دړه باندې ولیکي او د (مـــخ کې)، (وروسته)، (منځ کې)، (زیات)، او (لږ) په ډول کلمې وکاروي،ترڅو چې وکولای شي دعددونو په هکله خبرې وکړي.

کورنۍ دنده: لاندې معما حل کړئ.

۱. زه د ۳۸ او ۴۲ په منځ کې یم.

زه درې لسیزې لرم.

زه څوم نمره یم؟ ______

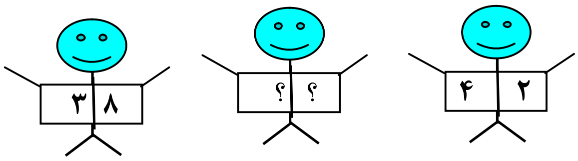

۲. له خپله ځانه یوه عددي معما جوړه کړئ چې سبا ته هغه وښیاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

توصيفي(ترتيبي) عددونه

هدف: زده کوونکي دې يوه شي چې لومړی دوهم، دريم... د يوه شي مقام او منزلت رابښيي.

په دې لوست کې مونږ تر ۲۰ پورې ترتيبي عددونه استعمالوو ترڅو د شـــيانو حالت او مقام څرګند کړي.

اول　　دوهم　　دريم　　څلورم　　پنځم

شپږم　　اووم　　اتم　　نهم　　لسم

که چېرې يوه بله خزنده ورسره جمع کړئ خزنده به په کوم مقام کې وي؟

۱. پنځم موټر په سره رنګ، رنګ کړئ.
۲. نهم موټر ته شين رنګ ورکړئ.
۳. شپږم موټر ته زيړ رنګ ورکړئ.
۴. دوهم موټر ته ارغواني رنګ ورکړئ.
۵. اووم موټر ته نصواري رنګ ورکړئ.
٦. دريم موټر ته آبي رنګ ورکړئ.
۷. د شپږم موټر مخې ته څو موټرونه دي؟
۸. د څلورم موټر نه مخکې څو موټرونه دي؟
۹. د پنځم موټر څخه وروسته څو موټرونه دي؟
۱۰. د اتم موټر شاته څو موټرونه دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل

له (۱–۱۰۰) پورې د عددونو مقامي قيمت او عمليې

نهم لوست

د مقامي قيمت مفهوم

هدف: زده کوونکې باید په مرتبو کې درقم په ارزښت پوه شي.

له لاندې شکلونو څخه د لسیزو بنډلونه جلاء کړئ او د هغو د لسیزو ترشاوخوا خط وکارئ بیا اړوند عددونه د جدول د یویزو او لسیزو په خانو کې ولیکئ. د مثال څخه پیروي وکړئ.

یویز	لسیز
۴	۲

پورته حل شوی مثال په پام کې ونیسئ د شکل له مخې لسیز او یویز جلاء کړئ او اړونده عدد په جدول کې ولیکئ.

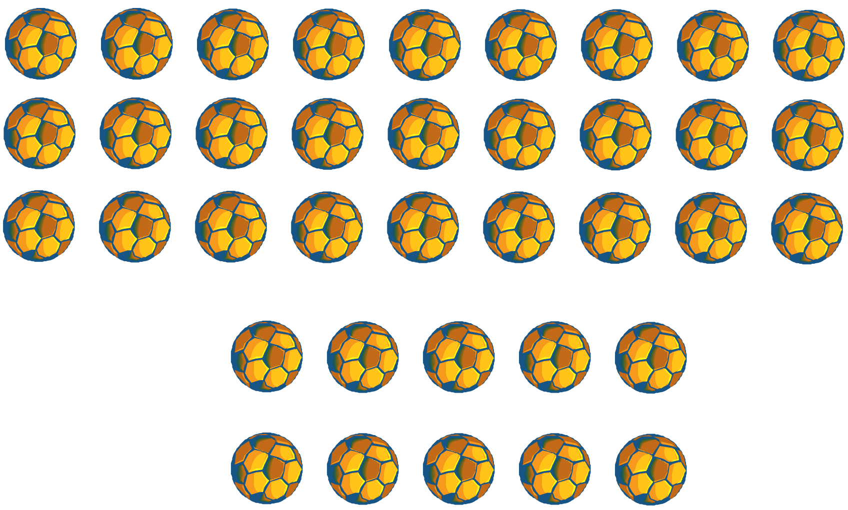

یویز	لسیز

(c) ketabton.com: The Digital Library

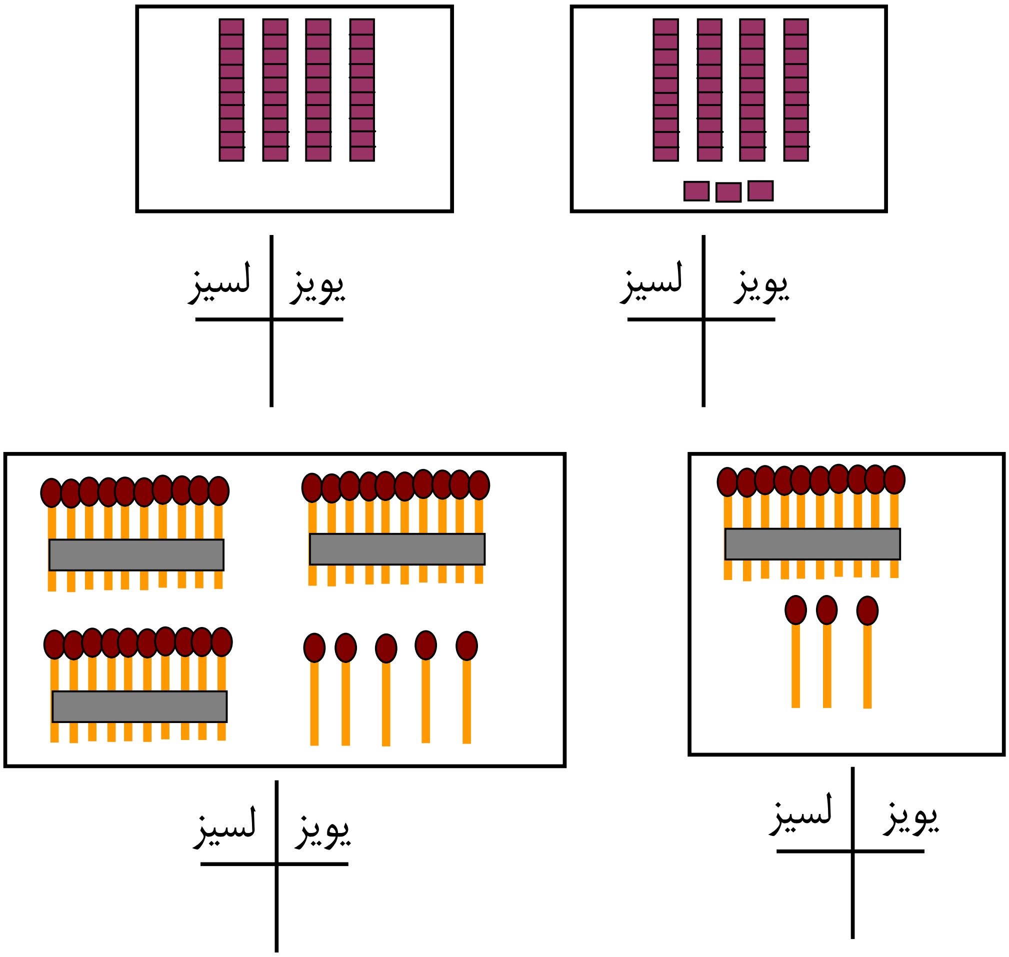

كورنى دنده: دوه رقمي عددونه دركړل شوي دي وواياست په هغـــو كې خو يويز او خو لسيز دي؟

٢٦	٣١	٦٢	٨٢
٣٨	۴٩	٧۴	٩٠
٥١	٥٧	٨٠	٩٩

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم لوست

د عددونو جمع اوتفريق تر ۹۹ پورې

هدف: زده کوونکي دې دوه رقمي عددونه يوله بله سره جمع او هم دې له دوه رقمي عدد څخه دوه رقمي عدد تفريق کړای شي.

لاندې حل شوی مثال په نظر کې ونيسئ دوه رقمي پوښتنې يوله بله سره جمع کړئ.

۱- ۱۲ چوغکې په يوې ونې کې ناستې وې. ۲۴ چوغکې نورې له هغوې سره يوځای شوې په ونه کې ټولې څو چوغکې دي ۲۴ د زياتوالي په ۱۲ باندې داسې ليکلای شو.

۱۲ .... د جمعې لومړی جز

+ ۲۴ .... د جمعې دوهم جز

۳۶ .... د جمعې حاصل

۲-د شکل له مخې د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ او د هغوې عددي افاده وليکئ او همدارنګه درکړل شوې پوښتنې جمع کړئ.

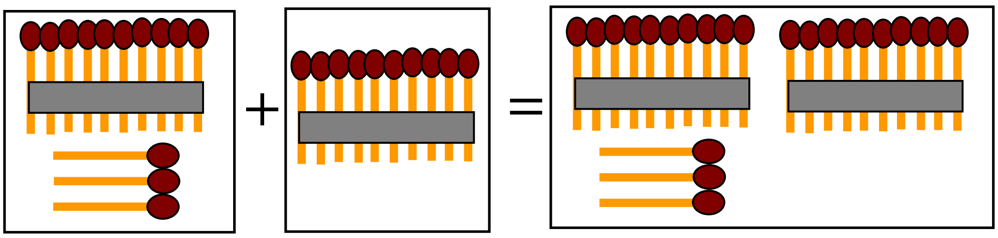

۴۷ + ۲۰	۴۰ + ۳۸	۳۱ + ۱۵
۸۰ + ۱۶	۷۴ + ۲۵	۶۳ + ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د دې عمليو د جمعې حاصل پيداکړئ د جمعې اجزاوې او د جمعې حاصل معرفي کړئ.

۱− ۱۴ + ۲۱ = ______ ۲− ۱۳ + ۲۶ = ______

۳− ۱۸ + ۲۰ = ______ ۴− ۱۷ + ۲۲ = ______

۵− ۲۱ + ۲۷ = ______ ۶− ۲۲ + ۲۳ = ______

ګرانو زده کوونکو راځئ چې د لومړی پوښتنې لپاره يوه کيسه جوړه کـــړو او هغه حل کړو.

زرمينې په خپل جيب کې ۱۴ افغانۍ درلودې او مور يې دښوونځي دبکسې لپاره ۲۱ افغانۍ نورې ورکړي اوس زرمينه څو افغانۍ لري.

حل:

$$\begin{array}{r} ۲۱ \\ + \underline{\ ۱۴\ } \\ ۳۵ \end{array}$$

تاسو ددويمې ګڼې پوښتنې لپاره يوه عبارتي کيسه جوړه کړئ او حل يې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوولسم لوست

د جمعې په عملیې کې د بدلون (تبدیلي) قانون

هدف: زده کوونکي باید پوه شي که چېرې د جمعې د اجزاؤ ځایونه بدلون ومومي د جمعې حاصل بدلون نه کوي.

که چیرې دعددونو د جمعې کولو په وخت کې د عددونو ځایونه سره بدل کړو د هغو د جمعې په حاصل کې کوم بدلون نه راځي. دځایونو دا بدلون په جمع کې د بدلون د قانون په نامه یادیږي.

تمرین یې کړئ اوپه خپله هغه ووینئ:

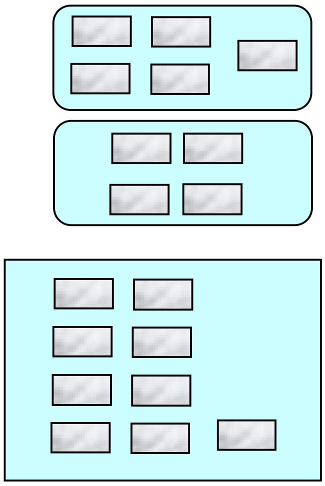

۵
+ ۴

۹

۵ + ۴ = ۹

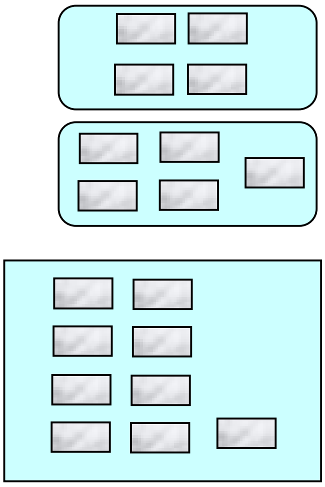

۴
+ ۵

۹

۴ + ۵ = ۹

اوس وواياست چې دعددونو د جمعې په حاصل کې څه بدلون راغلی دی.
څرنګه چې د جمعې په حاصل کې بدلون نه دی راغلی نو ویل کیږي چې د جمعې د اجزاؤ د ځایونو بدلون د جمعې په حاصل کې بدلون نه راوړي.
عددي جملې په دوه ډوله ولیکئ.

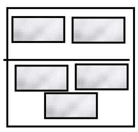

۲
+ ۳

۵

___ + ___ = ___

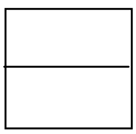

___ + ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

عددي جملې وليکئ:

۱. ۷ هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي.
۵ هلکان نور له هغوی سره يوځای شول.
ټوله څو هلکان د پتنګ الوزونې لوبې کوي؟
هلکان ـــــ = ـــــ + ـــــ

۲. ۵ هلکان د غرمې ډوډۍ خوري ۷ هلکان نور له هغوی سره يوځای شول. ټول څو هلکان دي چې د غرمې ډوډې خوري.
هلکان ـــــ = ـــــ + ـــــ

۳. تش ځايونه په مناسبه عددو سره ډک کړئ د جمعې داجزاؤ د هرې جوړې د جمعې حاصل يوله بله سره پرتله کړئ او ووايast چې څه توپير وينئ.

۱ـ ګڼې بدلون:

۱۸ = ـــــ + ۶
۱۸ = ـــــ + ۱۲

۲ـ ګڼې بدلون:

۴۲ = ـــــ + ۳۲
۴۲ = ـــــ + ۱۰

☐	☐	☐	☐
+ ☐	+ ☐	+ ☐	+ ☐
☐	☐	☐	☐

۳– ګڼې بدلون:

۸۵ = ___ + ۷۲

۸۵ = ___ + ۱۳

۴– ګڼې بدلون

۷۸ = ___ + ۵۴

۷۸ = ___ + ۲۴

کورنۍ دنده:

لاندې هر یوه شکل ته عددي جمله ولیکئ.

۱.

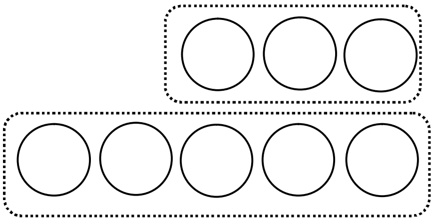

___ = ___ + ___

۲.

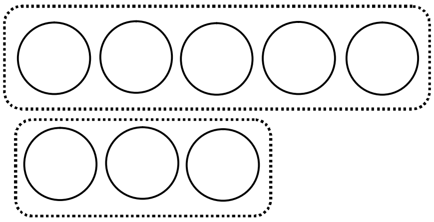

___ = ___ + ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرين:

تاسو پوهيږئ چې ٦ له ٥ څخه زيات او داسې ٥ < ٦ ليکل کيــــږي. او هم پوهيږئ چې ۷ له ۸ څخه لږ او داسې ۸ > ۷ ليکل کيږي د جمعې په عمليه کې په دې توګه په کار وړل کيږي.

مثال –

۸ + ۹	□	۸ + ۷
۱۷	>	۱۵

د پورته مثال څخه په کار اخستنې سره د لاندې پوښتنو په تشو ځــــايونوکې مناسب عددونه اويا د <، > نښې وليکئ.

۲۵ + ۱۴ □ ۱۲ + ۳۰	۲۹ + □ > ۱۲ + ۳۵
۲۰ + ۳۷ □ ۴۰ + ۱۸	۳۸ + □ < ۲۵ + ۳۲
۴۵ + ۲۳ □ ۳۳ + ۲۲	□ + ۳۲ > ۳۲ + □

(c) ketabton.com: The Digital Library

دولسم لوست

د جمعې د دريو جزو جمع کول

تاسو کولای شئ چې دوه عددونه سره جمع کړئ اوس راځـــئ چـــې درې عددونه سره جمع کړو.

مونږ کولای شو دا عددونه په کوم ډول چې غواړو سره جمع کړو. د جمع کولو لپاره عددونه ګروپ کوو.

د مثال په توګه:

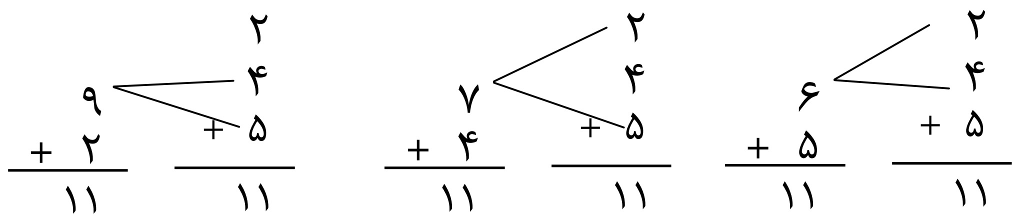

لومړی کوم دوه عددونه جمع کوو؟ ولې؟

په دې تمرين کې لومړی هغه دوه عددونه وټاکئ چې يوله بله سره يې جمع کوئ د جمعې حاصل يې وليکئ بيا وروسته د جمعې حاصل له دريم عدد سره جمع کړئ.

٣ + ٥ + ٣ = ١١	□ + □ =	٧ + ١ + ٣ = ١١	□ + □ =	٤ + ٦ + ١ = ١١	□ + □ =

دزده کوونکوفعاليت: زده کوونکي دې د٣ تنو په ګروپ جوړولو سره کار وکړي او هر زده کـــوونکي ته دې دکارتونو يوه قطۍ چې په هغه باندې ١ – ٩ نمره لرونکې وي هر زده کوونکی دې يو کـــارت لـــه قطۍ څخه راوباسي او نورو زده کوونکو ته دې وښيي.
زده کوونکي دې د٣ عددونو، عددي جمله وليکي لومړی په زړه پـــورې ددوو غوښـــتل شـــوئ عـــددونو مجموعه پيداکوي وروسته دحاصل شوي عدد، عددي جمله له دريم عدد سره ليکي او د هغـــوی د جمعـــې حاصل پيداکوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کورنۍ دنده:

د دې لاندې عددونو د جمعې حاصل پیداکړئ او هغه عددونه چې لـــومړی یې جمع کوئ د هغوی په شاوخوا دایره وکاږئ.

۱−

۵۱	۱۷	۲۴
۱۶	۳۱	۳۲
+ ۲۲	+ ۵۱	+ ۱۲
۱۵	۰	۴۲
۳۳	۲۴	۲۲
+ ۲۱	+ ۳۵	+ ۳۲

۲− ____ = ۲۳ + ۱۲ + ۲۱ ____ = ۳۱ + ۲۵ + ۱۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیارلسم لوست

تفریق

هدف: د تفريق د عمليې د اجراء كولو تقويت (د همجنسو ګروپونو جلاء كول).

راځئ چې له شكلونو څخه كار واخلو ګروپونه جلا كړو او عددي جملې وليکو

د مثال په توګه په يوه ونه کې ۸ چوغكې دي له هغې ونې ۲ چوغكې والوتلې اوس په ونه کې څو چوغكې پاتې شوې؟ ۸ − ۲ = ۶

اوس ليدل كيږي چې په ونه کې ۶ چوغكې پاتې دي چې دا ۶ د فرق يا د تفريق د حاصل په نامه يادیږي.

تمرين يې كړئ:

۱− له يوه ساتونكي سره ۱۵ بايسكلونه شته دي. ۹ بايسكلونه خپلو خاوندانو يوړل څو بايسكلونه پاتې دي؟

بايسكلونه ——— = ——— − ———

۲− ۱۸ د پنسل قلمونه په ميز باندې پراته دي. ۸ پنسلونه يې زده كوونكو واخيستل څو پنسلونه پاتې كيږي؟

پنسلونه ——— = ——— − ———

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳− ۲۵ هلکان دتوپ کولو لوبې مسابقه لري ۱۴ تنو يې تفريح وکړه ځو تنه يې دمسابقي په حالت کې دي؟

هلکان ——— = ——— − ———

۴− د لاندې پوښتنو په تشو ځايونوکې د <، > یا = مناسبه نښه وليکئ.

۰ − ۱۵	☐	۳۸ − ۱۴	۲۸ − ۷	☐	۲۵ − ۱۱
۲۷ − ۱۶	☐	۵۱ − ۳۰	۵۵ − ۴۱	☐	۴۴ − ۲۳
۴۷ − ۱۵	☐	۳۲ − ۲۲	۷۰ − ۴۰	☐	۶۰ − ۳۰

کورنۍ دنده:

لاندې پوښتنې تفريق کړئ.

۱ − ۱۶ − ۷ = ———　　　۲ − ۲۳ − ۹ = ———

۲ − ۲۸ − ——— = ۱۳　　　۴− ——— − ۹ = ۱۳

۵ − د عبارتي پوښتنې يوه کيسه جوړه کړئ او د هغې عددي افاده وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوارلسم لوست

د تفریق عبارتي پوښتني

هدف: زده کوونکي دې له کیسو او عبارت څخه مفهوم واخستلای شي او هم دریاضي افاده ولیکلای شي.

عبارتي پوښتنې ولولئ او حل يې کړئ اوپه ګډه کار وکړئ.

۱. په مېز باندې ۱۷ پنجې دي او هم په مېز باندې ۱۴ چړې دي.

څو دانې پنجې په مېز باندې زياتې دي

پنجې ____

۲. په الماری کې د۲٦ په شمېر کاچوغې شته او هم په الماری کې د ۱۵ په شمېر کاسې شته.

په الماری کې څو دانې کاچوغې زياتې شتوالی لري.

____ کاچوغې زياتې دي.

عددي جملې يې وليکئ او حل يې کړئ.

مثال: حميد ۳۹ کوترې ليدلې او جميلې ۲۵ کوترې ليدلې دي.

حميد څو کوترې زياتې ليدلې دي؟

کوترې ۱۴ = ۲۵ − ۳۹

۱. حميد ۳۸ دانې منې لري او زرغونه ۱۳ دانې منې لري

حميد څو دانې منې زياتې لري؟

منې ____ = ____ − ____

۲. ملالۍ ۲۰ چوغکې ليدلې او ګلالۍ ۱٦ چوغکې ليدلې دي.

ملالۍ څو چوغکې زياتې ليدلې دي؟

چوغکې ____ = ____ − ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل ګروپ سره کار وکړئ. له وړو تیرو یا عددي خط څخه کار واخلئ.

۱– لطیفې ۱۰ کمیسونه په کوټه کې کېښودل او یوشمېر کمیسونه نورهم په کوټه کې وو. چې ټول ۱۲ کمیسونه کېږي ووایاست چې مخ کې په کوټې کې څو کمیسونه وو؟
______ کمیسونه

۲– ننګیالي د اوبو ۱۳ جکونه کورته راوړل. چې په کور کې ټول د اوبو ۱٦ جکونه شول ووایاست چې ترمخه په کورکې څو جکونه و؟
______ جکونه

۳– علیشاه ۵ دانې شیریني لري او سلیمه ۳ دانې شیریني، علیشاه څو دانې شیریني ګانې سلیمې ته ورکړې اوس د هغوی ددواړود شیریني ګانو شمېر مساوي دی ووایاست چې علیشاه به څو دانې شریني ګانې سلیمې ته ورکړې وي.
______ دانې شریني ګانې

۴– د ځمکې په مخ ۴ سطله دي هر سطل ۱۲ دانې ډبرې لري ووایاست چې په هغه ځای کې سطلونه ډېر دي اوکه ډبرې؟

کورنی دنده:

که چېرې د نن ورځې کار مو، ترسره نه کړای شو کار په کور کې سرته ورسوئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځلسم لوست

د جمعې او تفریق تر منځ اړیکې

هدف: زده کوونکي دې پوه شي که چېرې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق کړو د جمعې بل جز حاصلیږي اوکه چېرې د تفریق حاصل له مفروق سره جمع کړو مفروق منه راکوي.

تاسو پوهیږئ چې جمع اوتفریق یوله بله سر ه اړیکې لري لاندې مثال ته پاملرنه وکړئ. مثال:

تاسو۳ کتابونه لرئ ۴ کتابونه مونږرا ونیول اوس تاسو څو کتابونه لرئ؟

حل: ۷ کتابونه = ۳ + ۴

تاسو ۴ کتابونه لرئ ۳ کتابونه مونږ را ونیول ټول څو کتابونه لرئ.

۷ کتابونه = ۴ + ۳

په همدې ډول که چېرې تاسو ۷ کتابونه ولرئ او ۳ کتابونه خپل ملګري ته ورکړئ اوس به تاسو څو کتابونه ولرئ. ۴ کتابونه = ۳ − ۷

اوس تاسو ۷ کتابونه لرئ او ۴ کتابونه موخپل ملګري ته ورکړل اوس تاسو څو کتابونه لرئ. ۳ کتابونه = ۴ − ۷

تاسو د جمعې او تفریق د دوو عملیو په سرته رسولو سره ددواړو عملیو ترمنځ اړیکې وپیژندلې څرنګه چې ۷=۴+۳ د جمعې یوه عملیه ده او ۳=۴−۷ د تفریق یوه عملیه ده. چې په حقیقت کې د جمعې له حاصل څخه د جمعې یوجز تفریق شو او د جمعې بل جز لاس ته راغلی دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عددي جمله ولیکئ: جمع او یا تفریق یې کړئ.

۱- نوري ۵ مڼې درلودې او نورې ۴ مڼې نوري ته ورکړې نوري ټولې

څو مڼې لري؟

مڼې ___ = ___ + ___

۲- نوري ا و نوریه ۹ مڼې لري، نورې خپلې ۴ مڼې واخستلې له نورې

سره څو مڼې پاتې دي.

مڼې ___ = ___ + ___

۳- سارا ۱۳ بکسه واخیستل او ګلالۍ ۱۴ بکسه واخیستل هغوی ټول

څو بکسونه اخیستي دي؟

بکسونه ___ = ___ + ___

۴- د ۲۷ په شمېر بکسونو شتوالی درلود اوشریفې ۱۴ بکسونه له هغو

څخه واخیستل، اوس څو بکسونه پاتې دي؟

بکسونه ___ = ___ - ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپاړلسم لوست
د جفت او تاق عددونو پېژندنه

هدف: زده کوونکي باید جفت او تاق عددونه وپېژني.

د دې مخ بنې خواته ۴ دانې شمعې او ۴ پتنګان دي چې هر پتنګ تــه یوه شمعه رسیږي. یوه شمعه اویو پتنګ یوه جوړه جوړوي. اویوه جوړه د۲ دعدد په واسطه ښودل کیږي نو د۲ عدد یو جفت عدد دی، دمــخ کینــې خواته ۳ پتنګه او۲ شمعې دي. څرنګه چې په شکلونو کې لیدل کېږي دوه پتنګه ددوو شمعو په شاوخوا څرخېږي او یو پتنګ یوازې پاته کېږي، دایــو له بله سره مساوي نه دي (بشپړې جوړې نه جوړوي) نو د۳ عدد یو تــاق عدد دي.

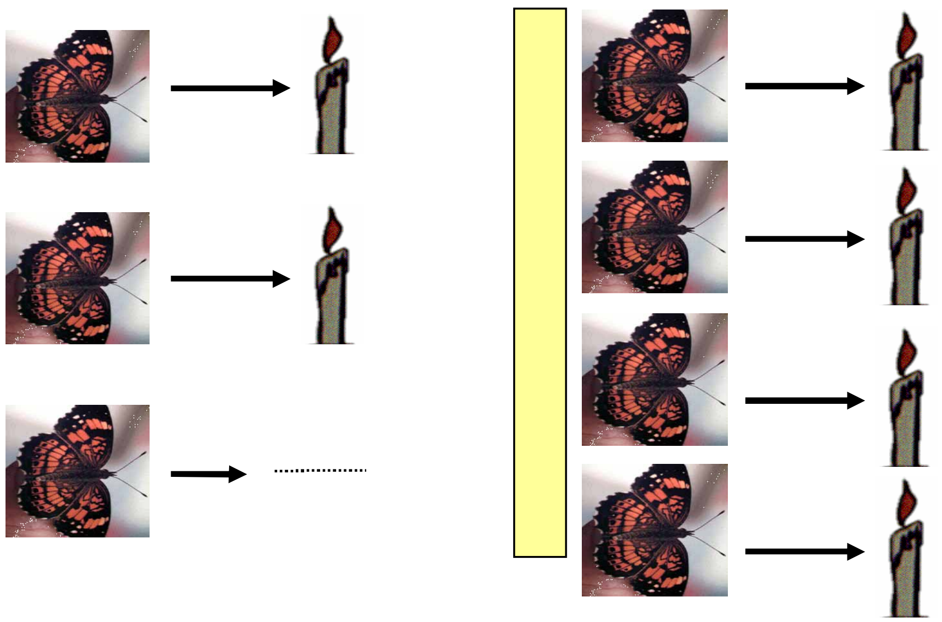

د زده‌کوونکو فعالیت: زده کوونکي دې جفت اوتاق عددونه د یو رقمي عددونو په واسطه لکه ۴، ۵، ٦، ۷، ۸، او ۹ د جوړو په جوړولو سره لکه: یو زده کوونکی اویو کتاب، یو ز ده کوونکی یو قلم، یــوقلم او یــوه کتابچه، په ټولګي کې جفت اوتاق عددونه تشخیص اوتوپیر کړای شي.

له دې لوست څخه پوهېدلای شو چې د (۲، ۴، ٦ او۸) عددونــه جفــت عددونه او د (۱، ۳، ۵، ۷ او۹) عددونه تاق عددونه دي.
نو ټول هغه عددونه چې دیویز رقمونه یـــې ۰، ۲، ۴، ٦ او۸ وي جفــت عددونه او ټول هغه عددونه چې دیویز رقمونه یـــې ۱، ۳، ۵، ۷ او۹ وي تاق عددونه بلل کیږي. په همدې ډول تاسو جفت اوتـــاق عددونــه دوړو ډبرو په جوړه کولو سره په بنه توګه لیدلای شئ.

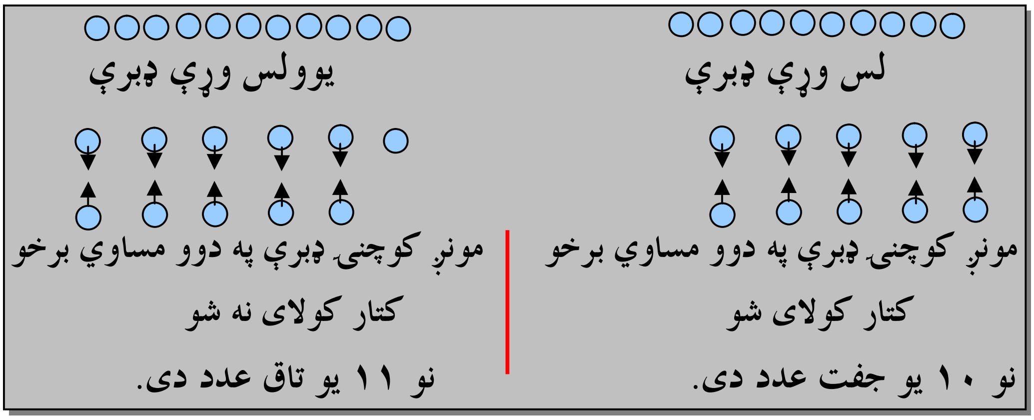

کوچنۍ ډبرې وکاروئ ا و چارت ډک کړئ.

	یوکتار د دې کوچنیو ډبرو په اندازه سره جوړ کړئ	آیا دوه مساوي برخې جوړولای شي؟	جفت عدد، دي اوکه تاق؟
۱	۱۲	هو	جفت
۲	۱۳		
۳	۱۴		
۴	۱۵		
۵	۱٦		
٦	۱۷		
۷	۱۸		
۸	۱۹		

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لاندې شکلونو کې کوم يوېې جفت اوکوم يو يې تاق دی؟

۱. 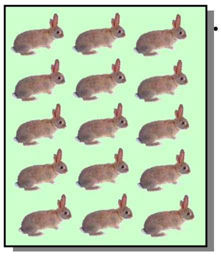 ____

۲. 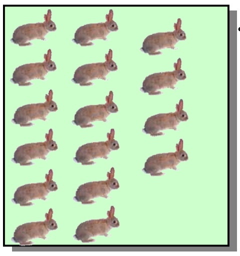 ____

۳. 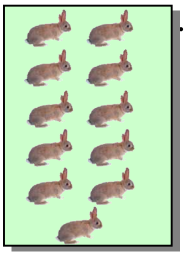 ____

۴. 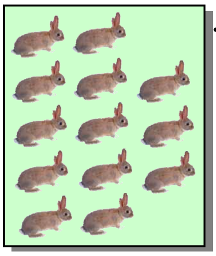 ____

جفت او يا تاق عددونه وليکئ.

۱. ۵۵ تاق ۲. ۷۳ ____ ۳. ۴۲ ____

۴. ۳۴ ____ ۵. ۱۷ ____ ۶. ۲٦ ____

کورنی دنده:

لومړی درې جفت عددونه وليکئ بيا وروسته درې تاق عددونه وليکئ

جفت عددونه: ____ ____ ____

تاق عددونه: ____ ____ ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین:

۱- له ۷۰، ۵۴،۴۶، ۳۳، ۲۳، ۱۶، ۱۵ عددونو څخه جفت عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۲- له ۷۵، ۶۰، ۴۲، ۳۸، ۲۵، ۲۲، ۱۸ عـــددونو څخه تاق عددونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۳- ټول جفت عددونـــه چـــې د۳ او ۱۵ تـــرمنځ دي ویې‌لیکئ؟

۴- ټول تاق عددونه چـــې د۶ او۲۲ تـــرمنځ شـــته دي ویې لیکئ؟

۵- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۳۰	۳۲	۳۴								۵۰

۶- لاندې جدول په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

۱	۳	۵					۱۵		۱۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریم فصل
د دوه رقمي عددونو جمع
اوولسم لوست
د دوه رقمي عددونو جمع کول له یوه رقمي عددونو سره (چې حاصل ولري)

هدف: زده کوونکي باید دوه رقمي عددونه له یوه رقمي عددونو سره چې حاصل ولري جمع کړای شي.

مثال:غواړو چې د۱٦ عدد د۷ له عدد سره چې حاصل لرونکي دي جمع کړو.

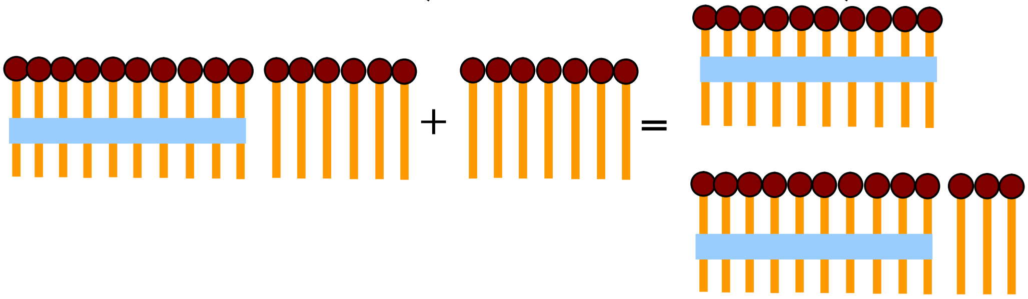

۱٦ + ۷ = ۲۳

پوهېږو چې د۱٦ عدد له ٦ یودانه یي او د لسو یوه بنډل خخه جوړ شوی دی کله چې ۷ یودانه یي له هغه سره جمع شي د یو دانه یي شمېر ۱۳ کبرې چې د هغو یودانه یي خخه یو د لسي بنډل لاس ته راځي او ۳ یودانه یي پاتې کبرې په دې ډول د تولو لرګیو شمېر دوه بنډله د لسیو او درې یودانه یي ته رسېږي. چې د ۲۳ عدد حاصلیږي. څرنګه چې ۳ یو دانه یي د یویزو په مرتبه کې او۲ لسي د لسیزو په مرتبه کې لیکل کبرې نو له همدې امله ویل کبرې چې د جمعې عملیه حاصل لرونکې ده.

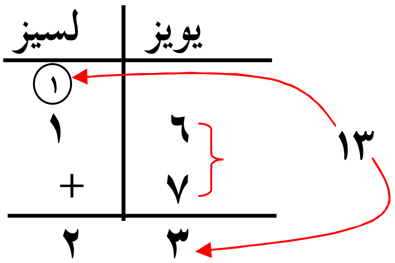

د پورتني مثال له حل کولو خخه په استفادې سره لاندې پوښتنې جمع کړئ.

۵۴	۴۵	۳۹	۲۵	۱۷
۷ +	۸ +	٦ +	۸ +	۹ +
		۳۵		

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ټولګي کې د زده‌کوونکو فعالیت:

شکلونو ته وګورئ او عددي افاده یې ولیکئ.

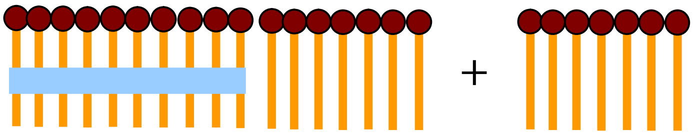

= ______

______ + ______ = ______

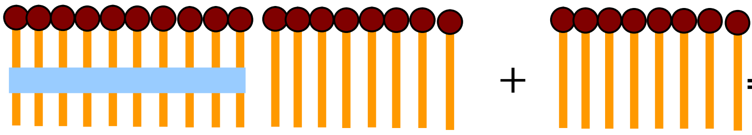

= ______

______ + ______ = ______

کورنۍ دنده: لاندې پوښتنې جمع کړئ.

۵۷	۴۵	۳۶
+ ۳	+ ۹	+ ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتلسم لوست

د دوه رقمي عددونو جمع کول له دوه رقمي عددونو سره چي حاصل ولري

هدف: زده کوونکي دې دوه رقمي عددونه له دوه رقمي عددونو سره چي حاصل ولري جمع کړای شي؟

لومړی مثال: غواړو چي د ۱۵ دوه رقمي عدد له ۱٦ دوه رقمي عدد ســـره جمع کړو دتیر شوي لوست څخه پوهیږو چي د۱۵ عدد له ۵ یودانه یي او یوه لسي بنډل څخه جوړ شوی دی. په همدې ډول د۱٦ عدد له ٦ یوه دانه یي او یوه لسي څخه منځ ته راغلی دی.

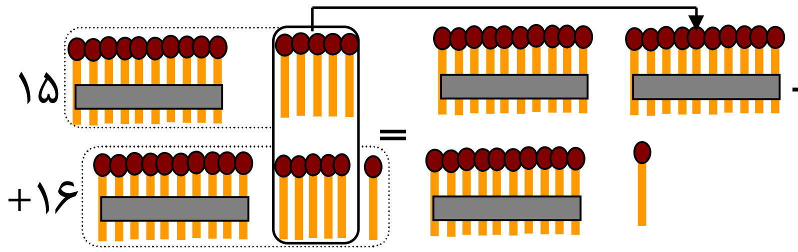

لسیز	یویز
①	
۱	۵
+ ۱	۶
۳	۱

دوهم مثال:

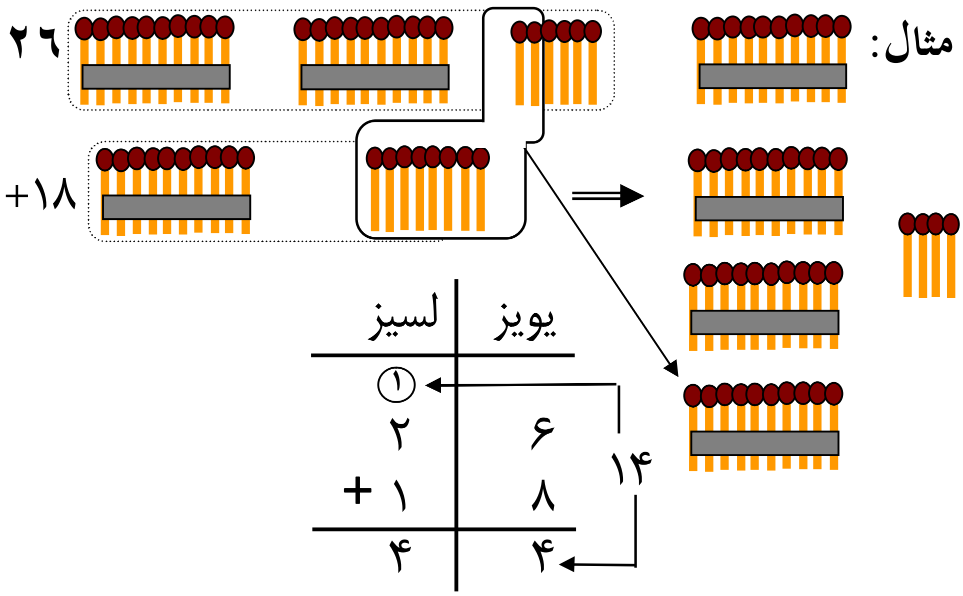

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه دوه رقمي عددونو مشق او تمرين چې حاصل ولري.

لومړی یویز سره جمع کړئ. **دوهم** بیا ګروپ (حاصل ونیسي) جوړ کړئ.
دریم لسیز جمع کړئ.

٤٦	
+ ٣٥	

(١)	
٤٦	
+ ٣٥	(١١)
١	

(١)	
٤٦	
+ ٣٥	
٨١	

تاسو ولې لومړی یویز سره جمع کوئ؟

د پورته مثال څخه په کار اخستني سره لاندې پوښتني حل کړئ.

۱.

لسیز	یویز
☐	
٦	٣
+ ١	٧

لسیز	یویز
☐	
٢	٧
+ ٣	١

لسیز	یویز
☐	
٣	٩
+ ١	٥

لسیز	یویز
☐	
٣	٧
+ ٢	٩

۲.

لسیز	یویز
☐	
٢	٩
+ ٦	٦

لسیز	یویز
☐	
٤	٧
+ ١	٨

لسیز	یویز
☐	
٦	٥
+ ٢	٧

لسیز	یویز
☐	
٣	١
+ ٢	٢

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ:

۳- په الماری کې ۱۴ صندوقه شربت دي. یوه سړي ۳۸ صندوقه نور په هم هغه الماری کې کېښودل. اوس په الماری کې د شربت څو صندوقه دي؟_

۴- ګلالۍ دوه سفري بکسونه لري چې دروندوالی یې ۳۴ کیلوګرامه دی، په لاندې بکسونو کې د ګلالۍ سفري بکسونه کوم دي او هر یو یې څو کیلوګرامه دی ________؟

۵- په هر کارتن کې د شربت ۳٦ بوتله دي، آیا دوه کارتنه شربتونه د ۷۰ هلکانو لپاره بس کوي؟ ______

کورنۍ دنده:

د نن ورځې تمرینونه د لاندې کارونو سره، سرته ورسوئ.

تاسو په خپله یوه عبارتي پوښتنه ولیکئ او په هغه کې دوه رقمي عددونه وکاروئ اوسبا هغه ټولګیوالو ته وښیاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نولسم لوست

د جمعې د دريو جزو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي د دريو عددونو د جمعې حاصل چې حاصل لرونکي دي پيداکړای شي.

۲۷ هلکان مطالعه کوي، ۳۴ هلکان درياضي کورنۍ کار سرته رسوي او ۱۸ هلکان رسامي کوي ټول څو هلکان دښوونځي کار اجراء کوي؟

اجازه راکړئ چې د جمعې درې جزه يوله بله سره جمع کړو. د دې منظور لپاره لاندې حل په پام کې نيسو.

په لومړي ګام کې يويز جمع کړئ	په دوهم ګام کې حاصل ونيسئ	په دريم ګام کې لسيز جمع کړئ
	① (۱۹)	①
۲۷	۲۷	۲۷
۳۴	۳۴	۳۴
+ ۱۸	+ ۱۸	+ ۱۸
	۹	۷۹

۷۹ هلکان دښوونځي کار کوي.

۱- د خپل ملګري سره يوځای کار وکړئ جمع يې کړئ که چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ د جمعې حاصل پيداکړئ.

لسيز	يويز
①	
۳	۲
۱	۸
+ ۴	۲
۹	۲

لسيز	يويز
□	
۱	۸
۲	۱
+ ۱	۷

لسيز	يويز
□	
۶	۲
۱	۴
+ ۲	۳

لسيز	يويز
□	
۴	۷
۱	۰
+ ۲	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

له خپل یوه ملګري سره کار او جمع یې کړئ.

۲.

۵۱	۱۶	۴۸	۵۶	۱۲	۳۰
۲۳	۲۰	۲۱	۲۷	۲۵	۲۴
+ ۱۳	+ ۶	+ ۲	+ ۴	+ ۵۱	+ ۲۰
۸۷					

۳.

۲۷	۳۵	۴۷	۲۳	۱۵	۲۲
۴۳	۲۱	۱۲	۲۳	۴۷	۱۳
+ ۱۴	+ ۲۵	+ ۷	+ ۲۳	+ ۳۵	+ ۴۲

۴. ______ = ۲۵ + ۳۷ + ۲۵   ۵. ______ = ۳۶ + ۱۸ + ۱۲

کوچنیان مرۍ په تار کې اچوي چې په مارکیټ کې یې وپلوري هر تار څو قیمت لري؟

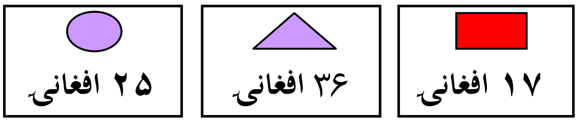

۱. 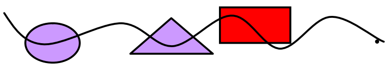

______ افغانۍ

۲. 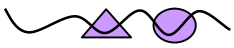

______ افغانۍ

۳. 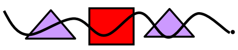

______ افغانۍ

۴. 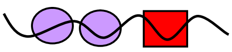

______ افغانۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوو رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرين

حبيب ۹۳ افغانۍ لري هغه په دې افغانيو له لاندې شيانو څخه کوم دوه شيان رانيولای شي.

کرتۍ

بوټ

پتلون

جاکټ

۴۹ افغانۍ　　۴۸ افغانۍ　　۴۵ افغانۍ　　۴۰ افغانۍ

حدس ووهئ ترڅو درته معلوم شي چې ستاسو حدس صحيح دی اوکه نه؟

دا ډير زيات قيمت لري کوشش وکړئ داسي شی واخستلای شئ چې قيمت يې لږ وي.	زه نږدې يم خو قيمت يې اوس هم زيات دی کوشش وکړئ داسې شی واخلئ چې بياهم لږ قيمت ولري.	تاسو پوره پيسې لرې چې دا دوه شيان واخلئ.
۴۹ افغانۍ	۴۹ افغانۍ	۴۹ افغانۍ
۴۸ افغانۍ	۴۵ افغانۍ	+ ۴۰ افغانۍ
۹۷ افغانۍ	۹۴ افغانۍ	۸۹ افغانۍ

حبيب جاکټ اوکرتۍ را نيولای شي.

له خپل ګروپ سره خبرې وکړئ.

۱- حبيب په ۹۳ افغانيو نور کوم دوه شيان را نيولای شي؟

مرسته: هلته درې نور امکانات شته.

_______　_______　_______

حل يې کړئ او فکر وکړئ

۲- جميله ۸۶ افغانۍ لري هغه غواړي چې له پورته شيانو څخه دوه شيان را ونيسي هغه کوم دوه شيان را نيولای شي؟

جميله _______ او _______ را نيولای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- حل يې کړئ وښاياست جميله او جمشيد کومې پيسې چې له ځان سره لري له لاندې شيانو څخه کوم يو شی رانيولای شي.

ناوه کی

۲۹ افغانۍ

جورابي

۴۹ افغانۍ

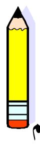
قلم

۴۲ افغانۍ

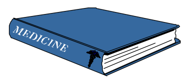
کتاب

۳۵ افغانۍ

عینکی

۳۰ افغانۍ

موټرکی

۲۵ افغانۍ

۴- جميله ٦٩ افغانۍ لري هغه غواړي چې دوه شيان واخلي هغه کـوم شـيان اخـستلای شي.

جميله ________ او______ اخيستلای شي.

۵- جميله په ٦٩ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي.

جميله ________ او______ اخيستلای شي.

٦- جمشيد ٦٠ افغانۍ لري هغه غواړي له پورته شيانو څخه دوه شيان واخلي هغه کوم شيان اخيستلای شي.

جمشيد ________ او______ اخيستلای شي.

٧- جمشيد په ٦٠ افغانيو نور کوم دوه شيان اخيستلای شي؟

جمشيد ________ او______ اخيستلای شي.

کورنۍ دنده: جميله غواړي چې درې شيان واخلي. آيا پوره پيسې ورته لري؟ تاسو څرنګه پوهيږئ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل

د دوه رقمي عددونو تفریق

شلم لوست

له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد تفریق کول، چې په هغه کې پور(قرض) اخیستل وي

هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه دیوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخیستل وي تفریق کړای شي.

مثال: تاسو ۲۱ قلمونه لرئ، غواړي چې د هغو څخه ۸ قلمونه خپل ورورته ورکړئ آیا په آسانه سره دا کار کولای شئ څرنګه؟

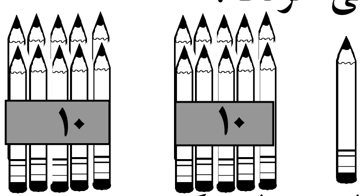

په شکل کې لیدل کیږي چې یوه دانه او دوه بنډلونه د لس کونوشته دي تر هغه وخت پورې له هغو څخه ۸ خپل ورورته ورکولای نشئ. په دې صورت کې باید دلسې یوبنډل خلاص کړي دمثال په توګه:

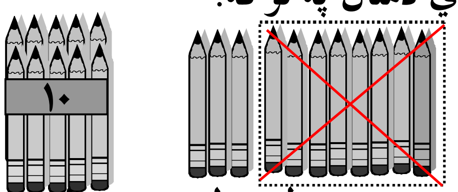

اوس چې ټوله یوولس یودانه یې قلمونه او یو بنډل د لسي دی له هغو څخه ۸ داني قلمونه خپل ورور ته ورکړئ چې په پای کې ۳ دانې یودانه یې او یو بنډل د لسي پاته کیږي چې ۱۳ قلمونه کیږي په ریاضي کې د تفریق دا عملیه داسې ښودل کیږي.

```
        ①⑪
مفروق منه ←———  ۲ ۱
مفروق ←———  –  ۸
        ————
دتفریق حاصل ←———  ۱ ۳
```

چې لوی عدد ته مفروق منه، کوچنی عدد ته مفروق او پاتې شوي عدد ته د تفریق حاصل وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرين: له دوه رقمي عدد څخه ديوه رقمي عدد تفريق کول دپـــور (قرض) اخيستلو په صورت کې.

لاندې پوښتنې تفريق کړئ.

۳۲ − ۵	۲۷ − ۹	۲۶ − ۸	۲۴ − ۷
۵۷ − ۸	۵۱ − ۶	۴۵ − ۸	۳۸ − ۹
۹۵ − ۷	۸۲ − ۶	۷۰ − ۱	۶۳ − ۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو ويشتم لوست

له دوه رقمي عددونو څخه د دوه رقمي عدد تفريق (د پور اخستلوپه صورت کې)

هدف: زده کوونکي له دوه رقمي عدد څخه ددوه رقمي عدد چې په هغه کې پور اخيستل وي تفريق کړای شي.

لومړی مثال: د تاسو اورلګيت ۴۵ لرګوټي لري او غواړئ چې داورلګيت ۱۸ داني خپل ورور ته ورکړي داکار څرنګه سرته رسوئ.

يويز	لسيز
۵	۴
۸	۱–

پوهيږو چې ۴۵ له څلور بنډلو لسيو او ۵ يودانه يي څخه جوړ شوی دی او د ۱۸ عدد له يوه بنډل لسي او ۸ يوه دانه يي څخه حاصل شوی دی.
اوپه دې هم پوهيږو چې د تفريق په عمليه کې يويز له يويز او لسيز لـــه لـــسيز څخه منفي کوو. څرنګه چې د لوی عدد (مفروق منه) د يويزو رقم ۵ يودانه يي دی او له هغه څخه د ۸ يو دانه يي عدد منفي کيدای نشي نو د لسي يوبنـــډل خلاصوو او په لسو يودانه يي بدلوو.

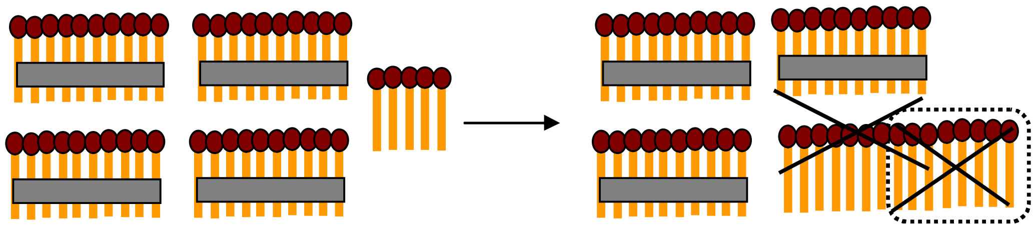

۴۵ – ۱۸ ۴۵ – ۱۸

لس يودانه يي چې له ۵ يو دانه يي سره يوځای شي ۱۵ يودانه يي حاصليږي او د لسو له بنډلو څخه دلسو دري بنډله پاتي کيږي. د۱۵ يودانه يي څخه چې ۸ يودانه يي منفي کړو ۷ يو دانه يي پاتې کيږي اوله دريو لسيو څخه چې يو بنډل د لسي منفي شي ۲ بنډله پاتې کيږي چې د تفريق د دې عمليې په نتيجه کې ۲۷ لرګوټي پاتي کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا عمليه په رياضي کې داسې اجراء کوو.

	لسيز	يويز
	(۳)	(۱۵)
مفروق منه ◄··········	۴	۵
مفروق ◄··········	−۱	۸
د تفريق حاصل ◄··········	۲	۷

دوهم مثال:

۳ ۴	··········► مفروق منه
− ۱ ۶	··········► مفروق
	··········► دتفريق حاصل

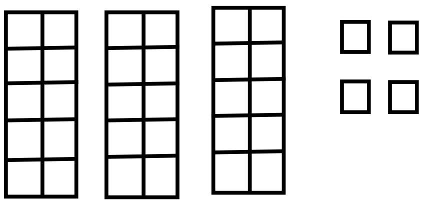

په پورتني شکل کې نشو کولای سمدلاسه د ۳۴ له عدد څخه د ۱٦ عدد تفريق کړو. ترڅو چې يو بنډل د لسي په يوه دانه يي بدل نکړو نولــه دې امله يو لسى په يوه دانه يي باندې بدلوو او وروسته عمليه سرته رسوو.

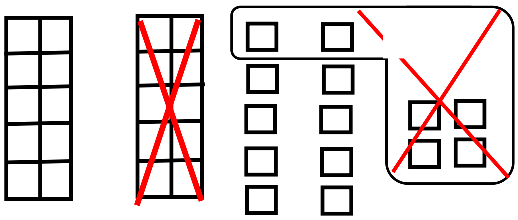

په دې شکل کې ليدل کيږي چې ۱۴ يو دانه يي او ۲ لسي حاصل شــوي دي که چېرې له ۱۴ يودانه يي څخه ٦ يودانه يي منفي شي ۸ يودانه يي پاتې کيږي اوله ۲ لسيو څخه چې يو لسي منفي شي ۱ لسى پاتې کيږي د مثال په توګه:

	لسيز	يويز
	(۲)	(۱۴)
مفروق منه ◄··········	۳	۴
مفروق ◄··········	−۱	۶
د تفريق حاصل ◄··········	۱	۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونوتفریق.

عددونه تفریق کړئ او په هغوی کې مفروق منه، مفروق او د تفریق حاصل وښایاست.

۱.	۴۹ − ۳۱ =	٦۴ − ۲۵ =	۸۱ − ۱۴ =
۲.	٦۲ − ۱۲ =	۲۲ − ۱۵ =	۷۳ − ۳٦ =
۳.	۵٦ − ۱۹ =	۳۸ − ۹ =	۹۴ − ۷ =

کورنۍ دنده:

په لاندې چوکاټونو کې غلط ځوابونه پیدا کړئ.

۱.	۵۴	۴ لسیز ۱۴ یویز	۵ لسیز ۴ یویز	۴ لسیز ۱۵ یویز
۲.	۷لسیز ۱۸یویز	اته اویا	۷لسیز ۸یویز	۷۸
۳.	**نه څلویښت**	۴لسیز۱۹یویز	۴۹	۴لسیز۹یویز

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین: ددوو رقمي عددونو تفریق.

تاسو دوه رقمي عددونه تفریق کولای شئ.

لومړی

④	①
~~۵~~	~~۱~~
- ۲	۹

دوهم

۱۱ − ۹ = ۲

④	⑪
~~۵~~	~~۱~~
- ۲	۹
	۲

دریم

۴ − ۲ = ۲

④	⑪
~~۵~~	~~۱~~
- ۲	۹
۲	۲

معنا يي دا ده چې ۵۱ − ۲۹ = ۲۲

د خپل ملګري سره په ګډه کار وکړئ،تفریق يي کړئ که چېرې اړتیاوې پور واخلئ.

.۱

لسیز	یویز
۵	۱۸
۶	۸
− ۴	۹
۱	۹

لسیز	یویز
□	□
۴	۵
− ۳	۸

لسیز	یویز
□	□
۸	۷
− ۵	۷

لسیز	یویز
□	□
۷	۳
− ۲	۱

.۲

لسیز	یویز
□	□
۴	۵
− ۱	۸

لسیز	یویز
□	□
۶	۳
− ۲	۷

لسیز	یویز
□	□
۷	۸
− ۴	۹

لسیز	یویز
□	□
۹	۵
− ۲	۶

په چوکاټ کې دکارشوي مثال نه په کار اخیستو سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

.۳

۹۰	۳۶	۴۳	۶۷	۹۷
− ۷۱	− ۱۷	− ۵	− ۳۸	− ۷۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

حل يې کړي:

۴. ۸۳ − ۲۴ ، ۳۹ − ۱۲ ، ۴۶ − ۲۵ ، ۲۰ − ۱۳ ، ۸۵ − ۲۰ ، ۴۲ − ۱۹

۵. ۵۲ − ۳۷ ، ۹۳ − ۶۱ ، ۷۸ − ۱۹ ، ۵۶ − ۴۷ ، ۴۰ − ۲۵ ، ۸۳ − ۲۴

قوانين تعقيب او تفريق يې کړئ قانون او قاعده پيداکړئ او ورک شوي عددونه وليکئ.

٦. ۱۷ عددله لاندې عددونو څخه تفريق کړئ

۶۸	۵۱
۴۹	
۷۳	
۳۱	
۵۵	

۷. تفريق يې کړئ

مفروق منه	مفروق	دتفريق حاصل
۳۷	۱۹	
۹۳	۷۷	
۶۳	۴۳	
۷۰	۵۲	
۵۸	۴۰	

کورنۍ دنده: حل يې کړئ.

صادق د رياضي د پوښتنو د حل لپاره د کاغذ ۳۷ پاڼې درلودې چې يوڅه شـــمېر د دې پاڼو څخه يوه کوچني مورِک وخوړلې، د صادق د پاتې پاڼو شمېر د افــادې لــه مخـــې پـــيداکړئ چې څو پاڼې خوړل شوي دي. او څو پاڼې پاتې دي.

مرسته: هره پوښتنه به دوه ځوابونه ولري.

(۲)(۱۷)
~~۳~~ ~~۷~~
− ۱
۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ويشتم لوست

د جمعې او تفريق د عمليو آزمول د يو بل په واسطه

هدف: زده کوونکي د جمعې عمليه د تفريق په واسطه او د تفريق عمليه د جمعې په واسطه امتحان کړای شي او برسيره پر هغه د مفروق منه، مفروق او د تفريق حاصل کلمې هم هدف ده.

د دې دپاره چې پوه شو د جمعې عمليه صحيح سرته رسيدلې اوکه غلطه د جمعې پوښتنه حل او د لاندې عمليې په واسطه يې آزمويو.

مثال:

۷۵	دجمعې لومړی جز	۹۳	مفروق منه
۱۸ +	دجمعې دويم جز	۱۸ −	مفروق
۹۳	دجمعې حاصل	۷۵	دتفريق حاصل

امتحانول:

۹۳	مفروق منه
۷۵ −	مفروق
۱۸	دتفريق حاصل

يعني د جمعې د پوښتنې د صحيح والي لپاره د جمعې له حاصل څخه د جمعې يو جز تفريق کوو که چېرې د جمعې بل جزء لاس ته راشي د جمعې پوښتنه صحيح ده. که چېرې د جمعې بل جزء لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه جمع شوې ده. لاندې پوښتنې حل او امتحان کړئ.

۶۳ + ۲۹ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۵۹ + ۱۴ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۴۵ + ۲۸ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۴۸ + ۲۴ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐
۳۹ + ۳۶ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۴۸ + ۳۷ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۶۷ + ۲۷ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐	۷۵ + ۱۶ = ☐ ; ☐ − ☐ = ☐

(c) ketabton.com: The Digital Library

درویشتم لوست

د تفریق د عملیې آزمونه

هدف: زده کوونکي د جمعې دعملیې په سرته رسولو سره د تفریق د عملیې په صحیح والی باندې ډاډه اوسي.

مثال: د تفریق لاندې پوښتنه په نظر کې ونیسئ.

۴۸	← مفروق منه	۳۲	
− ۳۲	← مفروق	+ ۱۶	آزموینه:
۱۶	← دتفریق حاصل	۴۸	

د دې لپاره چې پوه شو د تفریق عملیه مو صحیح سرته رسولې ده اوکه نه په دې صورت کې د تفریق حاصل دمفروق سره جمع کوو که چېرې مفروق منه لاس ته راشي د تفریق پوښتنه صحیح حل شوې ده او که چېرې مفروق منه لاس ته رانشي نو پوښتنه غلطه حل شوې ده.

تمرین:

$$\begin{array}{r} ۴۹ \\ - ۱۷ \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۳۸ \\ - ۲۸ \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۶۷ \\ - ۵۰ \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۸۷ \\ - ۴۸ \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

$$\begin{array}{r} ۷۰ \\ - ۲۰ \\ \hline \end{array} \qquad \begin{array}{r} \square \\ + \square \\ \hline \square \end{array}$$

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثلور ویشتم لوست

د عددونو جمع کول د چوت په واسطه

هدف: زده کوونکي عددونه د چوت په واسطه جمع کړای شي چې د ذهن د انکشاف لپاره ښه وسیله ده.

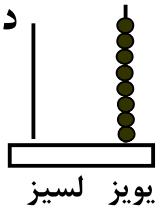

دا د چوت یو کوچنۍ نمونه ده په داسې حال کې د ښي خوا سیخ یا میله د یویزو مرتبه او دکیڼې خوا سیخ یا میله د لسیزو مرتبه ښيي داچوت د یویزو په مرتبه کې ۸ دانې مرۍ لري او د لسیزو په مرتبه کې یې مرۍ نشته اوشي نه لري. دا چوت چې تاسو وینئ ۸ عدد ښيي.

تاسو لاندې هر یوشکل خپلو کتابچوته نقل کړئ او د هغه اړوند عدد ولیکئ.

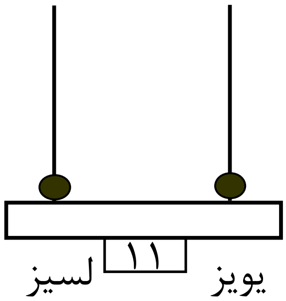

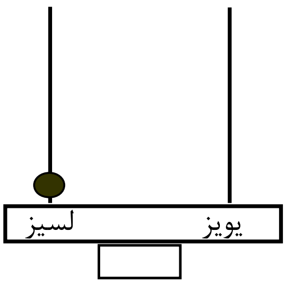

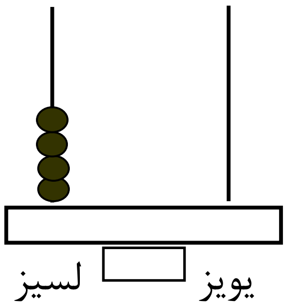

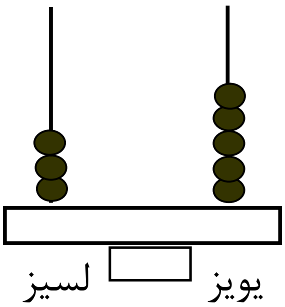

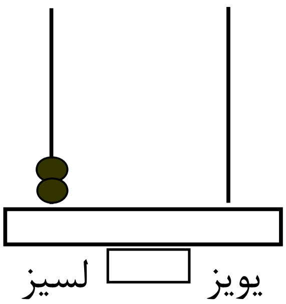

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس غواړو د چوت په واسطه د دوو عددونو د جمع کولو په طریقه باندې پوه شو، د دې مطلب لپاره د ۱۳ عدد د۱۱ له عدد سره جمع کوو.

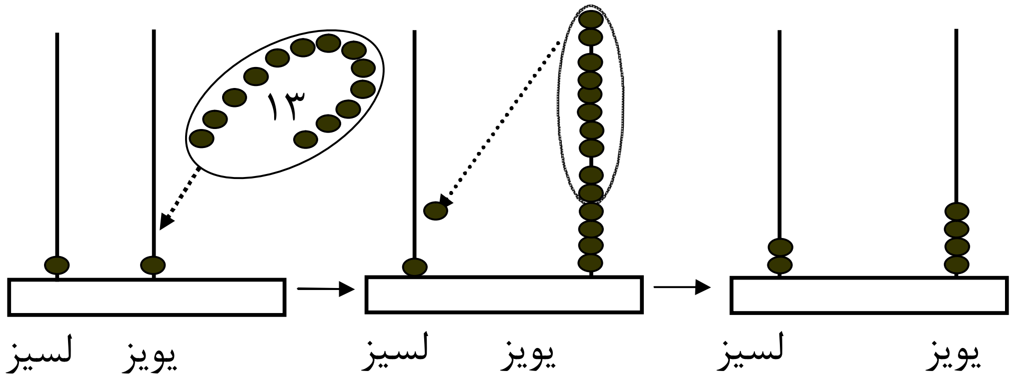

له کیڼې خوا څخه په لومړي چوت کې د یویزو په ځای کې یوه مــرۍ او د لسیزو په ځای کې هم یوه مرۍ شته ده چې د۱۱ عدد راښیي. او ۱۳ مرۍ په هغو باندې دزیاتوالي په حالت کې دي. کله چې ۱۳ مرۍ ګاني په هغــو باندې ورزیات شي نوپه دوهم شکل کې د یویزو په ځای کي ۱۴ مرۍ او د لسیزو په ځای کې بیاهم هغه یوه مرۍ ده. څرنګه چې پوهیږو چې لس یــو دانه یې دیوه لسي سره مساوي کیږي نو دلسو یوه دانه یې مریو په ځای د لسیزو په ځای کي یوه مرۍ ایږدو چې د یویزو په ځای کې ۴ مرۍ پــاتې کیږي او د لسیزو په ځای کي ۲ مرۍ کیږي چې دوه لسه یعنې ۲۰ راښیي په دې صورت کې وروستۍ چوت د۲۴ عدد راښیي.

۱– د چوت څخه کار واخلئ او لاندې پوښتنې په زده کوونکو باندې حل کړئ.

۱۵	۲۴	۲۸	۱۲
+ ۸	+ ۱۰	+ ۱۳	+ ۷

۲–د ۸، ۱۳، ۳۲، ۴۰، ۵۷ او۸۳ عددونه په چوت کې وښایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه ویشتم لوست

د عددونو تفریق د چوت په واسطه

هدف:زده کوونکي د تفریق عملیه دچوت په واسطه سرته ورسولای شي ترڅودعملیي سرته رسول د هغو دذهني پراختیا سبب شي.

غواړو دچوت په واسطه د۲۵ له عدد څخه د۱۲ عدد تفریق کړو.

۲۵ − ۱۲ = □

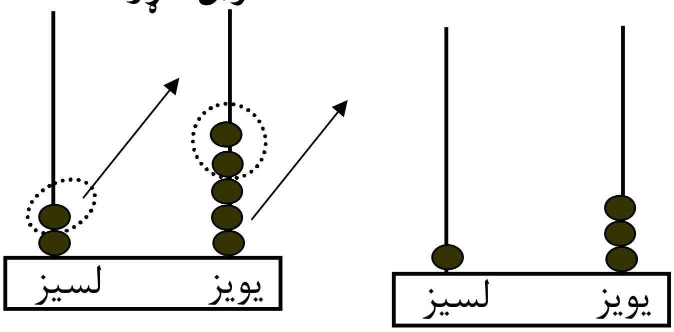

۲۵ − ۱۲ = ۱ ۳

د شکل له مخې لیدل کیږي چې د یویزو له سیخ څخه دوه مرۍ او د لسیزو څخه یوه مرۍ ایستل کیږي یعني کمیږي په نتیجه کې د بنې خوا په چوت کې د یویزو په سیخ کې ۳ مرۍ او د لسیزو په سیخ کې یوه مرۍ پاتې کیږي. او د تفریق حاصل د۱۳ عدد کیږي.

مشق او تمرین: د تفریق دعملیې سرته رسول په چوت کې.

۱− د تفریق لاندې پوښتنې په چوت کې سرته ورسوئ.

۲۳	۲۴	۱۵	۱۲
− ۱۳	− ۱۰	− ۸	− ۷

۲−د ۶،۱۴،۱۶، ۲۵، ۶۳ او ۷۹ عددونه په چوت کې وښایاست.

۳− په لاندې شکلونو کې د هرچوت اړوند عدد د هغو تر لاندې ولیکئ.

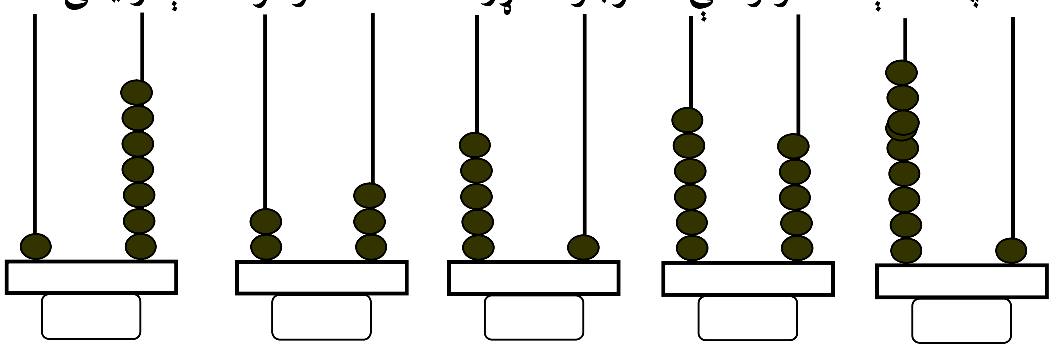

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

له (۱۰۰– ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

شپږ ويشتم لوست

له (۱۰۰ – ۱۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

هدف: زده کوونکي بايد تر ۱۰۰۰ پورې دعددونو لوستل اوليکل زده کړي.

مونږ پوهېږو چې ټول عددونه له لاندې لس شکلونو څخه جوړ شوي دي.

۰ ، ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او ۹

چې پورته هر يوه شکل ته رقم وايي که چېرې د ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ٦، ۷، ۸ او ۹ عددونو ښي خواته يو صفر کيږدو نو لاندې عددونه لاس ته راځي.

۱۰، ۲۰، ۳۰، ۴۰، ۵۰، ٦۰، ۷۰، ۸۰، ۹۰ چې دا عددونه يو لسي ياخو لسيه رابنيي او دا له ۱۰ څخه تر۹۹ پورې عددونـــه دوه رقمي عددونه دي چې له ښي خوا څخه د کيڼې خواته په ترتيب سره لومړي رقم ته د يويزو ځای او د هغو دوهم رقم ته د لـــسيزو ځای وايي.

اوس که چېرې د يو رقمي عددونو ښي خواته دوه صفرونه کيښودل شي نو د ۱۰۰، ۲۰۰، ۳۰۰، ۴۰۰، ۵۰۰، ٦۰۰، ۷۰۰، ۸۰۰ او ۹۰۰ عددونه حاصليږي چې دا عددونه يو سلي يا څـــو ســـلونه رابنيي او درې رقمي عددونه بلل کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ویشتم لوست
لس ګوني (لسیز) او سل ګوني

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي چې لس یویز مساوي له یوه لسي، اولس (سلیز) لسي مساوي له یوه سلي سره کیږي.

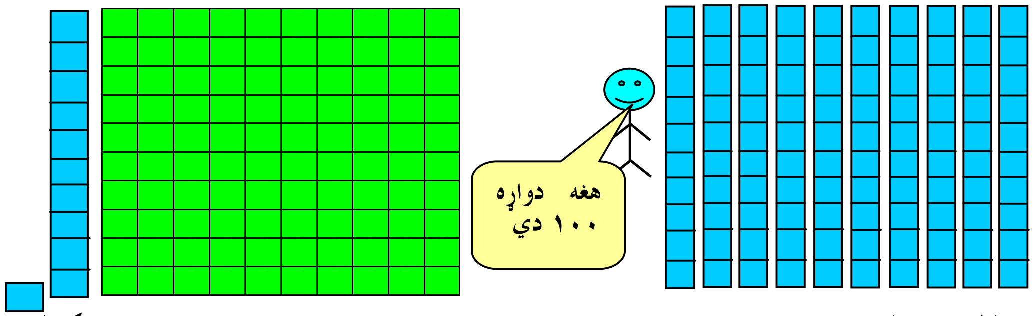

که چیرې پورتني شکلونه ولیدل شي په آسانۍ سره پوهیدلای شو چې دوهــم شکل د لومړي شکل لس برابره دی چې ۱۰ ددوه رقمو کوچنی عدد دی او د هغو دریم شکل ۱۰۰ معرفي کوي چې د دوهم شکل لس برابره او سل برابره د لومړي شکل دی چې د درې رقمیو کوچنی عدد دی.

۱.	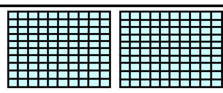	۲ سلګوني	۲۰۰
۲.	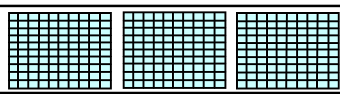	____ سلګوني	
۳.	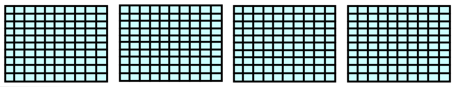	____ سلګوني	
۴.	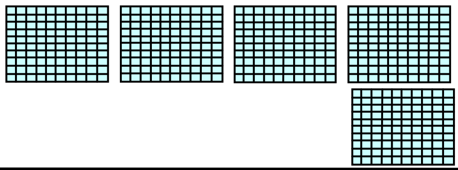	____ سلګوني	
۵.	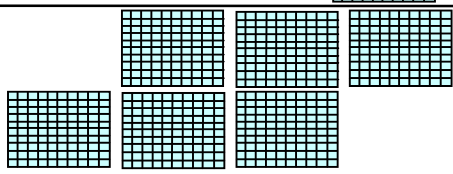	____ سلګوني	
٦.	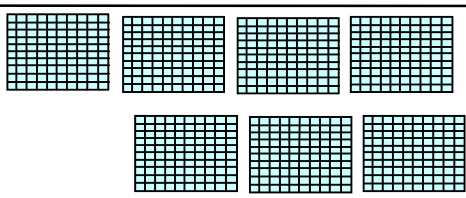	____ سلګوني	

(c) ketabton.com: The Digital Library

مونږ سلونه د لسونو په توګه لیکلای شو څرنګه...

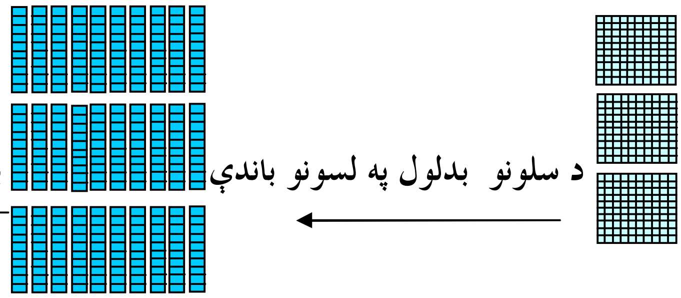

د سلونو بدلول په لسونو باندې بیایي ولیکي

۳۰۰ = ۳۰ لسه

د پورته مثال څخه په کار اخیستو سره د شکلونو له مخې تــش ځایونــه ډک کړئ.

۱. 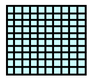

۱۰۰ = ۱۰ لسه

۲. 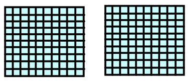

___ = ___ لسه

۳. 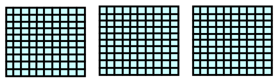

___ = ___ لسه

۴. 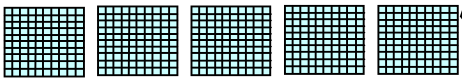

___ = ___ لسه

۵. 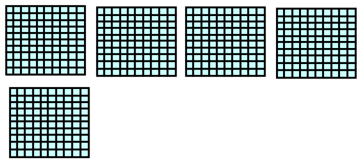

___ = ___ لسه

۶. 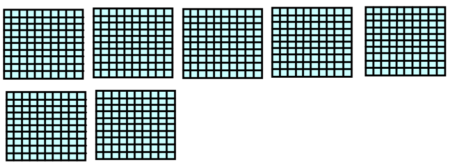

___ = ___ لسه

کورنۍ دنده: حل یې کړئ.

۱. ۲۷ + ۳۵

۲. ۸۶ − ۱۳

۳. ۷۲ − ۲۷

۴. د شکل له مخې وواياست چې یوسلی له څو لسیزو او څو یویزو څخه جوړ شوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست
سلیز، لسیز او یویز

هدف: زده کوونکي درې رقمي عددونه په اړوند مرتبو کې ځای په ځای کړای شي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تیر لوست کې له ۱۰۰ څخه تر ۹۰۰ پورې عددونه پیژندلي دي. اوس که چېرې د۱۰۰، ۲۰۰، ۳۰۰ ، ۹۰۰ عددونو د لومړي رقم په ځای د۱، ۲، ۳۰۰، ۹ یو رقمي عدد ولیکو د۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸ او۱۰۹ عددونه حاصلیږي او همدارنګه که چېرې ددواړو صفرونو په ځای نور رقمونه ولیکل شي له ۱۱۱ څخه تر ۹۹۹ پورې عددونه لاس ته راځي چې له ۱۰۰ څخه تر ۹۹۹ پورې درې رقمي عددونه دي. تر ټولو کوچنی درې رقمي عدد ۱۰۰ دی او تر ټولو لوی درې رقمي عدد ۹۹۹ دی او د هغو اړوند رقم د یویزو، لسیزو او سلیزو په ځایونوکې په لاندې توګه لیکل کیږي.

یویز	لسیز	سلیز
۱	۱	۱

یویز	لسیز	سلیز
۱	۰	۱

یویز	لسیز	سلیز
۰	۰	۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

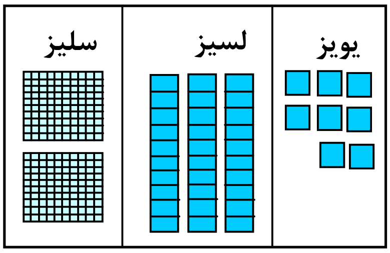

یویز	لسیز	سلیز
۸	۳	۲

دوه سوه اته دیرش

که چېرې د لسیزو عدد، ونه لرې تاسو څه شی باید ولیکئ؟

د خپل کار په کتابچو کې ولیکئ څو سلیز، لسیز او یویز دکارشوي مثال څخه کار واخلئ او وروسته د شکل له مخې عدد ولیکئ.

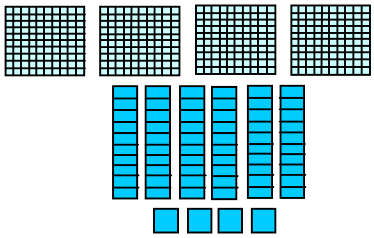

یویز	لسیز	سلیز
۴	۶	۴

۴۶۴

۱. 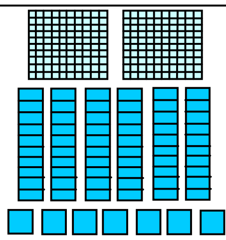

یویز	لسیز	سلیز

____

۲. 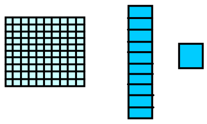

یویز	لسیز	سلیز

____

۳. 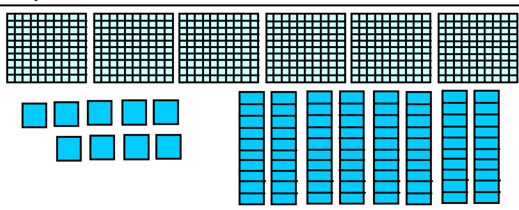

یویز	لسیز	سلیز

____

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. 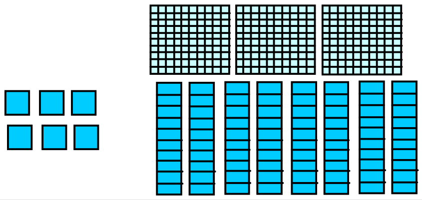

یویز	لسیز	سلیز

____

۵. 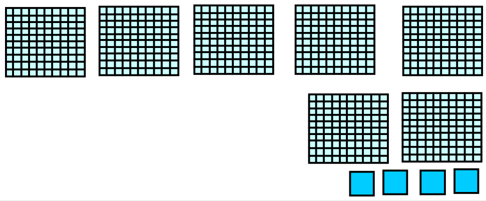

یویز	لسیز	سلیز

____

٦. 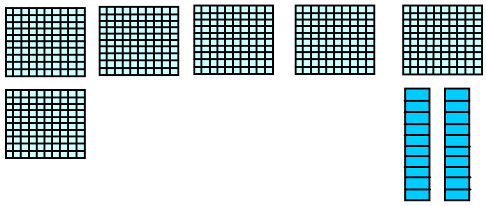

یویز	لسیز	سلیز

____

۷. 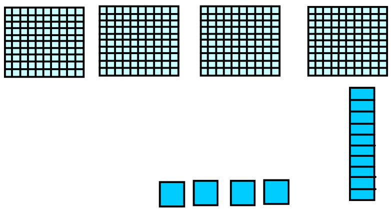

یویز	لسیز	سلیز

____

۸. تاسو یو **عدد** وټا کئ او د 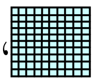، 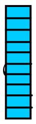 شکلونو په واسطه هغه **عدد** وښایاست.

یویز	لسیز	سلیز

____

کورنۍ دنده: نمونې ته وګورئ او ځوابونه پیداکړئ.

۱. په ۴۰۰ کې څومره 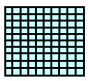 ؟

په ۴۰۰ کې څومره ؟

په ۴۰۰ کې څومره ؟

۲- په ۹۰۰ کې څومره 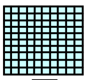 ؟

په ۹۰۰ کې څومره 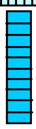 ؟

په ۹۰۰ کې څومره ؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ویشتم لوست

تر ۱۰۰۰ پورې د عددونو مقامي ارزښت

هدف: زده کوونکي برسیره پردې چې تر زرو پورې دعددونو مقامي قیمت وپیژني او وبې لیکي د شکلونو له مخې وکړای شي اړوند عددولیکي.

یو عدد په ۳ ډوله لیکلای شي.

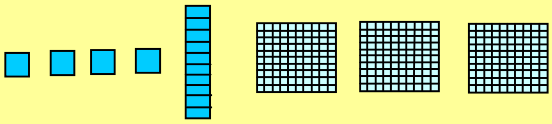

۳ سلي، ۱ لسي ۴ یودانه یې

۴ + ۱۰ + ۳۰۰

۳۱۴

د خپل یوه ملګري سره کاروکړئ د حل شوي مثال څخه په کاراخستو سره عدد پــه ۳ ډوله ولیکئ:

۱. 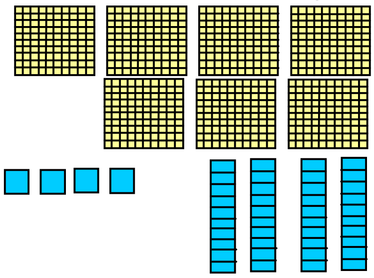

___ سلیز ___ لسیز ___ یویز

___ + ___ + ___

___

۲. 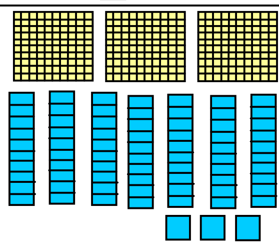

___ سلیز ___ لسیز ___ یویز

___ + ___ + ___

___

۳. 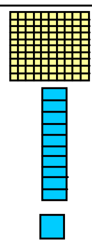

___ سلیز ___ لسیز ___ یویز

___ + ___ + ___

___

۴. 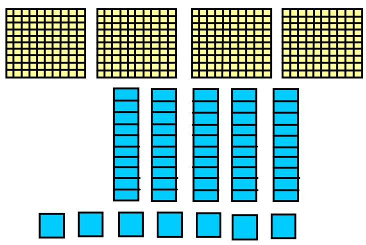

___ سلیز ___ لسیز ___ یویز

___ + ___ + ___

___

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. 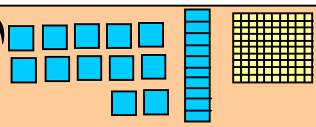 ۱ سلیز ۱ لسیز ۱۲ یویز

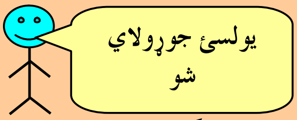

۲. شکل ته وګورئ له یویزو څخه یوبل لسی یا لسیز جوړ کړئ.

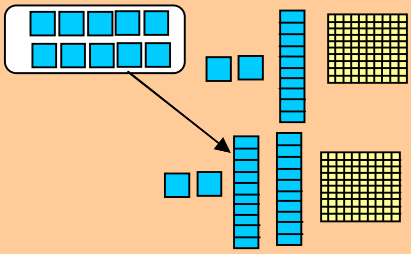

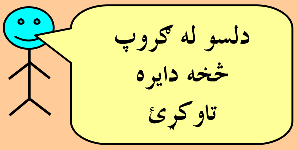

۳. ۱ سلئ ۲ لسئ ۲ یودانه یي ۱۲۲

۱. له لسیو (لسیزو) څخه د سلیو(سلیزو) ګروپ جوړ کړئ او اړوند عدد يې ولیکئ.

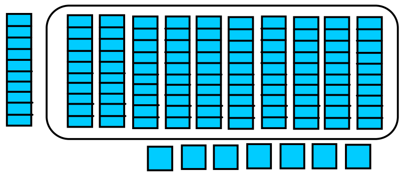

۱ سلي ۱ لسي ۷ یودانه یي

۱۱۷

---

۲. 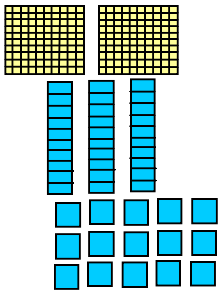

___ سلي ___ لسي ___ یودانه یي

___ + ___ + ___

___

---

۳. 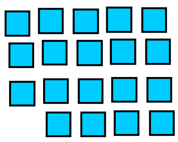

___ سلي ___ لسي ___ یودانه یي

___ + ___ + ___

___

---

۴. 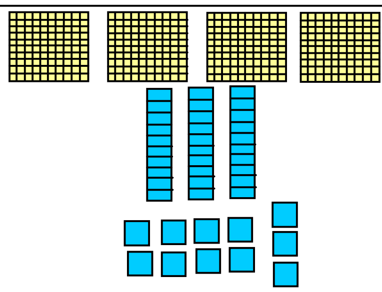

___ سلي ___ لسي ___ یودانه یي

___ + ___ + ___

___

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاندي جدول د عددونو سلسله (پرله پسي توب) له ۱۰۰–۵۰۰ پوري ښيي.

۱۰۰	۱۰۱	۱۰۲	۱۰۳	۱۰۴	۱۰۵	۱۰۶	۱۰۷	۱۰۸	۱۰۹
۱۱۰	۱۱۱	۱۱۲	۱۱۳	۱۱۴	۱۱۵	۱۱۶	۱۱۷	۱۱۸	۱۱۹
۱۲۰	۱۲۱	۱۲۲	۱۲۳	۱۲۴	۱۲۵	۱۲۶	۱۲۷	۱۲۸	۱۲۹
۱۳۰	۱۳۱	۱۳۲	۱۳۳	۱۳۴	۱۳۵	۱۳۶	۱۳۷	۱۳۸	۱۳۹
۱۴۰	۱۴۱	۱۴۲	۱۴۳	۱۴۴	۱۴۵	۱۴۶	۱۴۷	۱۴۸	۱۴۹
۱۵۰	۱۵۱	۱۵۲	۱۵۳	۱۵۴	۱۵۵	۱۵۶	۱۵۷	۱۵۸	۱۵۹
۱۶۰	۱۶۱	۱۶۲	۱۶۳	۱۶۴	۱۶۵	۱۶۶	۱۶۷	۱۶۸	۱۶۹
۱۷۰	۱۷۱	۱۷۲	۱۷۳	۱۷۴	۱۷۵	۱۷۶	۱۷۷	۱۷۸	۱۷۹
۱۸۰	۱۸۱	۱۸۲	۱۸۳	۱۸۴	۱۸۵	۱۸۶	۱۸۷	۱۸۸	۱۸۹
۱۹۰	۱۹۱	۱۹۲	۱۹۳	۱۹۴	۱۹۵	۱۹۶	۱۹۷	۱۹۸	۱۹۹
۲۰۰	۲۰۱	۲۰۲	۲۰۳	۲۰۴	۲۰۵	۲۰۶	۲۰۷	۲۰۸	۲۰۹
۲۱۰	۲۱۱	۲۱۲	۲۱۳	۲۱۴	۲۱۵	۲۱۶	۲۱۷	۲۱۸	۲۱۹
۲۲۰	۲۲۱	۲۲۲	۲۲۳	۲۲۴	۲۲۵	۲۲۶	۲۲۷	۲۲۸	۲۲۹
۲۳۰	۲۳۱	۲۳۲	۲۳۳	۲۳۴	۲۳۵	۲۳۶	۲۳۷	۲۳۸	۲۳۹
۲۴۰	۲۴۱	۲۴۲	۲۴۳	۲۴۴	۲۴۵	۲۴۶	۲۴۷	۲۴۸	۲۴۹
۲۵۰	۲۵۱	۲۵۲	۲۵۳	۲۵۴	۲۵۵	۲۵۶	۲۵۷	۲۵۸	۲۵۹
۲۶۰	۲۶۱	۲۶۲	۲۶۳	۲۶۴	۲۶۵	۲۶۶	۲۶۷	۲۶۸	۲۶۹
۲۷۰	۲۷۱	۲۷۲	۲۷۳	۲۷۴	۲۷۵	۲۷۶	۲۷۷	۲۷۸	۲۷۹
۲۸۰	۲۸۱	۲۸۲	۲۸۳	۲۸۴	۲۸۵	۲۸۶	۲۸۷	۲۸۸	۲۸۹
۲۹۰	۲۹۱	۲۹۲	۲۹۳	۲۹۴	۲۹۵	۲۹۶	۲۹۷	۲۹۸	۲۹۹
۳۰۰	۳۰۱	۳۰۲	۳۰۳	۳۰۴	۳۰۵	۳۰۶	۳۰۷	۳۰۸	۳۰۹
۳۱۰	۳۱۱	۳۱۲	۳۱۳	۳۱۴	۳۱۵	۳۱۶	۳۱۷	۳۱۸	۳۱۹
۳۲۰	۳۲۱	۳۲۲	۳۲۳	۳۲۴	۳۲۵	۳۲۶	۳۲۷	۳۲۸	۳۲۹
۳۳۰	۳۳۱	۳۳۲	۳۳۳	۳۳۴	۳۳۵	۳۳۶	۳۳۷	۳۳۸	۳۳۹
۳۴۰	۳۴۱	۳۴۲	۳۴۳	۳۴۴	۳۴۵	۳۴۶	۳۴۷	۳۴۸	۳۴۹
۳۵۰	۳۵۱	۳۵۲	۳۵۳	۳۵۴	۳۵۵	۳۵۶	۳۵۷	۳۵۸	۳۵۹
۳۶۰	۳۶۱	۳۶۲	۳۶۳	۳۶۴	۳۶۵	۳۶۶	۳۶۷	۳۶۸	۳۶۹
۳۷۰	۳۷۱	۳۷۲	۳۷۳	۳۷۴	۳۷۵	۳۷۶	۳۷۷	۳۷۸	۳۷۹
۳۸۰	۳۸۱	۳۸۲	۳۸۳	۳۸۴	۳۸۵	۳۸۶	۳۸۷	۳۸۸	۳۸۹
۳۹۰	۳۹۱	۳۹۲	۳۹۳	۳۹۴	۳۹۵	۳۹۶	۳۹۷	۳۹۸	۳۹۹
۴۰۰	۴۰۱	۴۰۲	۴۰۳	۴۰۴	۴۰۵	۴۰۶	۴۰۷	۴۰۸	۴۰۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴۱۰	۴۱۱	۴۱۲	۴۱۳	۴۱۴	۴۱۵	۴۱۶	۴۱۷	۴۱۸	۴۱۹
۴۲۰	۴۲۱	۴۲۲	۴۲۳	۴۲۴	۴۲۵	۴۲۶	۴۲۷	۴۲۸	۴۲۹
۴۳۰	۴۳۱	۴۳۲	۴۳۳	۴۳۴	۴۳۵	۴۳۶	۴۳۷	۴۳۸	۴۳۹
۴۴۰	۴۴۱	۴۴۲	۴۴۳	۴۴۴	۴۴۵	۴۴۶	۴۴۷	۴۴۸	۴۴۹
۴۵۰	۴۵۱	۴۵۲	۴۵۳	۴۵۴	۴۵۵	۴۵۶	۴۵۷	۴۵۸	۴۵۹
۴۶۰	۴۶۱	۴۶۲	۴۶۳	۴۶۴	۴۶۵	۴۶۶	۴۶۷	۴۶۸	۴۶۹
۴۷۰	۴۷۱	۴۷۲	۴۷۳	۴۷۴	۴۷۵	۴۷۶	۴۷۷	۴۷۸	۴۷۹
۴۸۰	۴۸۱	۴۸۲	۴۸۳	۴۸۴	۴۸۵	۴۸۶	۴۸۷	۴۸۸	۴۸۹
۴۹۰	۴۹۱	۴۹۲	۴۹۳	۴۹۴	۴۹۵	۴۹۶	۴۹۷	۴۹۸	۴۹۹
۵۰۰									

تمرين: د ۱۰۵ عدد په چوت کې ښودل شوی دی له هغه څخه په کـــار اخستلو سره د۱۰۹، ۱۰۸ او ۱۲۰ عددونه په چوت کې وښاياست.

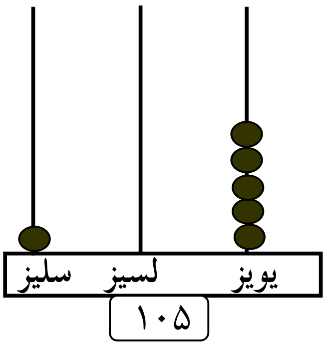

کورنۍ دنده: په خپلو کتابچو کې د۲۰۱ او ۲۱۰ عددونه په چوت کې وښاياست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دېرشم لوست

مخ کې، وروسته، منځ کې

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي باید دیوه عدد نه مخ کې عدد، دیوه عدد څخه وروسته او هغه عدد چې ددوو عددونو په منځ کې دی وپېژني.

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد مخ کې راځي.

۱. ۲۷۷، ۲۷۸ ــــــ، ۵۴۶ ــــــ، ۱۲۷

۲. ــــــ، ۳۲۹ ــــــ، ۴۴۰ ــــــ، ۷۸۱

۳. ــــــ، ۶۳۰ ــــــ، ۹۱۷ ــــــ، ۸۴۶

هغه عدد ولیکئ چې یو عدد وروسته راځي.

۴. ۱۱۲، ــــــ ۳۱۹، ــــــ ۸۵۵، ــــــ

۵. ۴۷۸، ــــــ ۹۹۸، ــــــ ۲۵۲، ــــــ

۶. ۵۹۱، ــــــ ۷۴۳، ــــــ ۶۶۹، ــــــ

هغه عدد ولیکئ چې د لاندې درکړل شوي عددونو په منځ کې راځي.

۷. ۱۱۸، ــــــ، ۱۲۰ | ۴۹۹، ــــــ، ۵۰۱ | ۷۸۷، ــــــ، ۷۸۹

۸. ۶۴۲، ــــــ، ۶۴۳ | ۲۹۹، ــــــ، ۳۰۱ | ۹۵۳، ــــــ، ۹۵۵

۹. ۸۲۷، ــــــ، ۸۲۹ | ۳۳۵، ــــــ، ۳۳۷ | ۳۷۸، ــــــ، ۳۸۰

---

۱۰. ټول هغه عددونه چې د ۵۴۰ او ۵۶۰ په منځ کې دي ولیکئ.

کورنۍ دنده:

مخ کې وروسته یا منځ کې عددونه ولیکئ.

۱. ۲۲۲، ــــــ، ۲۲۴ | ، ــــــ، ۱۹۶ | ۲۳۴، ــــــ

۲. ــــــ، ۴۲۱ | ۶۴۹، ــــــ، ۶۵۱ | ۹۱۹، ــــــ

(c) ketabton.com: The Digital Library

یودیرشم لوست

د عددونو پرتله

هدف: زده کوونکي باید کوچني او لوی عددونه یوله بله سره تشخیص او همدارنګه دوه مساوي عددونه وپیژني د >، < او = نښې وکاروي.

>	<	=
دا > نښه زیات راښیي ۳۴۲ >۱۱۱ ۳۴۲ زیات له ۱۱۱ څخه دي	دانښه < لږ راښیي ۱۱۱ < ۳۴۲ ۱۱۱ لږ له ۳۴۲ څخه دي.	دا = نښه مساوي راښیي. ۱۵۰ = ۱۵۰ ۱۵۰ مساوي له ۱۵۰ سره دي

د عددونو هره جوړه د (<، > یا =) نښې په دایره کې په ایښودلوسره پرتله کړي.

۱. ۴۲۳ (<) ۳۵۳   ۵۰۱ ◯ ۴۹۲   ۲۷۱ ◯ ۲۷۱

۲. ۵۴۷ ◯ ۴۹۹   ۷۷۷ ◯ ۸۱۲   ۱۴۲ ◯ ۲۴۲

۳. ۶۸۷ ◯ ۸۲۱   ۳۱۷ ◯ ۳۱۷   ۹۲۸ ◯ ۹۲۹

۴. ۶۲۵ ◯ ۶۲۵   ۴۱۸ ◯ ۲۵۷   ۵۸۹ ◯ ۵۸۹

۵. ۱۲۹ ◯ ۱۷۲   ۳۶۴ ◯ ۲۸۱   ۶۶۹ ◯ ۵۶۹

۶. ۲۳۰ ◯ ۱۰۰   ۷۶۸ ◯ ۸۰۱   ۴۱۲ ◯ ۴۱۲

تاسو د ۳۰۰ او ۴۰۰ په منځ کې مناسب عددونه د لاندې پوښتنو په حل کې استعمال کړئ.

۷. ____ (<) ____   ____ (=) ____   ____ (>) ____

۸. ____ (>) ____   ____ (>) ____   ____ (=) ____

کورنۍ دنده: معما حل کړئ.

۱. زه یو عددیم چې له ٦٧٥ څخه لږ اوله ٦٦٧ څخه زیات یم په داسې توګه چې زما دیویز رقم ۲ دی. زه کوم عدد یم؟

۲. د یوه عدد په برخه کې یوه معما ولیکئ او هغه خپل ملګري ته ورکړئ چې حل یې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه دېرشم لوست
د عددونو ترتیب نظر په مقامي ارزښت سره

هدف: زده کوونکي عددونه نظر په مقامي ارزښت سره ترتیب او دځایونو تآکل وکړای شي.

دیوه کتاب له فهرست څخه دا مخونه په نظر کې نیسو.

فهرست

۶فصل ۳۱۸
۷فصل ۳۳۷
۸فصل ۴۰۰
۹فصل ۴۲۰
۱۰فصل ۴۶۲

دا عددونه له ډېر کوچني عدد څخه د لوی عدد خواته ترتیب شوي دي

۳۱۸، ۳۳۷، ۴۰۰، ۴۲۰، ۴۶۲

او دا عددونه د ډېر لوی عددڅخه دکوچني عدد خواته ترتیب شوي دي ۴۶۲،۴۲۰، ۴۰۰،۳۳۷، ۳۱۸

لاندې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر زیاتو خواته ترتیب او ویې لیکئ.

۱. ۱۱۹، ۹۳، ۱۲۵، ۲۰۱ ______، ______، ______، ______

۲. ۲۹۶، ۲۲۸، ۲۵۲، ۲۸۳ ______، ______، ______، ______

۳. ۷۷، ۴۱۵، ۶۹۰، ۱۵۲ ______، ______، ______، ______

لاندې عددونه د ډېرو زیاتو څخه د ډېرو لږو خواته ترتیب او ویې لیکئ.

۴. ۳۴۸، ۲۲۰، ۴۶۴، ۷۳۲ ______، ______، ______، ______

۵. ۶۰۵، ۹۷۳، ۷۵۱، ۴۸۹ ______، ______، ______، ______

۶. ۲۴۵، ۲۱۷، ۲۷۳، ۲۲۹ ______، ______، ______، ______

---

۷. د ۸، ۲ او ۶ رقمونو په کارولو سره کوم درې رقمي عددونه لیکلای او جوړولای شئ؟

______ ______ ______ ______ ______ ______ ______ ______ ______

---

۸. د خپلې خوښې عددونه د ډېر لږو څخه د ډېر لوی خواته ترتیب او ویې لیکئ

______، ______، ______، ______، ______، ______، ______، ______، ______

ډېر لږ ... ډېر زیات

کورنۍ دنده: څلور عددونه په ترتیب سره د ډېر زیات څخه د ډېر کوچني عدد خواته ترتیب کړئ دا عددونه د ۶۰۰ او ۸۰۰ ترمنځ وټاکئ.

______، ______، ______، ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ۱۰۰۰ دعددونو مشق او تمرین

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

د ۴۶۴ او ۷۰۹ عددونه استعمال کړئ ترڅو هرې پوښتنې ته ځواب ووایاست.

۱. د کوم عدد یویز ۴ دی؟

۲. د کوم عدد لسیز صفر دی؟

۳. د کوم عدد لسیز ٦ دی؟

۴. د کوم عدد سلیز ۷ دی؟

۵. د کوم عدد سلیز او لسیز سره مساوي دي؟

٦. کوم عدد لوي دی؟ ______

عدد په درې ډوله ولیکئ.

۷. 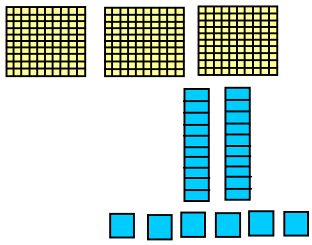

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

______

---

۸. 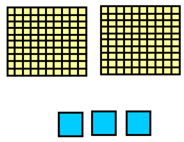

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

______

شکلونه خپلو کتابچو کې رسم کړئ له یویزو او لسیزو څخه په ترتیب سره د لسو او سلو ګروپونه جوړ او د هغو د شاوخوا څخه دایره وکاږئ او اړونـد عـدد یـې ولیکئ.

۱. 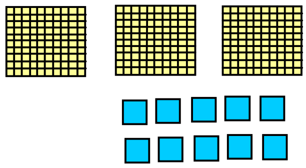

______ سل ______ لسه ______ یو

______ + ______ + ______

(c) ketabton.com: The Digital Library

______

۲. 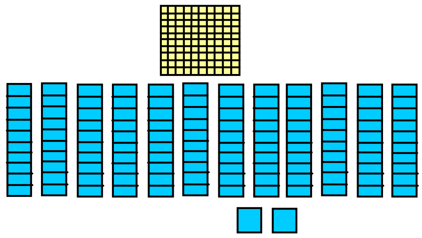

______ سل ______ لسه ______ يو

______ + ______ + ______

______

۳. 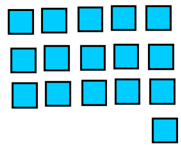

______ سل ______ لسه ______ يو

______ + ______ + ______

______

پوښتنې کتابچو ته نقل کړئ اوپه دايره کې د <،> يا = مناسبه نښه وليکئ.

۴. ۲۰۷ ◯ ۷۰۲   ۱۱۶ ◯ ۱۶۱   ۲۲۰ ◯ ۱۲۱

۵. ۴۳۷ ◯ ۷۴۳   ۳۳۲ ◯ ۲۳۳   ۳۱۲ ◯ ۱۲۳

د حل شوي مثال سره سم تش ځايونه ډک کړئ.

٦. ٦٠٥، ٦١٥، ٦٢٥، ۶۳۵   ٨٠٠، ٨٠٥، ٨١٠، ______

٧. ٣۴٠، ٣٥٠، ٣٦٠، ______   ٥٩٩، ٦٩٩، ٧٩٩، ______

٨. ٣٢٢، ٣٣٢، ٣۴٢، ______   ٧٢٠، ٧٢۴، ٧٢٨، ______

مخ کې عدد وروسته عدد اومنځ کې عدد وليکئ.

٩. ______، ۴٣٦   ٨٠٩، ______، ٨١١   ١٧٠، ______

١٠. ٦٣٧، ______، ٦٣٩   ٣٣٣، ______   ۴۴۴، ______

کورنۍ دنده: که چېرې ټول تمرينونه په ټولګي کې حل نه شول پاتې پوښتنې په کور کې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل

د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

درې دیرشم لوست

د درې رقمي عددونو جمع او تفریق

د څو سلګونو جمع کول

هدف: په دې لوست کې زده کوونکي په درې رقمي (څوسلګونو) عددونوکې جمع او تفریق سرته ورسولای شي.

د چوکات له وزنونو څخه کوم یې سره جمع شي ترڅو د موټر بار بشپړ شي.

۵۰۰ کیلوګرامه	۵۰۰ کیلوګرامه	
۱۰۰ کیلوګرامه	۷۰۰ کیلوګرامه	
۱۰۰ کیلوګرامه	۵۰۰ کیلوګرامه	۲۰۰ کیلوګرامه
۸۰۰ کیلوګرامه	۳۰۰ کیلوګرامه	۶۰۰ کیلوګرامه

۱.

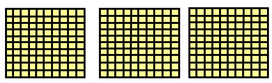

۳ سله

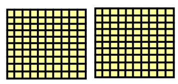

۲ سله

۵ سله = ۲ سله + ۳ سله

۵۰۰ = ۲۰۰ + ۳۰۰

معلوم یې کړئ چې ټوله څو سله کېږي جمع یې کړئ.

۱.

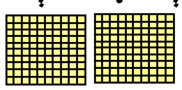

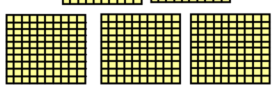

____ سله = ____ سله + ____ سله

____ = ____ + ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. 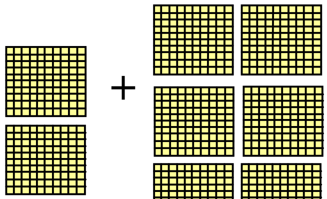

___ سله = ___ سله + ___ سله

___ = ___ + ___

---

۳. 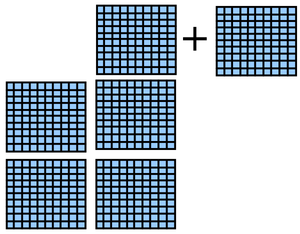

___ سله = ___ سله + ___ سله

___ = ___ + ___

---

۴. 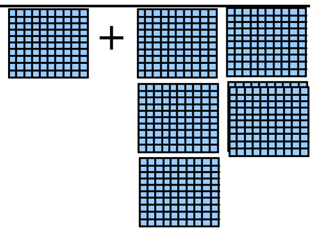

___ سله = ___ سله + ___ سله

___ = ___ + ___

---

۵. 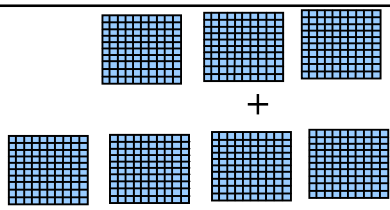

___ سله   ___

+ ___ سله   + ___

___ سله   ___

---

٦. 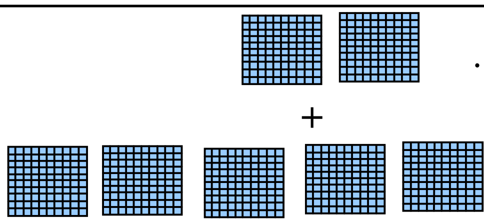

___ سله   ___

+ ___ سله   + ___

___ سله   ___

کورنۍ دنده: تاسو په خپله دلرګوټو بنډلونه رسم کړئ اوسليز يې سره جمع کړئ.

۷.

___ سله   ___

+ ___ سله   + ___

___ سله   ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور دېرشم لوست

دیوه درې رقمي عدد جمع کول له یوه درې رقمي عددسره چې دیویز او لسیز رقمونه یې صفر وي

هدف: زده کوونکي یو درې رقمي عدد له بل یو درې رقمي عدد سره چې دیویز او لسیز رقمونه یې صفر وي جمع کړای شي.

جمع.

۱. 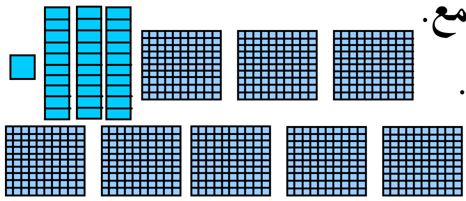

۸۳۱ = ټوله

۳ سله ۳ لسه ۱ یو
۵ سله ۰ لسه ۰ یو
۸ سله ۳ لسه ۱ یو

$$\begin{array}{r} ۳۳۱ \\ + ۵۰۰ \\ \hline ۸۳۱ \end{array}$$

۲. 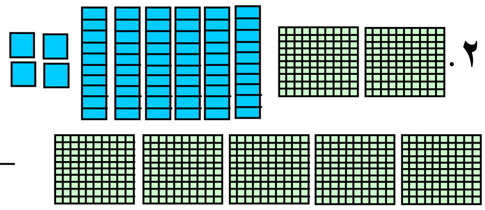

___ سله ___ لسه ___ یو
___ سله ___ لسه ___ یو
___ سله ___ لسه ___ یو

$$\begin{array}{r} ___ \\ + ___ \\ \hline ___ \end{array}$$

۳. 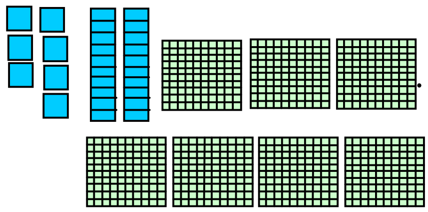

___ سله ___ لسه ___ یو
___ سله ___ لسه ___ یو
___ سله ___ لسه ___ یو

$$\begin{array}{r} ___ \\ + ___ \\ \hline ___ \end{array}$$

۴– ۲۷۳ + ۳۰۰ ، ۱۸۷ + ۵۰۰ ، ۶۱۲ + ۱۰۰ ، ۴۳۹ + ۵۰۰ ، ۶۴۳ + ۲۰۰

۵– ۵۲۷ + ۱۰۰ ، ۷۲۸ + ۲۰۰ ، ۴۸۳ + ۳۰۰ ، ۵۱۲ + ۱۰۰ ، ۳۷۴ + ۴۰۰

کورنۍ دنده: جمع یې کړئ.

۱. ۸۴۷ + ۱۰۰ ، ۲۴۷ + ۷۰۰ ، ۴۸۲ + ۲۰۰ ، ۳۷۱ + ۵۰۰ ، ۵۴۷ + ۳۰۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه دېرشم لوست
د درې رقمي عددونو جمع کول

هدف: زده کوونکي ټول درې رقمي عددونه يوله بله سره جمع کړاي شي.

د اماني ښوونځي يو لوی سالون د زده کوونکو دکارونو د ښودلو له پاره لري.

د پنجشنبې په ورځ ۲۴۷ تنه راغلل.
او د چهارشنبې په ورځ ۱۳۲ تنه راغلل.
دې سالون ته ټول څو تنه راغلي دي؟

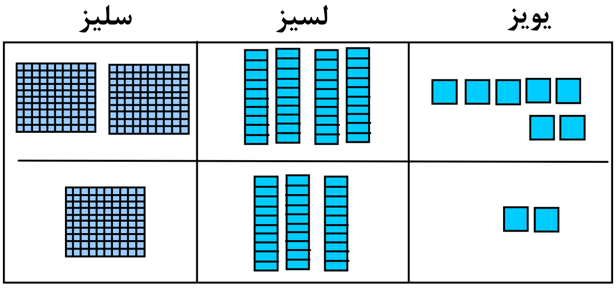

يويز	لسيز	سليز
۷	۴	۲
۲	۳	۱ +
۹	۷	۳

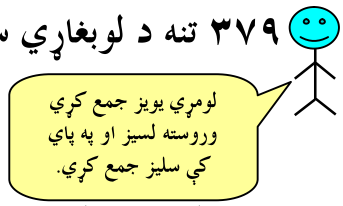

۳۷۹ تنه د لوبغاړي سالون ته راغلي دي

۹ يو ۷ لسه ۳ سله

۳۷۹

پوښتنه: ولې مونږ لومړي يويز جمع کوو؟

د خپل ملګري سره کار وکړئ له يويزو څخه يې پيل کړئ او جمع يې کړئ.

.۱

يويز	لسيز	سليز
۵	۲	۱
۴	۳	۳ +

يويز	لسيز	سليز
۴	۱	۳
۵	۲	۱ +

.۲

يويز	لسيز	سليز
۶	۱	۳
۱	۵	۲ +

يويز	لسيز	سليز
۲	۲	۴
۵	۱	۵ +

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.

سلیز	لسیز	یویز
۲	۷	۵
+ ۴	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
۶	۳	۷
+ ۱	۶	۱

۴.

سلیز	لسیز	یویز
۵	۳	۸
+ ۱	۵	۰

سلیز	لسیز	یویز
۴	۵	۴
+ ۱	۱	۴

جمع یې کړئ:

۵. ۱۲۹ + ۳۰ ‏، ۳۴۱ + ۱۲۸ ‏، ۱۷۰ + ۳۱۲ ‏، ۲۰۶ + ۱۷۲ ‏، ۶۱۲ + ۳۵

۶. ۴۰۳ + ۲۱۴ ‏، ۱۵۹ + ۲۲۰ ‏، ۳۲۵ + ۷۱ ‏، ۵۰۸ + ۲۱۰ ‏، ۴۱۲ + ۴۴

۷. ۳۳۱ + ۵۱۷ ‏، ۱۱۱ + ۴۴۳ ‏، ۵۳۷ + ۲۱ ‏، ۷۷۱ + ۱۰۸ ‏، ۸۲۳ + ۱۶۴

کورنۍ دنده:

په تشو ځایونو کې مناسب عددونه ولیکئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
☐	۱	☐
+ ۲	☐	۶
۹	۸	۹

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۲	☐	۶
+ ☐	۵	☐
۶	۶	۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ دیرشم لوست
د درې رقمي عددونو جمع کول چې حاصل ولري

هدف: زده کوونکي وکولای شي د درې رقمي عدد جمع کولو کې حاصل ونیسي او د جمعې عملیه په صحیح توګه سرته ورسوي.

مونږ سلیز، لسیز او یویز په لاندې توګه جمع کولای شو.

لومړی:
یویز سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري دوروستي رقم سره یې جمع کړئ.

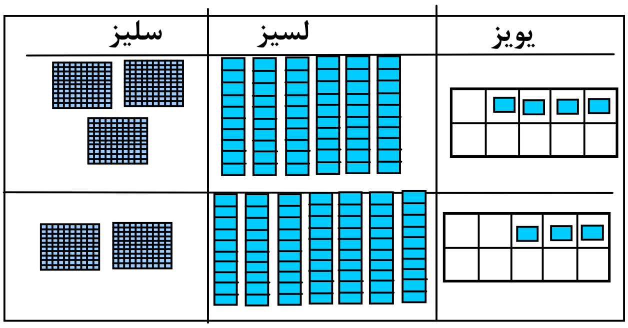


```
  ۳ ۶ ۴
+ ۲ ۷ ۳
      ۷
```

دوهم:
لسیز سره جمع کړئ که چېرې حاصل ولري دوروستي رقم سره یې جمع کړئ.

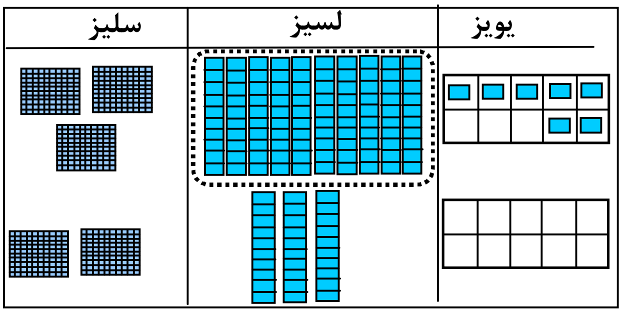


```
  [۱]
  ۳ ۶ ۴        ۶
+ ۲ ۷ ۳      + ۷
    ۳ ۷       ۱۳
```

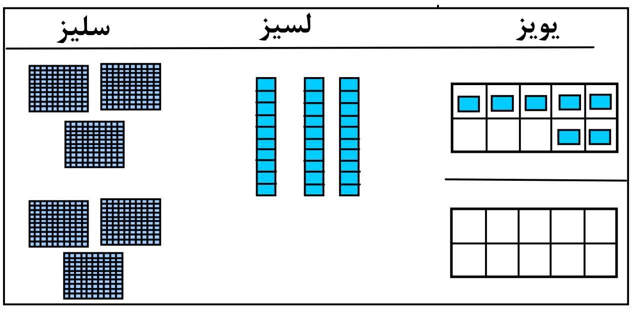


```
  [۱]
  ۳ ۶ ۴
+ ۲ ۷ ۳
  ۶ ۳ ۷
```

جمع یې کړئ.

۱–

سلیز	لسیز	یویز
[ ]	[۱]	
۴	۳	۶
+ ۲	۵	۷
۶	۹	۳

سلیز	لسیز	یویز
[ ]	[ ]	
۱	۶	۲
+ ۵	۳	۶

سلیز	لسیز	یویز
[ ]	[ ]	
۳	۲	۹
+ ۳	۵	۴

جمع: که چېرې اړتیاوې حاصل ونیسئ.

۲.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۲	۴	۹
+	۱	۳	۶

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۴	۰	۹
+	۲	۱	۳

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
		۵	۳
+	۵	۵	۴

۳.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۲	۷	۴
+		۶	۱

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۴	۵	۳
+	۵	۱	۲

	سلیز	لسیز	یویز
	۴	۲	۵
+	۵	۴	۸

۴.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۱	۳	۵
+	۵	۲	۴

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۳	۴	۷
+		۷	۲

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۲	۸	۱
+	۳	۵	۶

۵.

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۴	۰	۷
+	۳	۱	۵

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۵	۶	۹
+		۶	۰

	سلیز	لسیز	یویز
	□	□	
	۶	۳	۷
+	۲	۴	۵

کورنۍ دنده: حل یې کړئ.

د فېروز ټولګي ۳۷۸ کارتونه جوړ کړل.

د مرجان ټولګي ۲٦۵ کارتونه جوړ کړل.

دواړو ټولګیو ټوله څو کارتونه جوړ کړي دي؟

	□
+	□
	□

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درې رقمي عددونو د جمعې مشق او تمرين:

تاسو درې رقمي عددونه جمع کولای شئ.

په دې ډول:

لومړی: يويز جمع کـــړئ کـــه چېرې اړتياوې حاصل ونيسئ.
دويم: لسيز جمع کړئ که چېرې اړتياوې حاصل ونيسي.
دريم: سليز سره جمع کړئ

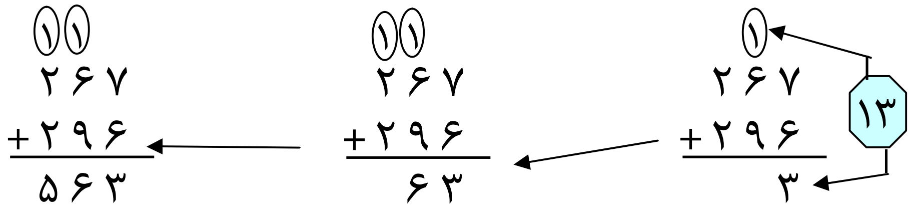

جمع يې کړئ.

۱.	۳۷۴ + ۱۴۷	۲۴۵ + ۴۵۸	۵۶۷ + ۳۳۳	۱۴۹ + ۷۵	۱۹۲ + ۴۴	۸۵ + ۱۹۷
۲.	۳۶ + ۷۳	۲۳۸ + ۴۴	۴۵۵ + ۱۴۵	۵۸۶ + ۳۶۴	۱۷۷ + ۱۶۸	۶۱۴ + ۱۸۷
۳.	۱۹۸ + ۲۶۷	۲۵۳ + ۳۳۵	۴۹۴ + ۳۶۳	۵۱۷ + ۴۶۷	۳۴۶ + ۳۶۴	۱۲۳ + ۳۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه دیرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفریق د قرض (پور) اخستلو پرته

هدف: زده کوونکي درې رقمي عددونه له درې رقمي عددونو څخه له پور اخستلو پرته تفریق کړای شي.

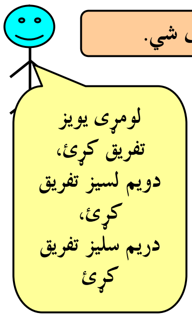

سلیز	لسیز	یویز
۴	۵	۷
− ۳	۳	۲
۱	۲	۵

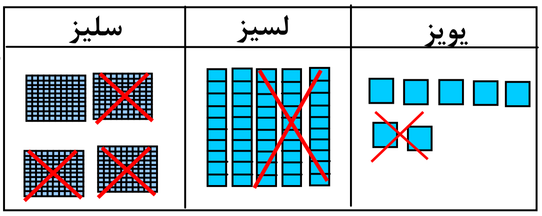

په ډله ایز توګه کار وکړئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
۷	۲	۶
− ۱	۱	۵

سلیز	لسیز	یویز
۶	۸	۹
− ۴	۷	۳

سلیز	لسیز	یویز
۵	۳	۷
− ۲	۱	۶

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۴	۹	۴
− ۱	۰	۳

سلیز	لسیز	یویز
۹	۷	۱
− ۳	۲	۰

سلیز	لسیز	یویز
۸	۴	۴
− ۳	۲	۱

۳.

۶۵۹	۵۷۳	۳۸۹	۴۸۷	۶۷۹
− ۲۷	− ۱۳۰	− ۶۴	− ۲۳۷	− ۱۵۱

۴.

۶۵۹	۶۷۳	۴۸۹	۵۸۷	۶۸۹
− ۴۳۷	− ۱۳۲	− ۱۶۴	− ۳۳۷	− ۲۵۳

کورنۍ دنده: د دې لوست ټولې پوښتنې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته دېرشم لوست

د درې رقمي عددونو تفريق په پور (قرض) اخستلو سره

هدف: زده کوونکي وکولای شي له يوه درې رقمي عدد څخه درې رقمي عدد که چېرې پور اخستلوته اړتياوې تفريق کړای شي.

تاسو د ۱۴۶ عدد له ۳۱۸ څخه په لاندې توګه تفريق کولای شئ.

لومړي: يويز تفريق کړي که چېرې اړتياوې د لسيزو لـه مرتبې څخه پور واخلئ (لسيز) په يوه دانه يې بدلې کړئ

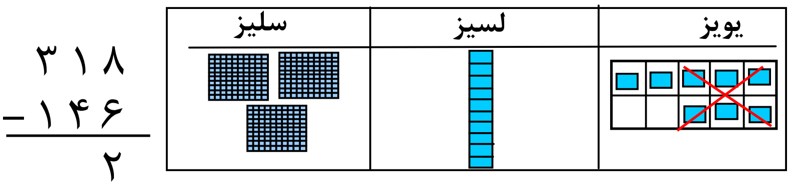

دويم: لسيز تفريـق کړئ کـه چېـرې اړتياوې د ســليزو څخه پور واخلئ.

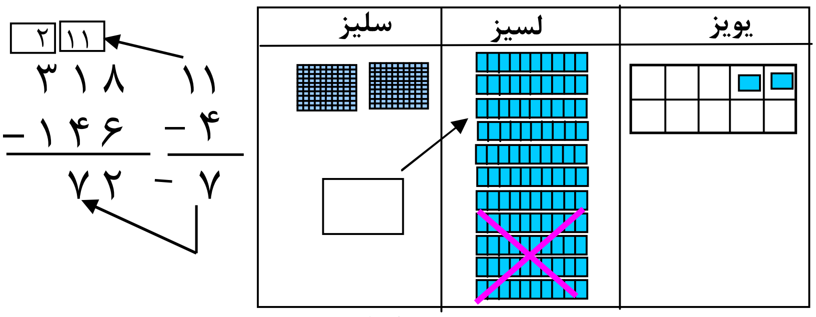

په دې لوست کې مونږ يو سلی په ۱۰ لسونو بدل کړی دی.

درېيم: سليز تفريق کړئ.

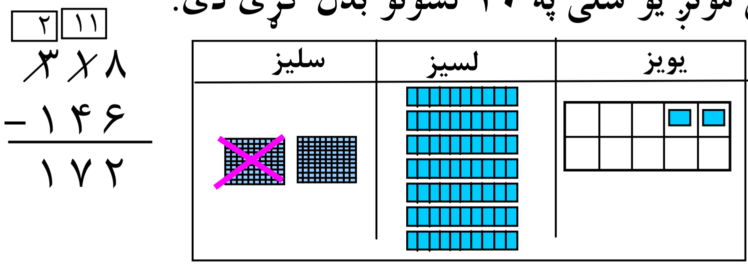

۱- په جوړه يې توګه د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ لومړی يويز تفريـق کړئ که چېرې پور اخستلو ته اړتياوې د لسيزو له مرتبې څخه پور واخلئ.

يويز	لسيز	سليز
۱۵	۸	☐
۵	۹	۶
۸	۴	۲ -
۷	۴	۴

يويز	لسيز	سليز
☐	☐	☐
۵	۴	۷
۱	۳	۵ -

يويز	لسيز	سليز
☐	☐	☐
۱	۶	۴
۳	۵	۲ -

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
− ۳	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۱
− ۴	۱	۴

سلیز	لسیز	یویز
۴	۲	۹
− ۱	۶	۱

۳.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۶	۴	۵
− ۲	۱	۸

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۸	۹
−	۹	۲

سلیز	لسیز	یویز
۷	۴	۱
− ۲	۳	۰

۴.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۸	۴	۶
−	۹	۵

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۹	۳	۶
− ۴	۲	۶

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۵	۹
− ۶	۱	۳

۵.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۴	۵	۰
− ۳	۶	۰

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۳	۷
−	۶	۴

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۷	۲	۵
−	۹	۱

کورنۍ دنده: په تش ځایونوکې مناسب عددونه ولیکئ.

۱.

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
− ۲	۴	□
۳	۰	۹

۲.

سلیز	لسیز	یویز
۵	□	۷
− ۲	۴	□
□	۸	۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

دپور اخستلو په صورت کې د تفریق مشق او تمرین

تاسو درې رقمي عددونه په لاندې توګه تفریق کولای شئ.

لومړی: یویز تفریق کړئ که چېرې اړتیاوې پور واخلئ .

دویم : لسیز تفریق کړئ کــه چېرې اړتیاوې پور واخلئ .

دریم: سلیز تفریق کړئ.

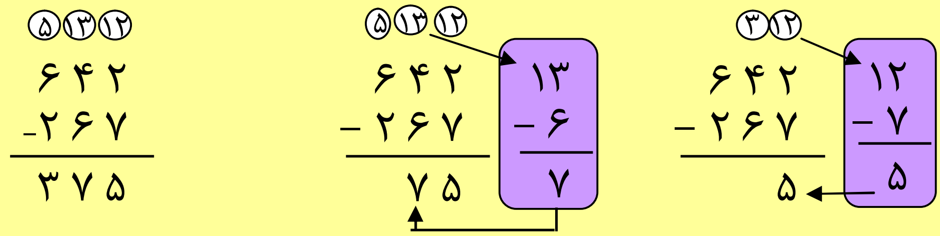

فرق یې ۳۷۵ دی

تفریق یې کړئ.

۱. ۳۴۶ − ۱۶۳ ، ۵۱۶ − ۳۵۵ ، ۴۲۹ − ۱۵۶ ، ۸۴۰ − ۴۱۵ ، ۸۳۷ − ۴۷۲ ، ۴۱۷ − ۳۳۲

۲. ۷۶۳ − ۲۸۴ ، ۴۸۰ − ۱۲۶ ، ۵۹۳ − ۳۲۸ ، ۹۶۳ − ۷۸۹ ، ۷۵۴ − ۶۵۷ ، ۸۱۶ − ۴۳۲

۳. ۶۵۵ − ۳۷۷ ، ۵۷۶ − ۱۳۸ ، ۳۶۵ − ۱۸۷ ، ۵۷۴ − ۱۸۸ ، ۷۲۵ − ۲۵۶ ، ۹۳۲ − ۵۵۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه دېرشم لوست

د يوه درى رقمي عدد تفريق ديوه درې رقمي عدد څخه چې يويز او لسيز يې صفر وي

هدف: زده کوونکي دصفر لرونکي درې رقمي عددونو څخه درې رقمي عددونه تفريق کړاي شي.

تاسو د صفر لرونکو عددونوڅخه د نورو عددونو تفريق په لاندې ډول کولای شئ.

لومړي: يويز تفريق کـــړئ لسيز صفر دى چې په يويزو بدل شي.

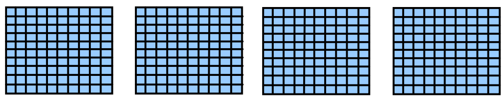

٤٠٠
− ١٣٦

دوهم: سليز په لسونو سره بدل کړئ لکــه ١٠ لسونه.

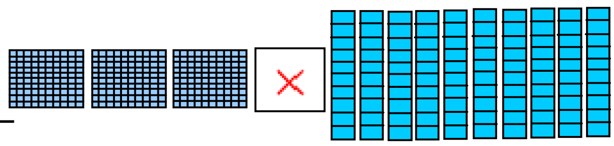

٣ ١٠
~~٤~~ ~~٠~~ ٠
− ١٣٦

دريم: يولسي په ١٠ يودانه يې سره بـــدل کړئ.

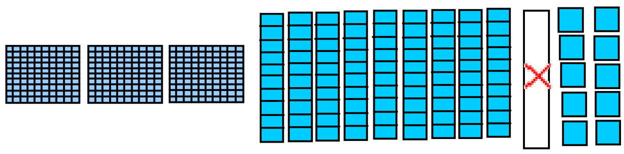

~~٣~~ ~~٩~~ ١٠
٤٠٠
− ١٣٦

څلورم تفريق يې کړئ.

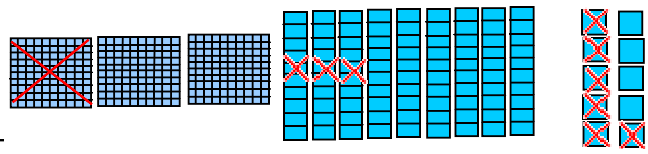

(٣)(٩)(١٠)
٤٠٠
− ١٣٦
٢٦٤

تفريق يې کړئ، يوځای کار وکړئ.

١. (٧)(١٠)(١٠)
٨١٠ − ٣٢٥ = ٤٨٥

٨١٠	٥٤٠	٤٠٠	٧٠٠	٦٠٣	٥٠٦
−٣٢٥	−٢٧٣	−١٥٨	−٣٦٣	−٤٨٩	− ٤٩
٤٨٥					

٢.

٣٠٠	٩٠٨	٧٠٠	٥٠٠	٣٠٠	٢٧٠	٩٠٣
−١٢٣	−٢٨٠	−٥٤٠	−١٢٤	− ٣٧	−٢٠٧	−٣٢٤

(c) ketabton.com: The Digital Library

د درو رقمي عددونو د جمعې او تفریق مشق او تمرین:

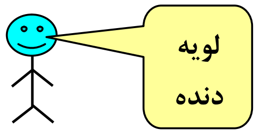

دا لوست تکراري دی او د جمعې د عملیې په اجـــراء کولو کې تاسو تقویت کوي.

آیا تاسو کولاشئ پوښتنوته ځواب ووایاست.

تش ځایونه ډک کړئ.

۱. 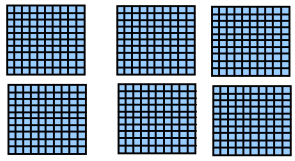

سله ____ = سله ____ + سله ____

____ = ____ + ____

۲. 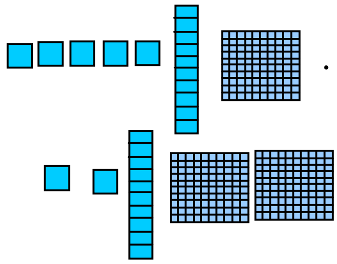

____ سله ____ لسه ____ یودانه یي

____ سله ____ لسه ____ یودانه یي +

____ سله ____ لسه ____ یودانه یي

د قانون څخه په کار اخستنې سره لاندې جدولونه بشپړ کړئ.

۳.

۲۰۰ جمع کړي	
۲۲۰	
۶۷۰	
۵۱۰	
۱۷۰	

۴۰۰ جمع کړي	
۵۰۰	
۳۵۰	
۴۳۰	
۶۷۰	

۳۰ جمع کړي	
۷۳۰	
۸۷۰	
۱۹۰	
۴۲۰	

(c) ketabton.com: The Digital Library

جمع یې کړئ.

۴.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۶	۷	۳
+	۱	۹

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۴	۲	۵
+ ۳	۴	۸

سلیز	لسیز	یویز
□	□	
۲	۷	۶
+ ۱	۴	۵

۵. تفریق یې کړئ.

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۸	۳	۷
− ۲	۲	۵

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۳	۳	۷
−	۶	۱

سلیز	لسیز	یویز
□	□	□
۵	۲	۶
− ۱	۴	۸

جمع یا تفریق یې کړئ.

۶.

۷۶۲	۸۲۳	۳۲۴	۷۰۰	۳۲۴	۱۲۷
− ۵۷۱	+ ۶۹	− ۳۲	− ۲۱۱	+ ۲۵۸	+ ۵۸۴

۷.

۴۹۵	۳۰۷	۵۵۷	۶۸۳	۵۹۱	۷۰۰
+ ۱۰۸	− ۱۲۲	− ۳۲۹	+ ۷۷	− ۱۰۳	− ۳۳۱

۸.

۴۹۹	۹۴۷	۲۷۴	۶۰۱	۱۳۹	۲۹۰
+ ۲۰۱	− ۳۵۸	+ ۶۶۶	− ۱۲۷	+ ۴۸۳	+ ۵۷۵

کورنۍ دنده: د دې لوست د۶، ۷ او۸ ګڼې پوښتنې حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

د عددونو ضرب او ويش عمليې

څلوېښتم لوست

د ضرب مفهوم

دوه، دوه، درې، درې زياتول او شمېرل

دوه، دوه، درې، درې زياتول او شمېرل:

هدف: دا لوست زده کوونکي چمتو کوي ترڅو د ضرب او تقسيم مفهومونه په ښه آسانۍ سره زده کړي.

۲ ډبرې ۴ ډبرې ٦ ډبرې ۸ ډبرې

ټوله ۸

متناوب(پيوسته) شمېرل څه ډول دي؟ دجمع کولو په ډول دي، خو عين عدد په تکراري توګه د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ. کوچنۍ ډبرې وکــاروئ ترڅو مساوي ګروپونه جوړ کړئ. متناوب(پيوسته) شمېر وکړئ، وليکئ ټولــه څو کېږي؟

د خپل يوه ملګري سره کار وکړئ کوچنۍ ډبرې وکـــاروئ ترخـــو مـــساوي ګروپونه جوړ کړئ، متناوب شمېر وکړئ، ويې ليکئ ټوله څو کېږي؟

۱. ۵ وارې ۲، ۲ زيات کړئ

۲ ، ۴ ، ٦ ، ۸ ، ۱۰

ټوله ____

۲. ۴ وارې ۴، ۴ زيات کړې

____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

۳. ۳ وارې ۵ ، ۵ زيات کړئ

____ ، ____ ، ____

ټوله ____

۴. ۴ وارې درې، درې زيات کړئ.

____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

۵. ۵ وارې ۳ ، ۳ زيات کړې

____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

٦. ۴ وارې ۵ ، ۵ زيات کړئ.

____ ، ____ ، ____ ، ____ ، ____

ټوله ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه بکسه هر یو یې شپږ هګۍ لري

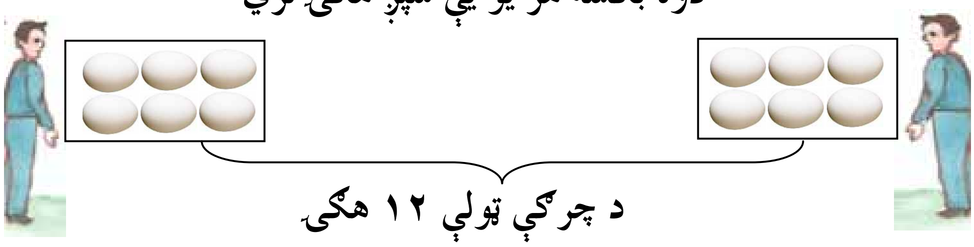

د چرګې هګۍ رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ ویې لیکئ څومره؟

۱.   د۳ ، ۳ هګیو ۲ بکسه

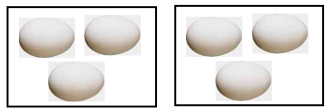

د چرګې ټولې ٦ هګۍ

۲. د ۵ ، ۵ هګیو ۴ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

۳.   د۴، ۴ هګیو ۲ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

۴.   د۴، ۴ هګیو ۴ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

۵.   د ٦ ، ٦ هګیو ۳ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

٦.   د ۳ ، ۳ هګیو ٦ بکسه

د چرګې ټولې ـــــــ هګۍ

کورنۍ دنده: ۴ چرګان هر یو یې ۲ پښې لري په یوه ونه باندې ناست دي شکل یې رسم کړئ متناوب شمېر وکړئ ویې لیکئ ټولې څو پښې دي؟

ـــــــ ، ـــــــ ، ـــــــ ، ـــــــ

ټولې ـــــــ پښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوځلويښتم لوست

دهغو عددونو جمع کول چې مساوي اجزاوي ولري (تکراري جمع)

هدف: دزده کوونکو چمتو کول د ضرب دزده کړې له پاره.

مونږ جمع کولای شو ترڅو پیداکړو چې ټولې څو مڼې دي.

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

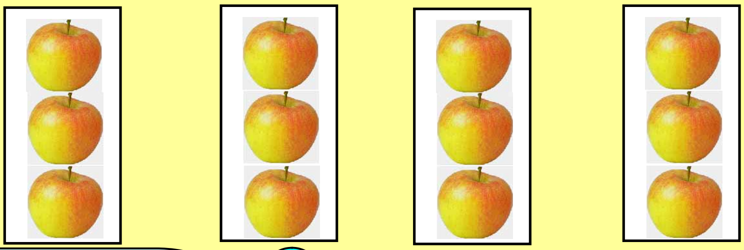

۳ دانه يې ۴ ګروپونه = ۱۲

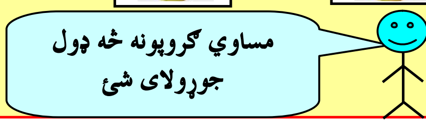

ويې ليکئ څومره؟

۱.

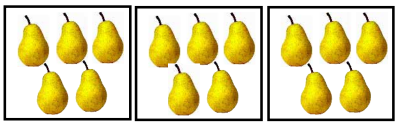

۵ + ۵ + ۵ = ۱۵

۵د دانه يې ۳ ګروپونه = ۱۵

۲.

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپه د ___ = ___

۳.

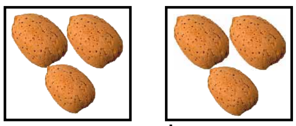

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۴.

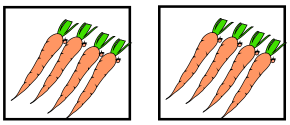

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۵.

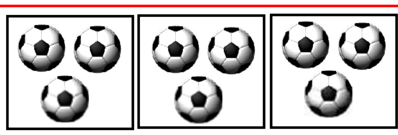

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

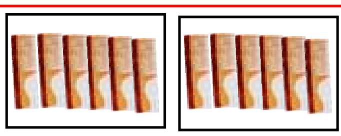

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويي ليکئ څومره؟

۷.

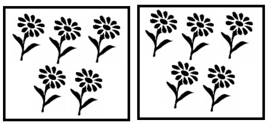

____ + ____ = ____

____ ګروپونه د ____ = ____

۸.

____ + ____ + ____ = ____

____ ګروپونه د ____ = ____

۹.

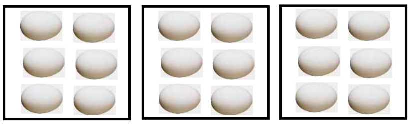

____ + ____ + ____ = ____

____ ګروپونه د ____ = ____

۱۰.

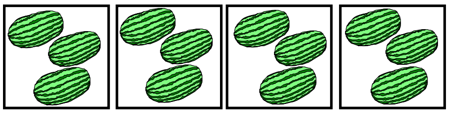

____ + ____ + ____ + ____ = ____

____ ګروپونه د ____ = ____

۱۱.

____ + ____ + ____ + ____ = ____

____ ګروپونه د ____ = ____

۱۲.

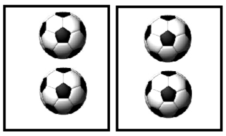

____ + ____ = ____

____ ګروپونه د ____ = ____

۱۳.

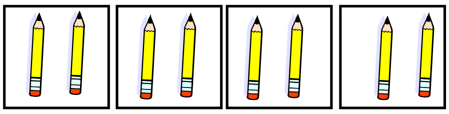

____ + ____ + ____ + ____ = ____

____ ګروپونه د ____ = ____

۱۴.

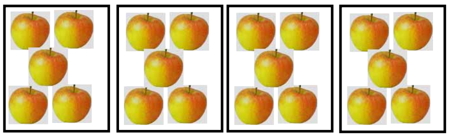

____ + ____ + ____ + ____ = ____

____ ګروپونه د ____ = ____

کورنی دنده : ويي ليکئ څومره؟

۱۵.

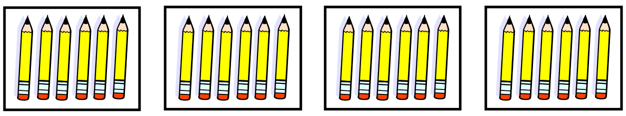

____ + ____ + ____ + ____ = ____

____ ګروپونه د ____ = ____

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه څلوېښتم لوست

د ضرب نښې

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې دجمعې اجزاوې مساوي وي دجمعې عملیه په ضرب بدلیږي.

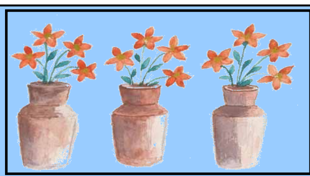

کوم وخت چې ګروپونه مساوي وي جمع یا ضرب کولای شي ترڅو چې مجموعه یې پیداکړئ.

۴ + ۴ + ۴

۳ واري څلور

۳× ۴ = ۱۲

۱۲ حاصل ده

دا × نښه د ضرب ده

۳ واري ۴ مساوي له ۱۲ هلته په ۳ ګلدانیوکي ۱۲ ګلان دي.

په ډله ئیزه توګه کار وکړئ جمع یا ضرب یې کړئ ترڅوچې مجموعه یې پیداکړئ.

۱. څومره چوغکې؟ ۴ ګروپونه د۳ دانه یې

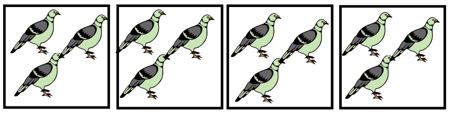

۳ + ۳ + ۳ + ۳ = ۱۲

۳ واري ۴ = ۱۲

یا ۴ × ۳ = ۱۲ چوغکې

۲.

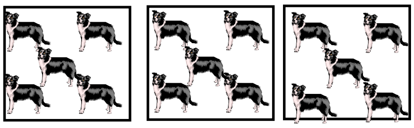

___ + ___ + ___ = ___

___ پنځه = ___

___ × ___ = ___ سپي

۳.څومره میزونه؟۲ګروپونه د۳ دانه یې

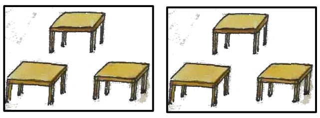

___ + ___ = ___

___ درې = ___

___ × ___ = ___ میزونه

۴.

___ + ___ + ___ = ___

___ یو = ___

___ × ___ = ___ بایسکیلونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

٥- دجمعې دافادو له مخې د ضرب د افادو تش ځايونه ډک کړئ.

١- ☐ = ١×٢ يا ٢ = ١ + ١

٢- ٣ = ☐ ×٣ يا ٣ = ١ + ١+١

٣- ٤ = ☐ ×٤ يا ٤ = ١ + ١ + ١ + ١

٤- ٨ = ☐ ×٤ يا ٨ = ٢ + ٢ + ٢ + ٢

٥- ١٥ = ☐ ×٥ يا ١٥ = ٣ + ٣ + ٣ + ٣ +٣

٦- ١٢ = ☐ ×٣ يا ١٢ = ٤ + ٤ + ٤

٧- ١٠ = ٥ × ☐ يا ١٠ = ٥ + ٥

جمع او ضرب يې کړئ ترڅو حاصل يې پيداکړئ.

.٨

١٢= ٤ + ٤ + ٤

٣ گروپونه د ٤ = ١٢

٣ وارې څلور = ١٢

يا ٣ × ٤ = ١٢ قفله

.٩ خومره موټرونه

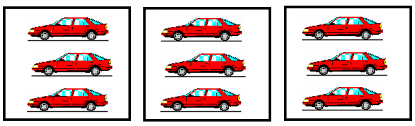

___ = ___ + ___ + ___

___ گروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

موټره ___ = ___ × ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰. څومره کوترې؟

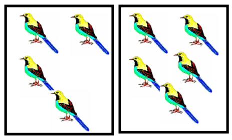

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ کوترې

۱۱. څو داني ګیلاسونه؟

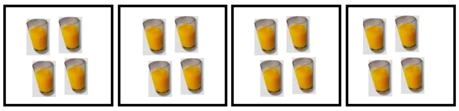

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ درې = ___

یا ___ × ___ = ___ ګیلاس

۱۲. څومره ګلان؟

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ پنځه = ___

یا ___ × ___ = ___ ګلونه

۱۳. څومره خټکي؟

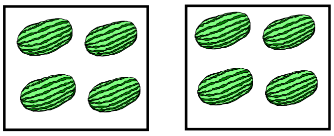

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

___ څلور = ___

یا ___ × ___ = ___ خټکي

کورنی دنده:

د دې لوست پاتې تولې پوښتنې بشپړې کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درې ځلوېښتم لوست

د کتارونو جوړول

هدف: زده کوونکي دې، دې ټکي ته پام وکړي که چېرې دجمعي اجزاوې مساوي نه وي دجمعي عمليه په ضرب باندې بدليدلای نشي.

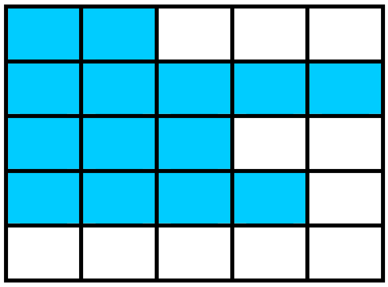

دا کتارونه د رنګ شوي مربعاتو مختلف شمېر لري.
کتارونه يوله بله سره مساوي نه دي.
مونږ هغه ضربولای نشو.

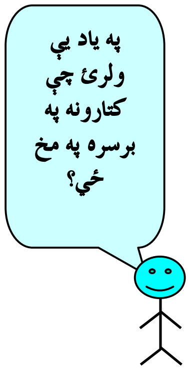

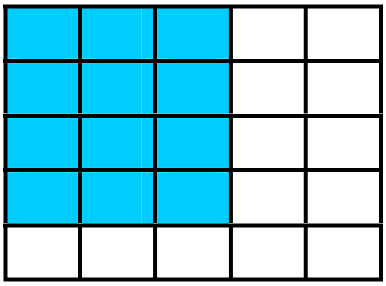

دا کتارونه سره مساوي دي
په هر کتار کې ۳ خانې دي.
۴ کتارونه
۳ مربع ګانې په هر کتارکې
۴ × ۳ = ۱۲ رنګه مربع ګانې

مساوي کتارونه جوړ کړئ، رنګ يې کړئ چې کتار وښيي ويې ليکئ څومره؟

۱. 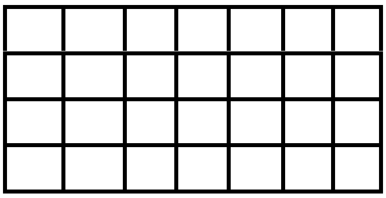

مساوي کتارونه ___
په هر کتار کې ___
حاصل ___

۲. 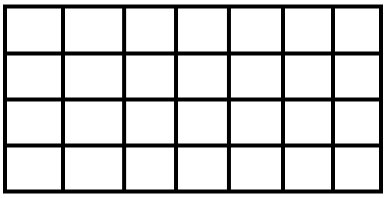

مساوي کتارونه ___
په هر کتار کې ___
حاصل ___

۳. 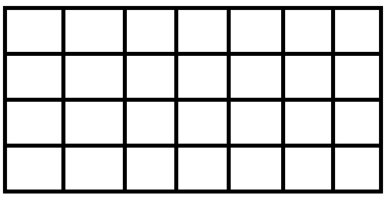

مساوي کتارونه ___
په هر کتارکې ___
حاصل ___

۴. 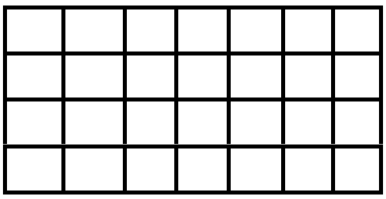

مساوي کتارونه ___
په هر کتار کې ___
حاصل ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي کتارونه رنګه کړئ ویې لیکئ حاصل یې پیداکړئ.

۵. ۳ کتاره د۴ ونبیئ

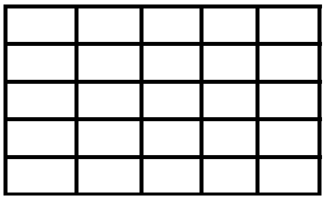

۳ کتاره

۴ په هر کتار کې

۳ × ۴ = ۱۲

۶. ۴ کتاره د۲ ونبیئ

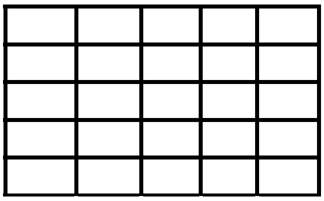

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۴ × ۲ = ___

۷. ۴ کتاره د۵ ونبیئ

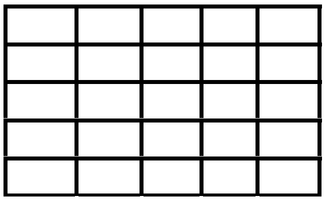

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۴ × ۵ = ___

۸. ۵ کتاره د۵ ونبیئ

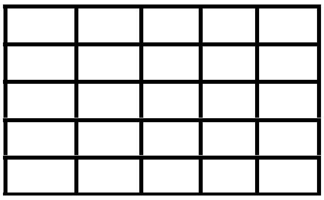

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۵ × ۵ = ___

۹.

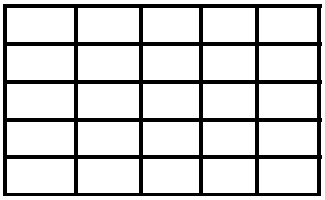

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۲ × ۳ = ___

۱۰.

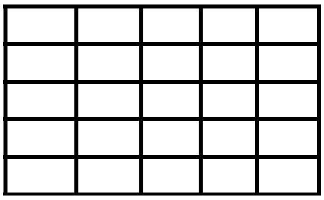

___ کتاره

___ په هر کتار کې

۳ × ۵ = ___

کورنۍ دنده: ټول تمرینونه حل کړئ وروسته:

۱. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۳×۵ ونبیي

۲. داسې شکلونه رسم کړئ چې ۵ × ۷ ونبیي

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور څلوېښتم لوست
په ضرب کې د بدلون خاصیت

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي که چېرې د ضرب د اجزاو ځایونه بدلون وکړي پروانه کوي یعنې د ضرب حاصل کې بدلون نه راځي.

تاسو عددونه په مختلف ډول ضرب کولای شئ چې عین حاصل ولري.

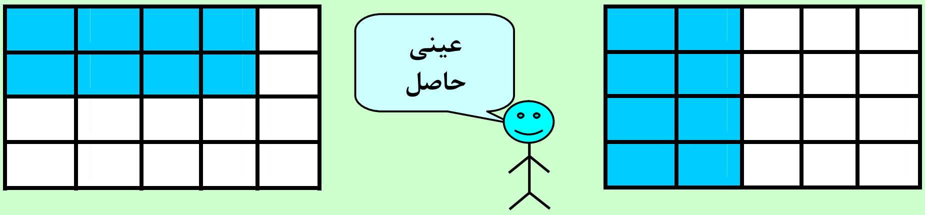

۲ × ۴ = ۸ ، ۴ × ۲ = ۸

مساوي کتارونه جوړ کړئ هر کتار رنګ کړئ او حاصل یې پیدا کړئ.

۱.
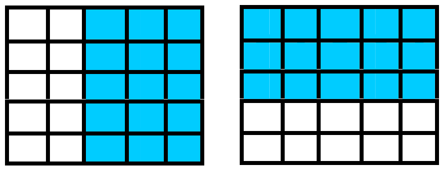

۵ × ۳ = ۱۵ ، ۳ × ۵ = ۱۵

۲.
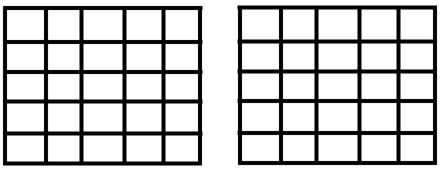

۳ × ۴ = ___ ، ۴ × ۳ = ___

۳.
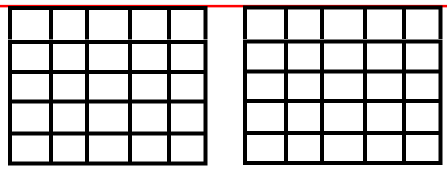

۳ × ۲ = ___ ، ۲ × ۳ = ___

۴.
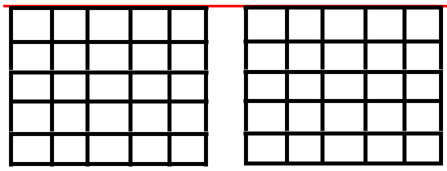

۵ × ۱ = ___ ، ۱ × ۵ = ___

۵.
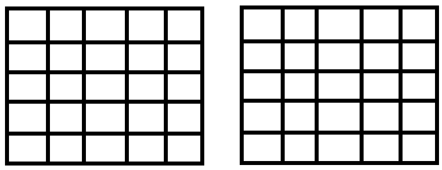

۴ × ۵ = ___ ، ۵ × ۴ = ___

٦.
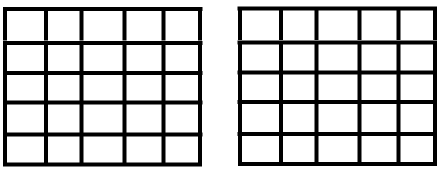

۴ × ۲ = ___ ، ۲ × ۴ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب حاصل پیداکړئ.

۷.

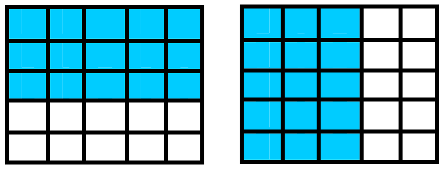

۵ × ۳ = ___ ، ۳ × ۵ = ___

۸.

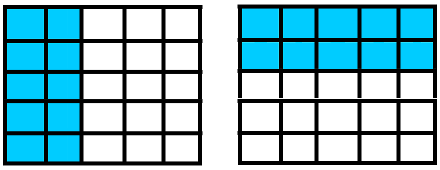

۲ × ۵ = ___ ، ۵ × ۲ = ___

۸. تاسو په خپله عیني عدد ولیکئ او کتارونه یې رنګ کړئ. د ضـــرب ډول، ډول پوښتنې ولیکې.

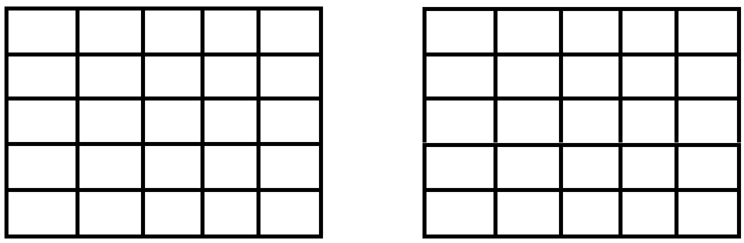

___ × ___ = ___   ___ × ___ = ___

ورېې ډېرې استعمال کړئ ترڅو له تاسو سره د ضرب د حاصل پیدا کولـــوکې مرسته وکړي.

۹.

۴ × ٦ = ___

٦ × ۴ = ___

۱۰.

۲ × ۹ = ___

۹ × ۲ = ___

۱۱.

۴ × ۵ = ___

۵ × ۴ = ___

کورنۍ دنده: ټول تمرینونه حل کړئ وروسته د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۱.

۲ × ۷ = ___

۷ × ۲ = ___

۲.

۳ × ٦ = ___

٦ × ۳ = ___

۳.

۸ × ۳ = ___

۳ × ۸ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه څلویشتم لوست
په عمودي شکل ضرب کول

هدف: زده کوونکي سربېره په افقي (په یوه لیک کې) ډول د ضرب په عمودي ډول (یوتربل لاندې) هم پوه شي

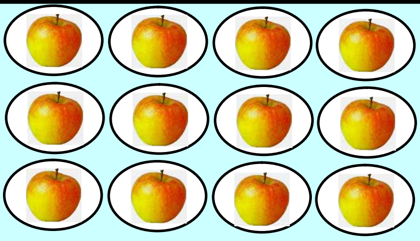

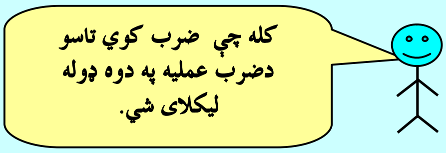

په هر کتار کې ۴ مڼې
× ۳ کتارونه
ټوله ۱۲ داني مڼې

۴ × ۳ = ۱۲

۱. د ضرب حاصل پیداکړئ ۲کتاره دي.

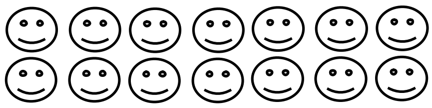

۷ × ۲ = ۱۴

۷
× ۲
۱۴ کتاره

۲. ۴ ، (۲) دانه یي

گروپ

۴
× ۲

۴ × ۲= ___

۳. ۵ گروپ د ۳

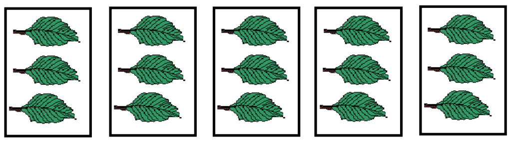

گروپ

۵
× ۳

۵ × ۳ = ___

۴. ۳ کتاره د ٦

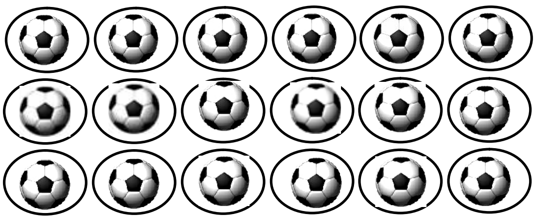

۳
× ۶ گروپ

۳ × ٦ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷− عددي جملې په دوه ډوله ولیکئ

۲ کتاره د ۸

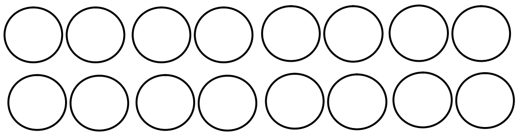

$۸ \times ۲ = ۱۶$

$$\begin{array}{r} ۸ \\ \times\ ۲ \\ \hline ۱۶ \end{array}$$

۸. ۴ ګروپونه د۵

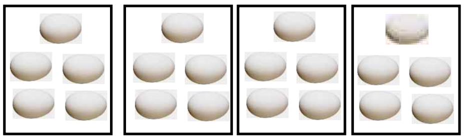

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

۹. ۴ کتارونه د۴

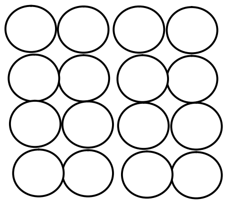

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

۱۰.

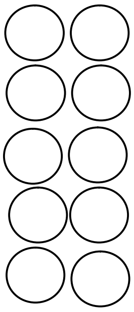

___ × ___ = ___

$$\begin{array}{r} \square \\ \times\ \square \\ \hline \square \end{array}$$

ضرب یې کړئ بنایي چې تاسو کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

۱. $\begin{array}{r} ۲ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۵ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۳ \\ \times\ ۴ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۷ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۲ \\ \times\ ۷ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۴ \\ \times\ ۲ \\ \hline \end{array}$ $\begin{array}{r} ۷ \\ \times\ ۱ \\ \hline \end{array}$

۲. ۴ × ۳ = ___ ، ۳ × ۳ = ___ ، ۲ × ۳ = ___

۳. ۴ × ۴ = ___ ، ۳ × ۴ = ___ ، ۲ × ۴ = ___

کورنۍ دنده:

د دې لوست ټول تمرینونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ څلوېښتم لوست
د عبارتي پوښتنو په حل کې د ضرب د عمليې کارول

هدف: زده کوونکي د رياضي د قصو او عبارت څخه د ضرب په مفهوم پوه شي او د رياضي افاده يې هم وليکلای شي.

د ضرب د عمليې څخه په کار اخستو سره حل يې کړئ عددي جملــې يــې وليکئ او د ضرب حاصل پيداکړئ.

۱. د مرسل په بوتې کې ۳ سره ګلونه دي او هر ګل ٦ پاڼې لري ټولې څو پاڼې لري؟

_____ = _____ × _____

_____ د ګل ټولې پاڼې

۲. موسکا کباب پخوي او هغې دکباب ٦ سيخونه پاخه کړي دي د کباب هر سيخ يې ۴ ټوټې غوښه لري ټوله څو ټوټې غوښه کيږي؟

_____ = _____ × _____

ټوله _____ ټوټې غوښه

۳. فريبا په هره ګلدانۍ کې دوه بوټي کينول ووايئ چې هغې په ۵ ګلدانيو کې څو بوټي کينولي دي؟

_____ = _____ × _____

ټوله _____ بوټي

۴. د جمېلې په بڼ کې په هر کتارکې د خټکيو ۴ تخمونو د پــاره ځــای شــته ۳ کتاره يې ډک شوي دي. يو کتار يوازې دوه تخمه لري ټول څو تخمه کيږي.

_____ = _____ × _____

ټوله _____ تخمه

کورنۍ دنده:

تاسو په خپله عبارتي پوښتنې جوړې او د عمليې عددي افادې وليکئ او هـــم د ضرب حاصل يې پيداکړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه څلوېښتم لوست

د شکلونو څخه په کار اخستو سره د ضرب ښوونه

هدف: دشیانو په کارولو سره زده کوونکي باید د۲ ژبنی ضرب زده کړي او حافظې ته وسپاري.

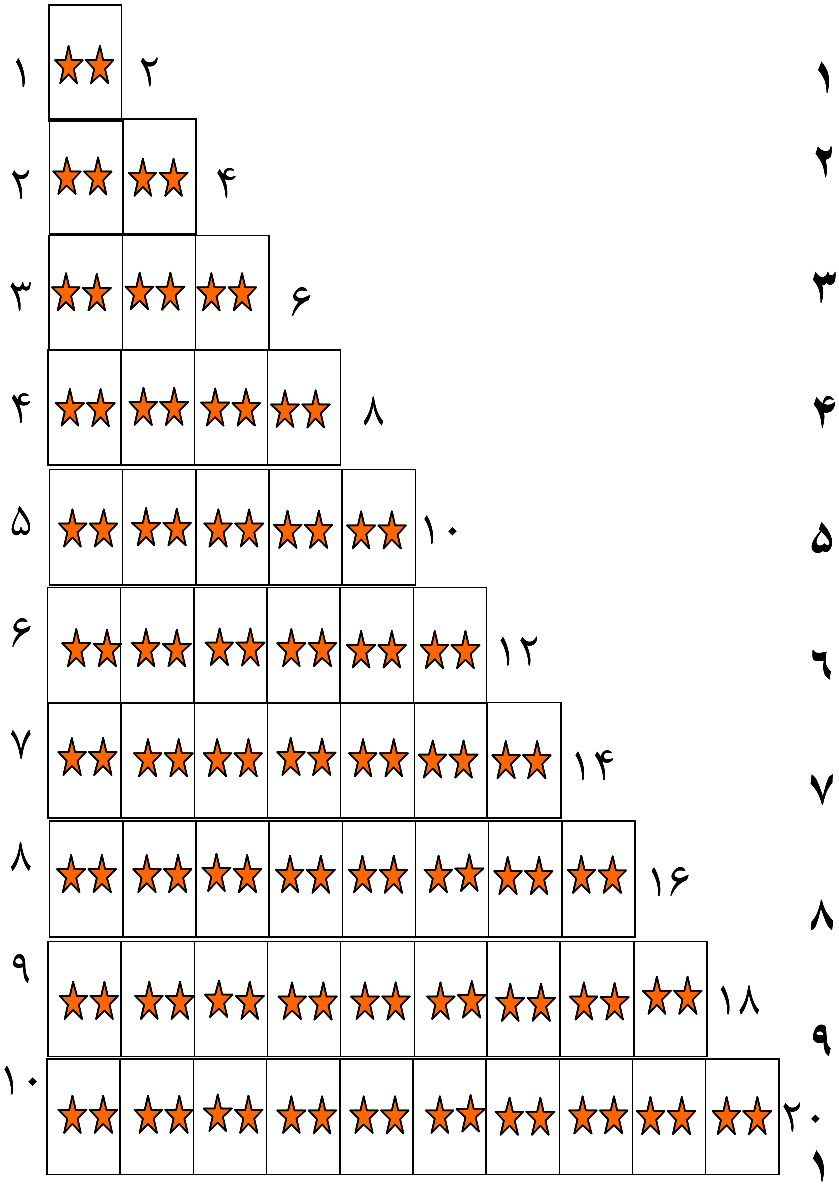

۱ × ۲ = ۲

۲ × ۲ = ۴

۳ × ۲ = ٦

۴ × ۲ = ۸

۵ × ۲ = ۱۰

٦ × ۲ = ۱۲

۷ × ۲ = ۱۴

۸ × ۲ = ۱٦

۹ × ۲ = ۱۸

۱۰ × ۲ = ۲۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه د۲ ضرب د۳ ضرب هم دشکل له مخې په لاندې توګه په لاس راوړو.

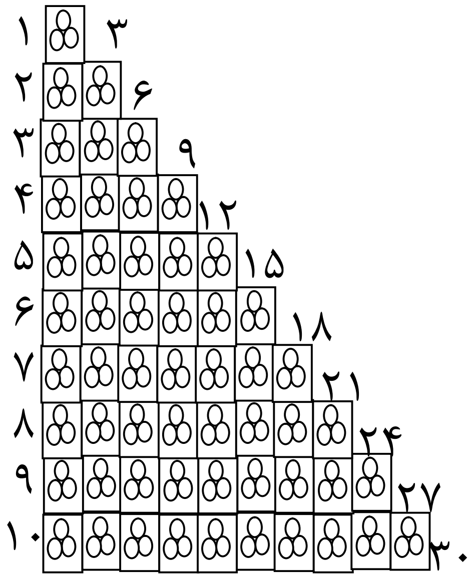

۳=۱×۳=۳

۳+۳=۲×۳=۶

۳+۳+۳=۳×۳=۹

۳+۳+۳+۳=۴×۳=۱۲

۳+۳+۳+۳+۳=۵×۳=۱۵

۳+۳+۳+۳+۳+۳=۶×۳=۱۸

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۷×۳=۲۱

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۸×۳=۲۴

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۹×۳=۲۷

۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳+۳=۱۰×۳=۳۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ۵ ضرب	د ۴ ضرب
۱ × ۵ = ۵	۱ × ۴ = ۴
۲ × ۵ = ۱۰	۲ × ۴ = ۸
۳ × ۵ = ۱۵	۳ × ۴ = ۱۲
۴ × ۵ = ۲۰	۴ × ۴ = ۱۶
۵ × ۵ = ۲۵	۵ × ۴ = ۲۰
۶ × ۵ = ۳۰	۶ × ۴ = ۲۴
۷ × ۵ = ۳۵	۷ × ۴ = ۲۸
۸ × ۵ = ۴۰	۸ × ۴ = ۳۲
۹ × ۵ = ۴۵	۹ × ۴ = ۳۶
۱۰ × ۵ = ۵۰	۱۰ × ۴ = ۴۰

مشق او تمرین:

له حل شوي مثال څخه په کار اخستو سره لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

۳ × [۲] = ۶

۳ × [ ] = ۹

۳ × [ ] = ۱۲

۳ × ۵ = [ ]

[ ] × ۶ = ۱۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته څلویښتم لوست

د یوه رقمي عدد ضربول په دوه رقمي عدد کې

هدف: زده کوونکي یو رقمي عدد په دوه رقمي عدد کې ضرب کړاي شي اوپه عین وخت کې د ضرب اجزاوي او د ضرب حاصل وپيژني.

لاندې مثال په نظر کې نیسو په شکل کې لیدل کیږي چې له ۱۳ کتاروڅخه جوړ شوی دی او په هر کتار کې۲ خانې توري شوې دي، چــې دجمعــې د دوو مساوي اجزاوو په توګه یې لیکو ۲۶ = ۱۳ + ۱۳

یا ۲۶ = ۲ × ۱۳

د ضرب حاصل　　د ضرب دوهم جزء　د ضرب لومړي جزء

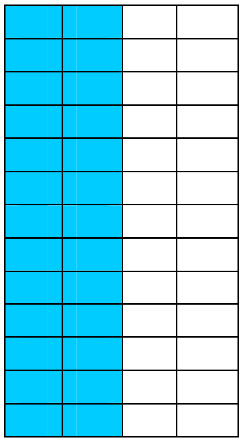

اوس غواړو پورتنی مثال د یوې ضربي افادې په توګه ولیکو او ضرب یې کړو.

یویز　لسیز	
۱ ۳	← دضرب لومړئ جز
× ۲	← دضرب دویم جز

لومړی د۲ عدد په یویزو یعنې ۳ کې ضرب کوو چې ٦ کیــږي او هغه د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کې لیکو.

$$\begin{array}{r} ۱۳ \\ \times\ ۲ \\ \hline ۶ \end{array}$$

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته د۲ عدد په لسیزو یعنې ۱ کې ضرب کوو داچې ۱ د لسیزو په ځای کې شتوالی لري یو لسي دی د۲ سره د هغه د ضرب حاصل د۲ عدد نه دی خو ۲ لسي یعنې ۲۰ دي.

```
  ۱۳
× ۲
-----
   ۶
 ۲۰
```

چې د دې دواړو له جمع کولو وروسته د ضرب حاصل یعنې د یویزو او لسیزو ځایونه داسې په لاس راځي.

```
  ۱۳
× ۲
-----
   ۶
+۲۰
-----
 ۲۶  دضرب حاصل
```

مثال:

غواړو د۱۲ عدد په ۴ کې ضرب کړو.

یویز	لسیز
۲	۱

```
  ۱۲
× ۴
-----
```

لکه مخکنی مثال ۴ په یویزو کې ضرب کوو چې ۸ حاصلیږي یعنې:

```
  ۱۲
× ۴
-----
   ۸
```

اوس د ۴ عدد په لسیزوکې چې په حقیقت کې (۱) لسي دی ضرب کوو چې د هغه د ضرب حاصل ۴ کیږي په دې باندې باید پوه شو چې۴، څلور یویز نه دي خو ۴ لسي دي او هغه د لسیزو په ځای کې لیکو یعنې:

```
  ۱۲
× ۴
-----
 ۴۸
```

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاصل شوی عدد ۴۸ دی چې د ۸ یویزو او ۴ لسیزو څخه عبارت دی.

مثال: غواړو د ۱۳ عدد د ۵ په عدد کې کړو.

یویز	لسیز
۳	۱

$$\begin{array}{r} ۱۳ \\ \times\ ۵ \\ \hline \end{array}$$

لومړی د ۵ عدد په یویزو یعنې (۳) کې ضرب کوو چې د هغو د ضرب حاصل ۱۵ کیږي د۱۵ د یویزو رقم یعنې ۵ د ضرب د حاصل د یویزو په ځای کې لیکو او د هغه د لسیزو رقم چې (۱) لسي دی د حاصل په توګه د ۱۳ د لسیزو د مرتبې پورته یې لیکو.

کوم وخت چې ۵ د لسیزو په مرتبه یعنې (۱) کې ضرب کړو د حاصل شوي یادداښت سره یې جمع کوو چې د٦ عدد په لاس راځي او د ٦ عدد د ضرب د حاصل د لسیزو په مرتبه کې لیکو چې ٦۵ حاصل کیږي.

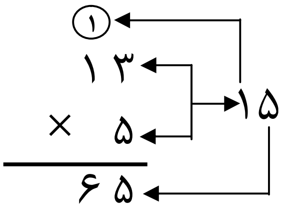

مشق او تمرین:

د لاندې پوښتنو د ضرب حاصل په لاس راوړئ.

۲۵ × ۴	۱۴ × ۵	۱۷ × ۳	۱۶ × ۵	۱۸ × ۴	۲۱ × ۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه څلوېښتم لوست

د ضرب په عمليه کې د(۱) د عدد خاصيت

هدف: زده کوونکي پوه شي (۱) چې په هر عدد کې ضرب شي د ضرب حاصل يې هم هغه عدد دی.

په تير لوست کې مو ولوستل چې:

۱ + ۱ = ۲ يا ۲ × ۱ = ۲

۱ + ۱ + ۱ = ۳ يا ۳ × ۱ = ۳

۱ + ۱ + ۱ + ۱ = ۴ يا ۴ × ۱ = ۴

۱ + ۱ + ۱ + ۱ + ۱ = ۵ يا ۵ × ۱ = ۵

دا لوست مونږ په دې پوهوي هر عدد چې په (۱) کې ضرب شي د ضرب حاصل يې په خپله هم هغه عدد کيږي يعني:

٦ × ۱ = ٦

۷ × ۱ = ۷

۸ × ۱ = ۸

۲۵ × ۱ = ۲۵ او نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

د ضرب په عمليه کې د (۰) صفر خاصيت

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د ضرب حاصل يې صفر دی.

مونږ پوهېږو چې په يوازې توګه صفر په معنا د هيڅ دی، په هره اندازه چې د صفرونو شمېر زيات شي بيا هم هيڅ دی يعنې:

۰ = ۱ × ۰ = ۰

۰ + ۰ = ۰ يا ۲ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۳ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۴ × ۰ = ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ = ۰ يا ۵ × ۰ = ۰

په همدې ډول:

۶ × ۰ = ۰

۷ × ۰ = ۰

۸ × ۰ = ۰

۹ × ۰ = ۰

د پورتني مثال له مخې ويلای شو هر عدد چې په صفر کې ضرب شي د هغه د ضرب حاصل صفر دی.

مشق اوتمرين:

۱– د جمعې افادې په ضرب باندې بدلې کړئ.

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰ + ۰

۲– دا افادې په جمع باندې بدلې کړئ.

۹ × ۰ =

۱۱ × ۰ =

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو پنځوسم لوست

د ګروپونو جوړول

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې دپاره چمتو کوي.

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ

۲۰ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

مساوي ګروپونه جوړ کړئ.

هلته څو ګروپونه دي؟

څومره کوچنۍ ډبرې پاتې دي؟

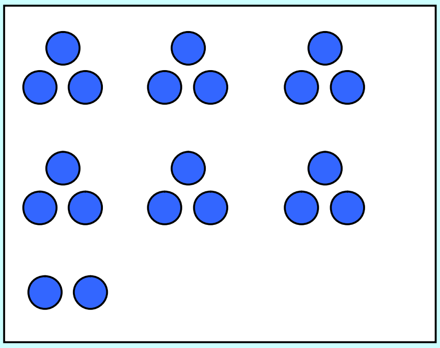

په جوړه یې توګه کار وکړئ هره جوړه دې ۲۰ کوچنۍ ډبـــرې استعمال کړې، عددونه ولیکئ.

	عملیه	مساوي ګروپونه	د کوچنیو ډبرو پاتې
۱	د ۴ ګروپونو جوړول	۵	۰
۲	د ۵ ګروپونو جوړول		
۳	د ۲ ګروپونو جوړول		
۴	د ۸ ګروپونو جوړول		
۵	د ۳ ګروپونو جوړول		
٦	د ٦ ګروپونو جوړول		
۷	د ۱۲ ګروپونو جوړول		

(c) ketabton.com: The Digital Library

ویې لیکي څومره؟

۸.

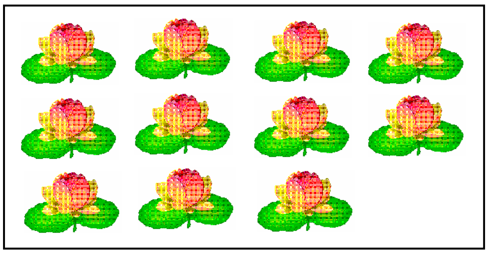

______ ګلان

د هرو ۵ ګلانو په شاوخوا دایره وکاږئ.

______ ګروپونه

______ پاتي

۹.

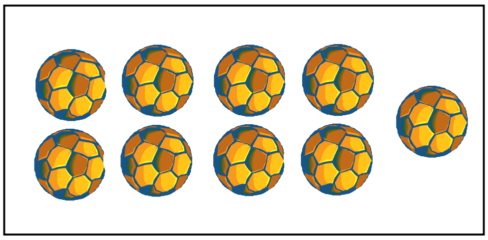

______ توپ.

د هرو ۳ توپونو په شاوخوا دایره وکاږئ.

______ توپونه

______ پاتي

۱۰.

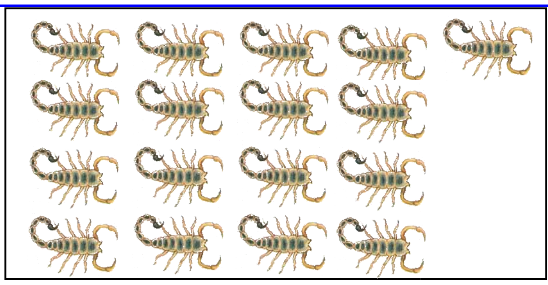

______ خزندې.

د هرو ۴خزندو په شاوخوا دایره وکاږئ.

______ ګروپونه

______ پاتي

۱۱.

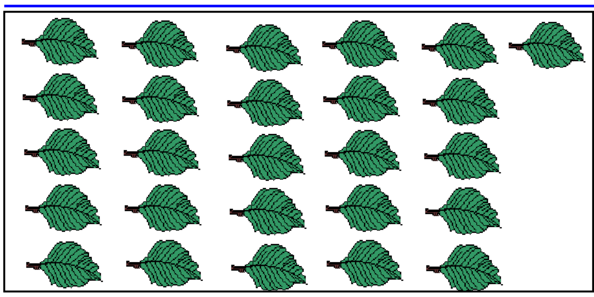

______ پاڼي.

د هرو ٦ پاڼو په شاوخوا دایره وکاږئ.

______ ګروپونه

______ پاتي

کورنۍ دنده: ګډ تکرار

۱−	۱۷۴ + ۳۴۸	۶ × ۲	۳۲ + ۲۹	۵۶۷ − ۲۱	۲۸ − ۹
۲−	۷۱۲ −۲۲۷	۵ × ۲	۷۲ − ۱۷	۳۶ + ۱۸	۴ × ۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه پنځوسم لوست

هدف: دا لوست زده کوونکي د ویش د عملیې زده کړې ته چمتو کوي.

د خپل یوه ملګري سره کار وکړئ.

لوبې وکړئ ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

لومړي: مساوي ګروپونه جوړ کړئ

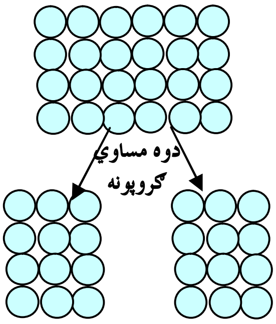

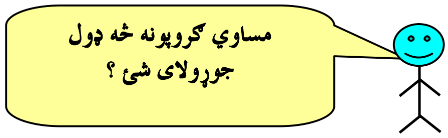

دوهم: د هرګروپ لپاره یوچوکاټ رسم کړئ د هرشي یا قلم لپاره یوه نښه وټاکئ.

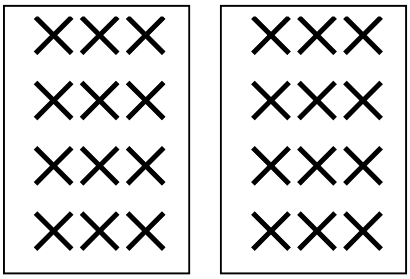

په هر ګروپ کې __۱۲__ دي

__۲__ ګروپونه د۱۲ په ۲۴ کې شتوالي لري

۱. لوبې ته ادامه ورکړئ! ۲۴ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ. مساوي ګروپونه جوړ کړئ. دهر ګروپ لپاره یو بکس رسم کړئ.

۲.

په هر ګروپ کې _ دي .

او______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري

۳.

په هر ګروپ کې ________ دي.

او ______ ګروپونه د ________ په ۲۴ کې شتوالي لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

.۴

په هر ګروپ کې ______ دي.

او ______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري.

.۵

په هر ګروپ کې ______ دي.

او ______ ګروپونه د ______ په ۲۴ کې شتوالي لري.

.٦

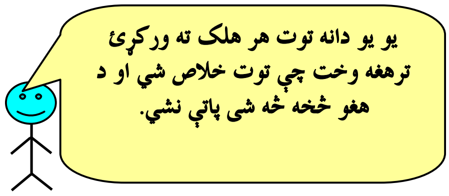

۳ هلکان ۱۸ داني توته لري.

هغوی، توت په مساوي توګه وويشل.

هر هلک څوداني توته په لاس راوړل.

هر هلک ٦ داني توته په لاس راوړل.

۷. ۱۲ تنه په ۳ قالينوکې ګډ دي.

نوپه يوې قالينې کې به څوتنه ګډ وي.

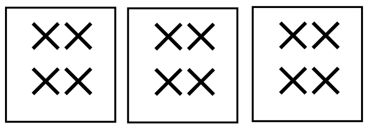

۴ تنه په هره قالينې کې

۸. ۸ هلکان په دوو ميزوکې ګډ دي

په هر ميز کې څو هلکان دي؟

______ هلکان په هرميز کې

۹. ۴ هلکان په۱٦ بالونوکې ګډ

دي هر هلک ته څو بالونه رسيږي؟

______ بالونونه د هر هلک لپاره

۱۰. ۵ هلکان په ۱۰ پنسلونو کې ګډ

دي. هر هلک ته څو پنسلونه رسيږي؟

______ پنسلونه د هر هلک لپاره

کورنی دنده: د دې لوست ټول تمرينونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

درېيم پنځوسم لوست

ويش

هدف: د دې لوست له زده کړې وروسته زده کوونکي وکولای شي د شيانو په ويش کې خپل ستونزې حل کړئ.

د يوه شي جلاء کول په څو مساوي برخو د تقسيم په نامه يـــادېږي دا (⟌ ، ÷) دتقسيم نښې دي .

که چېرې په يوه پطنوس کې ۸ دانې مڼې ولرو او هغه په دووبـــشقابو کـــې وويشو په هر بشقاب کې ۴ دانې مڼې راځي.

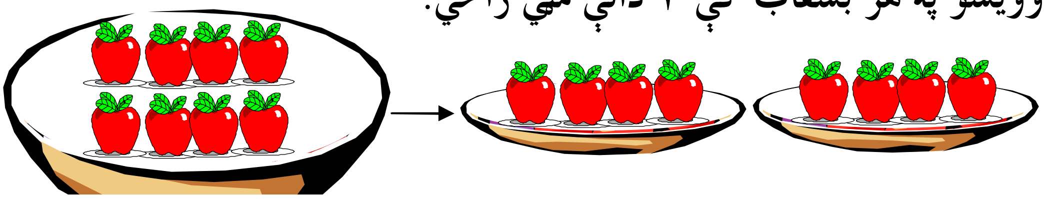

مونږ په رياضي کې دمڼو دتقسيم عمليه، چې په دوو مساوي برخـــو ويشل کېږي داسې ليکو

۸ ÷ ۲ = ۴ د ويش حاصل

مقسوم ، مقسوم عليه

پورته افاده داسې لوستل کېږي، اته تقسيم پر دوو مساوي لـــه څلـــورو سره په همدې ډول په لاندې چوکاټ کې ۱۲ دانې ناکه شته دي. کـــه چېرې هغه په ۳ مساوي برخو جلاء کړو په هر کوچنې چوکاټ کې ۴ دانې ناکه حاصليږي.

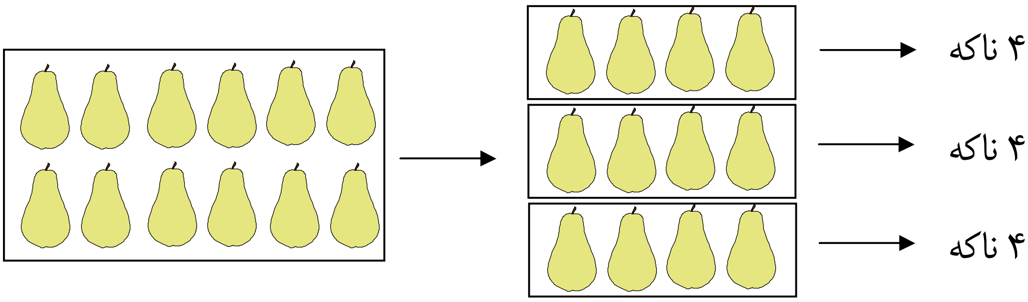

په رياضي کې د۱۲ ناکو دتقسيم عمليه، چې په درومساوي برخـــو ويـــشل کېـــږي داسې ليکو:

۱۲ ÷ ۳ = ۴

مقسوم ، مقسوم عليه ، دويش حاصل

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق او تمرین

۵ هلکان په ۱۵ مریوکې ګډ دي. هر هلک څومرۍ په لاس راوړي؟

لومړي: ۵ ګروپونه وبنایاست.

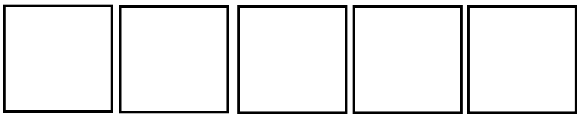

دوهم: یوه، یوه مرۍ وهرګروپ ته ورکړئ.

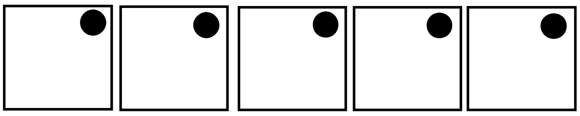

دریم: تر هغه پوري دوام ورکړئ ترڅو چې مرۍ خلاصي شي.

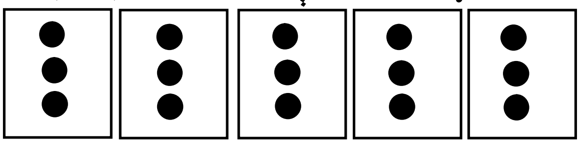

۱۵ تقسیم پر۵ مساوي له ۳ سره　　$۱۵ \div ۵ = ۳$

۱۵ مرۍ چې په ۵ ګروپونو تقسیم شي هر ګروپ ته ۳ مرۍ رسېږي.

په جوړه یې توګه کار وکړئ. دمساوي ګروپونو جوړولو دپاره کوچنۍ ډبرې اســتعمال کــړئ عبارتي پوښتني ولیکئ او حل یې کړئ.

۱.دوه هلکان په ۱۰ بالونوکې ګډ دي وهر هلک ته څو بالونونه رسېږي.

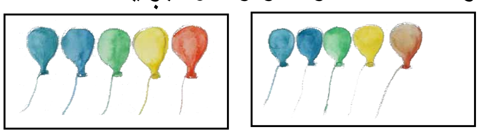

$۱۰ \div ۲ = ۵$

۲. ۱۶ مرۍ د غاړې په ۲ امیلو باندې وویشئ

----- ÷ ----- = ------

۳. ۹ داني دګیلاس میوه په ۳بشقابونو کې په مساوي ډول کښېږدي.

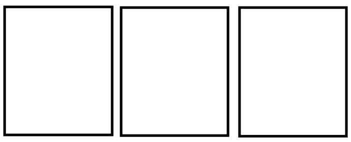

----- ÷ ------- = ------

۴- ۱۲چوغکې دونې په ۲ ښاخو باندې وویشئ هر ښاخ به څو چوغکې ولري؟

-----÷ ------- = ------

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- ۸ ګوډي پرانه د۲ هلکانوترمنځ ګډ دي، هریوه ته څو ګوډي پرانه رسېږي.

---- ÷ ------- = ------

۶- ۳ هلکان په ۱۵ موټرګیوکي ګډ دي، هر هلک ته څو موټرګیه رسېږي.

---- ÷ ------- = ------

۷- ۲۰ قلمه تباشیر په ۴ چوکاټونوکې په مساوي ډول وویشئ

----÷ ------- = ----

۸-۵ کځوړي ۲۵ مرۍ لري هره کځوړه به څو مرۍ ولري

---- ÷ ------- = ------

۹- ۱۲هلکان په ۳ ګازوکي لوبې کوي په هر ګازکې څوهلکان لوبې کوي

----÷ ---- = -----

۱۰-۹ مرغۍ په ۳ قفسونوکې په مساوي ډول وویشئ مرسته: لومړئ ګروپونه جوړکړي

---- ÷ ------- = ------

کورنۍ دنده: حل یې کړئ عددي جملې ولیکئ، ګروپونه رسم کړئ.

۱- ادریس ۱۸ بوتله اوبه لري که چېرې خپل هر ملګري ته ۲ بوتله اوبـــه ورکـــړئ. د ادریس د ملګرو شمېر معلوم کړئ؟

د ادریس ملګري ------ = ------- ÷ ----

۲- حیدر ۱۴ منې لري که چېرې هغه خپل هر ورور تـــه ۷ منـــې ورکـــړي وواياست چې حيدر به څو ورونه ولري؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

په يوه ډګر کې ٦ خيمې دي چې د هرې خېمې په دننه کې ۳ هلکان دي.

ټوله هلته څو هلکان دي؟

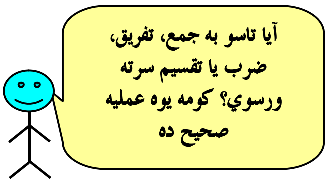

٦ − ۳ = ۳   ٦ × ۳ = ۱۸   ٦ ÷ ۳ = ۲

دپوښتنې صحيح حل په شاوخوا باندې دايره وکاږئ.

۱. ۲ هلکان قدم وهي.

۳ هلکان نور له هغو سره يوځاى کېږي.

اوس څو هلکان قدم وهي؟

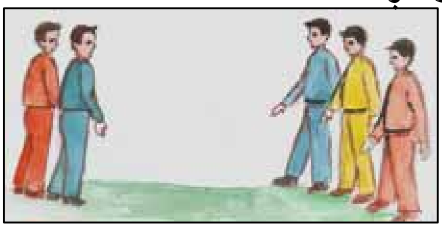

۲ + ۳ = ۵   ۳ − ۲ = ۱   ۲ × ۳ = ٦

---

۲. ۵ هلکان ماهي نيسي.

اوهر هلک ۳ ماهي ونيول

هلکانو ټول څو ماهي نيولي دي؟

۱۵ ÷ ۳ = ۵   ۵ − ۳ = ۲   ۵ × ۳ = ۱۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۵ هلکان ۱۰ داني ژاولي په مساوي ډول ویشي.
هر هلک ته څو داني ژاولي رسیږي؟

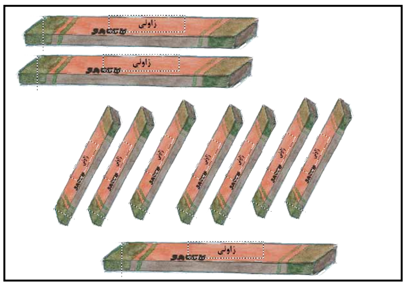

۱۰ + ۵ = ۱۵   ۱۰ ÷ ۵ = ۲   ۲ × ۵ = ۱۰

---

۴. ۸ هلکان د اور په شاوخوا ناست دي. ۲ هلکان له هغوی څخه کورته ځي.
اوس څو هلکان داور په شاوخوا باندې ناست دي

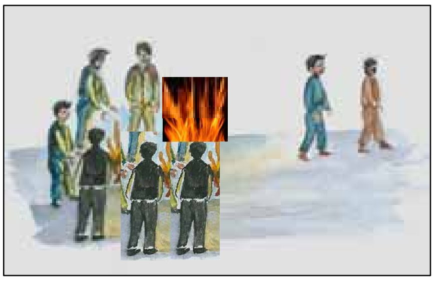

۸ + ۲ = ۱۰   ۸ ÷۲ = ۴   ۸ − ۲ = ٦

---

۵. ۱۰ هلکان غواړي چې په یوه سفر کې له ۵ بایسکلونوڅخه په مساوي توګه کار واخلي په یوه بایسکل کې څو هلکان ګډیږي (شریک)؟

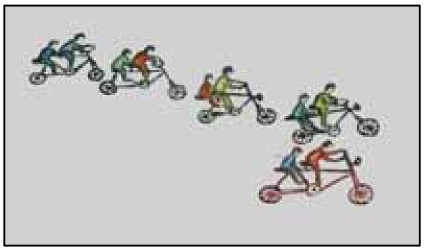

۱۰ ÷ ۵ = ۲   ۱۰ + ۵ =۱۵   ۱۰ − ۵ = ۵

کورنۍ دنده:

دهرې عددې جملې لپاره یو عبارت ولیکئ

۱. ۴ × ۲ = ۸

۲. ۱۲ ÷ ۲ = ٦

۳. ۱۷ − ۹ = ۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ضرب او تقسیم مشق او تمرین

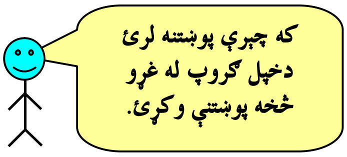

یوځای کار وکړئ او تمرینونه حل کړئ
ویې لیکئ څومره؟

۱.

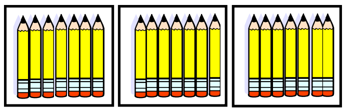

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۲.

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۳.

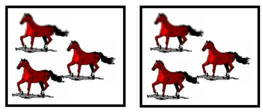

___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۴.

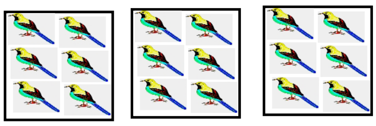

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۵. د لاندې افادو حاصل په دوه ډوله پیداکړئ.

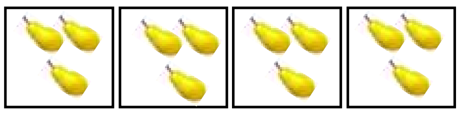

___ + ___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

۶.

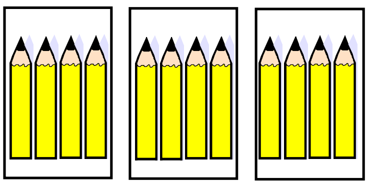

___ + ___ + ___ = ___

___ ګروپونه د ___ = ___

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي کتارونه جوړ کړئ. هر کتار رنګ کړئ، او حاصل يې پيدا کړئ.

۷. ۲ کتاره د ۴ — ۴ کتاره د ۲

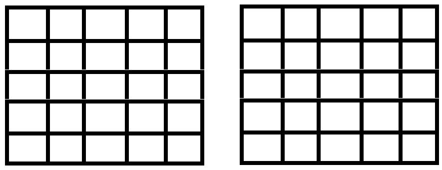

۴× ۲ = ___ ، ۲ ×۴ = ___

۸. ۳ کتاره د ۵ — ۵ کتاره د ۳

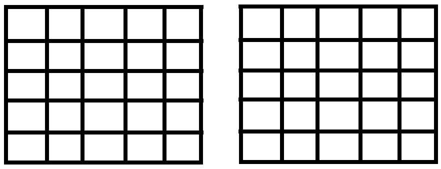

۵× ۳ = ___ ، ۳ ×۵ = ___

ضرب يې کړئ.

۹. ۴۳ × ۲ ، ۲۵ × ۴ ، ۳۴ × ۲ ، ۲۳ × ۳ ، ۱۶ × ۲ ، ۱۷ × ۲

۱۰. لوبې وکړئ، افاده جوړه کړئ جمع يې کړئ، تقسيم يــې کــړئ، ۱۲ کوچنۍ ډبرې استعمال کړئ.

په هر ګروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې دي.

او ___ ګروپونه د ___ په ۱۲ کې شته

۱۱.

هلته په هر ګروپ کې ___ کوچنۍ ډبرې

هلته ___ ګروپونه د ___ په ۱۲ کې دي.

دکوچنيو ډبرو څخه مساوي ګروپونه جوړ کړئ، رسم يې کړئ.

۱۲. ۱٦چوغکې په ۲بناخو باندې ناستې دي په هربناخ باندې څوچوغکې شتوالی لري

___ = ___ ÷ ___

۱۳. ۴ کځوړې ۱٦ مرۍ لري. هره کځوړه څو مرۍ لري.

___ = ___ ÷ ___

کورنۍ دنده: د دې لوست ټول تمرينونه حل کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور پنځوسم لوست

د ضرب او تقسيم تر منځ اړيکې (رابطه)

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې مقسوم په مقسوم عليه باندې تقسيم شي دتقسيم حاصل لاس ته راځي اوکه چېرې مقسوم عليه دتقسيم له حاصل سره ضرب شي مقسوم لاس ته راځي او دا دتقسيم اوضرب ترمنځ يوه رابطه ده.

لاندې شکل څلور بشقابه منې دي چې په هربشقاب کې دوه، دوه دانې منې دي.

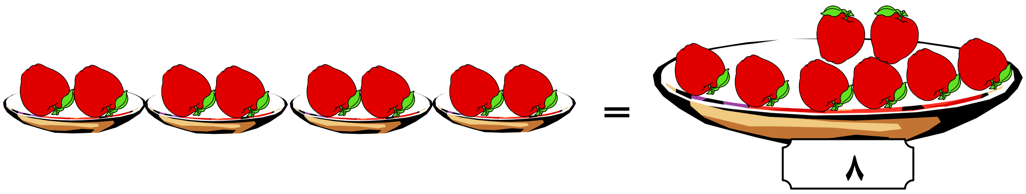

د ټولو منو شمېر ۸ = ۲ × ۴ دي.

اوس که چېرې ۸ دانې منې په ۴ بشقابوکې وويشو په هر بشقاب کې ۲ دانې منې راځي يعنې.

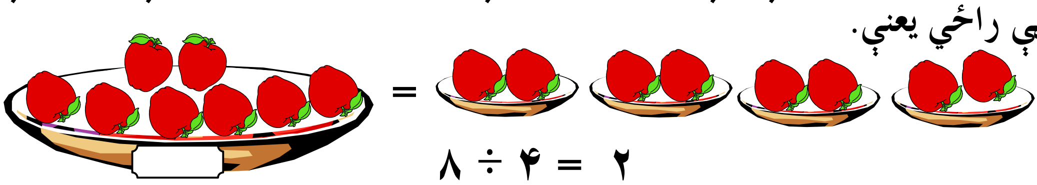

۸ ÷ ۴ = ۲

په همدې ډول که چېرې ۸ دانې منې په ۲ بشقابوکې وويشو.

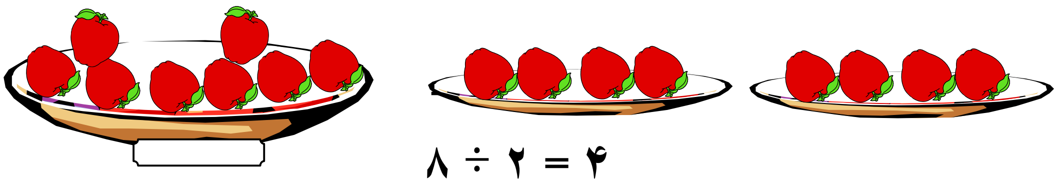

۸ ÷ ۲ = ۴

۴ × ۲ = ۸

ليدل کېږي چې په هربشقاب کې ۴ دانې منې دي نو ويلای شو. که چېرې مقسوم په مقسوم عليه باندې وویشل شي د ویش حاصل په لاس راځي او که چېرې مقسوم عليه د ویش له حاصل سره ضرب شي مقسوم په لاس راځي.

مثال:

۶ ÷ ۳ = ۲

۶ ÷ ۲ = ۳

۳ × ۲ = ۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځه پنځوسم لوست

د يوه عدد وېشل په خپل عدد باندې (په خپل ځان)

هدف: زده کوونکي د دې لوست له زده کړې وروسته پوه شي که چېرې يو عدد په خپل ځان وويشل شي پايله يې (۱)ده.

په يوه بشقاب کې ۳ دانې منې دي، فرهاد هغه پــه ۳ کوچنيــو بــشقابونو کې ويشي ليدل کېږي چې په هر بشقاب کې يوه دانه منه راځي.

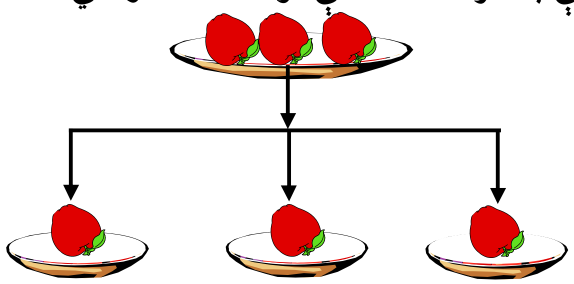

پورتنۍ ويشنه په رياضي کې داسې ليکل کيږي.

$$\begin{array}{r|l} 3 & 3 \\ \underline{-3} & 1 \\ 0 & \end{array}$$

۳ ÷ ۳ = ۱ يا

له دې څخه ويلای شو هر عدد چې په خپل ځان وويشل شي د هغــه حاصــل (خارج قسمت) يو دی نو ليکلای شو چې:

۴ ÷ ۴ = ۱   ۱ ÷ ۱ = ۱

۵ ÷ ۵ = ۱   ۲ ÷ ۲ = ۱

۳ ÷ ۳ = ۱

تمرين: لاندې پوښتنې حل کړئ.

۸ ÷ ۸ = ?   ٦ ÷ ٦ = ?

۹ ÷ ۹ = ?   ۷ ÷ ۷ = ?

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ پنځوسم لوست

د یوه عدد ویشل په (۱) باندې

هدف: زده کوونکي پوه شي هر عدد چې په (۱) باندې وویشل شي نتیجه یې په خپله هم هغه عدد ده.

ګرانو زده کوونکو تاسو هر یو خپل ټولګیوال ته ۲ ټوکه کتــابچې ورکـــړئ او وواياست چې ستاسو دټولیګوال په لاس کې څو ټوکـــه کتــابچې دي. حتمـــي ستاسو ځواب (۲) دی، چې په حقیقت کې د یوه عدد ویشل په (۱) ده. د دې عمل رياضي شکل یې داسې لیکو.

$$\begin{array}{r|l} 2 & 1 \\ \hline -2 & 2 \\ \hline 0 & \end{array}$$

یا ۲ = ۱ ÷ ۲

په همدې ډول که چېرې شریف خپل ۳ دانې قلمونه خپلې یوې خور نازي ته ور وبخښي ویلای شئ چې نازي به څو قلمونه ولري؟ دې پوښتنې په ځواب تاســـو ټول پوهېږئ چې نازي ۳ قلمونه لري. چې داعمل هم د یوه عدد ویشل پـــه (۱) باندې دی. د دې ریاضي شکل داسې دی. ۳= ۱ ÷ ۳

له دې مثالونو څخه پوهیدلای شو هر عدد چې په (۱) باندې وویـــشل شـــي د ویش حاصل یې په خپله هم هغه عدد دی.

نو لیکلای شو چې:

۲ = ۱ ÷ ۲

۳ = ۱ ÷ ۳

۴ = ۱ ÷ ۴

۵ = ۱ ÷ ۵

تمرین لاندې پوښتنو ته شفاهي ځواب وواياست.

? = ۱ ÷ ۸   ? = ۱ ÷ ٦

? = ۱ ÷ ۹   ? = ۱ ÷ ۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل

د اندازه کولو واحدونه

اووه پنځوسم لوست

غیر معیاري واحدونه

هدف: زده کوونکي په دې پوه شي چې په پخوا وختونکي د شیانو اوږدوالی په څه شي اندازه کیده او هغوی د اوږدوالي معیاري واحد دپیژندلو لپاره چمتو کړئ.

په خپل ټولګي کې د اندازې نیولو لپاره یو شئ وټاکئ د هغه جګوالي او یا اوږدوالي اندازه کړئ.

د اندازې نیولو یو واحد وټاکئ.

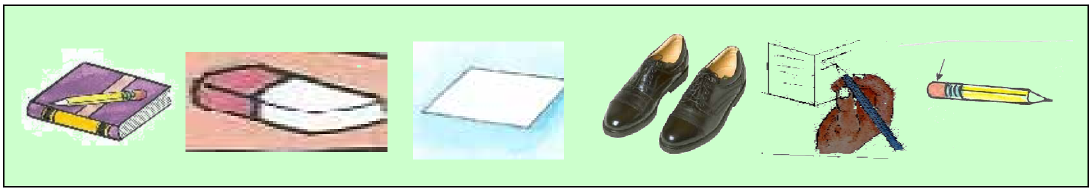

عیني شی په یوه بل واحد سره اندازه کړئ ا و چارټ بشپړ کړئ.

	زه څه شئ اندازه کوم	داندازه کولو واحد	اندازه نیول
۱	ور	دزده کوونکي لویشت	کابو ۲۰ لویشتي
۲	____________	___________	کابو ___________
۳	____________	___________	کابو ___________

کورنۍ دنده: د موسکا قد یې اندازه کړ چې څومره دی، لومړی یې په لویشت سره اندازه کړل او ورروسته یې په پنسل سره اندازه کړ.
آیا ویلاي شئ چې د موسکا قد څولویشتې او یا څو پنسله شوی دی؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته پنځوسم لوست

معیاري واحدونه (متر، سانتي متر او ملي متر)

هدف: زده کوونکي دمعیاري واحدونو په ګټه اوپه ورځني ژوند کې دهغو داستعمالولو په طریقه پوه شي.

متر: د شیانو اوږدوالی په متر سره اندازه کوي چې یومنل شوې معیاري اندازه ده. مثلاً د ټوکر اوږدوالی، د دړې اوږدوالی، ستاسو د ټولګي اوږدوالي... پــه متر سره اندازه کېږي. لاندې شکل د یوه متر نمونه ده. یو متر په سلو مساوي برخو ویشل شوی دی او د هغه هرې برخې ته سانتي متروایي یعنې:

۱۰۰ سانتي متر = ۱ متر

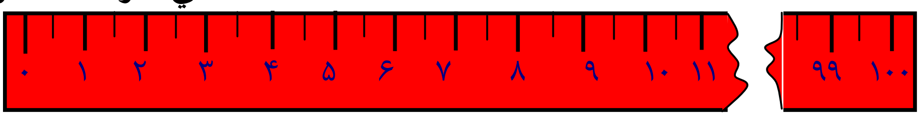

خط کش: کوچنی اولنډ اوږدوالی د خط کش په واسطه اندازه کېږي تاســو کولای شئ د خپل کتاب اوږدوالی او بر د خط کش په واسطه اندازه کړئ. او په همدې ډول کولای شئ د خپل قلم اوږدوالی دخط کش په واسطه انــدازه کړئ چې څو سانتي متره کېږي.

دا یو خط کش ده او ۱۰ سانتي متره اوږدوالی لري.

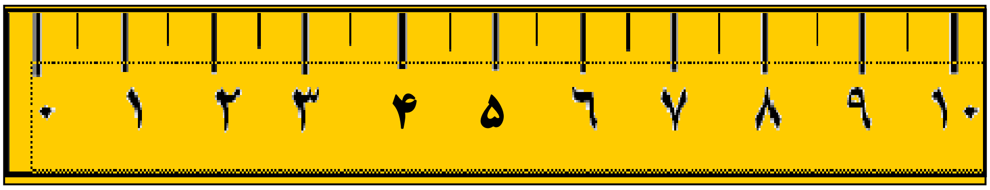

د خپلې لوښتې اندازه دخط کش په واسطه معلومه کړئ او ووایاست چې څو سانتي متره ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه له يو متر څخه اوږد يم.

١ متر ١٠ ديسي متره کېږي.

١ متر ١٠٠ سانتي متره کېږي.

١ متر ١٠٠٠ ملي متره کېږي.

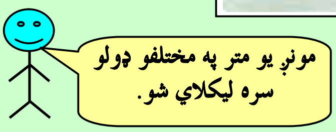

تخمين يې کړئ تقريباً څومتره، د خپل يوه ملګري سره يوځاى کار وکړئ.

اوږدوالي په ملي متر، سانتي متر، اومتر سره تخمين او هم اندازه يې کړئ ———

	د لاندې شيانو اندازه اخيستل	تخميني	اندازه نيول
١	له سره د پښو ترګوتو پورې	کابو ——— متره	کابو ——— متره
٢	ستاسو د مېزجګوالى	کابو ——— متره	کابو ——— متره
٣	د ټولګي اوږدوالى	کابو ——— متره	کابو ——— متره
۴	د ټولګي د بر واټن	کابو ——— متره	کابو ——— متره
۵	د ټولګي د څلورو خواو اندازه	کابو ——— متره	کابو ——— متره
٦	ستاسو د څوکۍ اوږدوالى	کابو ——— متره	کابو ——— متره
٧	ستاسو د ټولګي د وره لوړوالى	کابو ——— متره	کابو ——— متره

کورنۍ دنده:

حل يې کړئ: د حيدر د تني لوړوالى ١٣٠ سانتي متره دى او د ادريس د تني لوړوالي ١١۵ سانتي متره دى د حيدر د تني اوږدوالى څومره زيات دى؟ ———

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه پنځوسم لوست
د ټوټه خطونو د اوږدوالي اندازه کول د خط کش په واسطه

هدف:زده کوونکي دې ته چمتو شي چې دهندسي شکلونو دچاپيريال (محيط) داندازه کول دپاره دخط کش څخه کار واخلي.

ګرانو زده کوونکو! تاسو په تيرو لوستونوکې د خط کش له نامه سره بلد شوي ياست. او پوهېږئ چې د لنډو اوږدوالي اندازه کولو لپاره په کار وړل کېږي، مثلاً که چېرې وغواړو د يوه پنسل، اوږدوالی اندازه کړو د خطکش د صفر ټکی (نقطه) د پنسل په يوه سر باندې ايږدو، وينو چې د قلم بل سر د خط کش له کومې درجې سره مطابقت کوي، ځرنګه چې د پنسل بل سر د ۱۰ له عدد سره مطابقت کوي نو وايو چې د پنسل قلم اوږدالي يا اندازه ۱۰ سانتي متره دي.

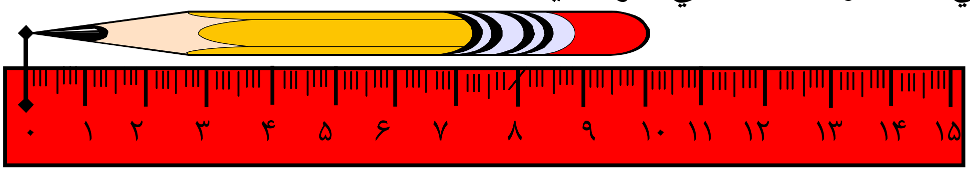

او په همدې ډول دا ●————● يوټوټه خط دئ. د دې ټوټه خط اندازه يا اوږدوالی ځرنګه چې د پنسل اوږدوالی مو معلوم کړئ، په هم هغه ډول يې اندازه کوو ليدل کيږي چې دنوموړي ټوټه خط اوږدوالی ۵ سانتي متره يا ۵۰ ملي متره دئ.

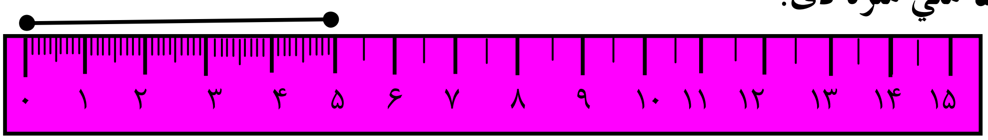

که چېرې وغواړو چې يو خط د ۴۰ ملي مترو په اوږدالي رسم کړو د دې ټوټه خط اوږدوالي په څو سانتي مترو سره دخط کش په مخ په نښه کوو.

د خپل يوه ملګري سره يوځای کار وکړئ يو خط کش استعمال کړئ او پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱- يو سانتي متر څو ملي متره کيږي

يو سانتي متر ______ ملي متره کيږي.

۲- ۲ سانتي متره څو ملي متره کيږي؟

۲ سانتي متره ______ ملي متره کيږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ۳ سانتي متره څو ملي متره کيږي؟
۳سانتي متره ______ ملي متره کيږي.
۴. ۴۰ ملي متره څو سانتي متره کيږي؟
۴۰ ملي متره ______ سانتي متره کيږي.
۵. ۱۵ ملي متره څو سانتي متره کيږي؟
۱۵ ملي متره ______ سانتي متره او________ ملي متره کيږي.

تمرين

لاندې ټوټه خطونه دخط کش په واسطه اندازه کړئ او ووایاست چې هر یو یې څو سانتي متره او څو ملي متره دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل (هندسه)

شپیتم لوست

د هندسي شکلونو پېژندنه

هدف: څرنګه چې زده کوونکي په ورځنۍ ژوند کې دهندسي ساده شکلونو سره مخامخ کيږي نولازمه ده چې د هغو سره پېژندګلوي ولري.

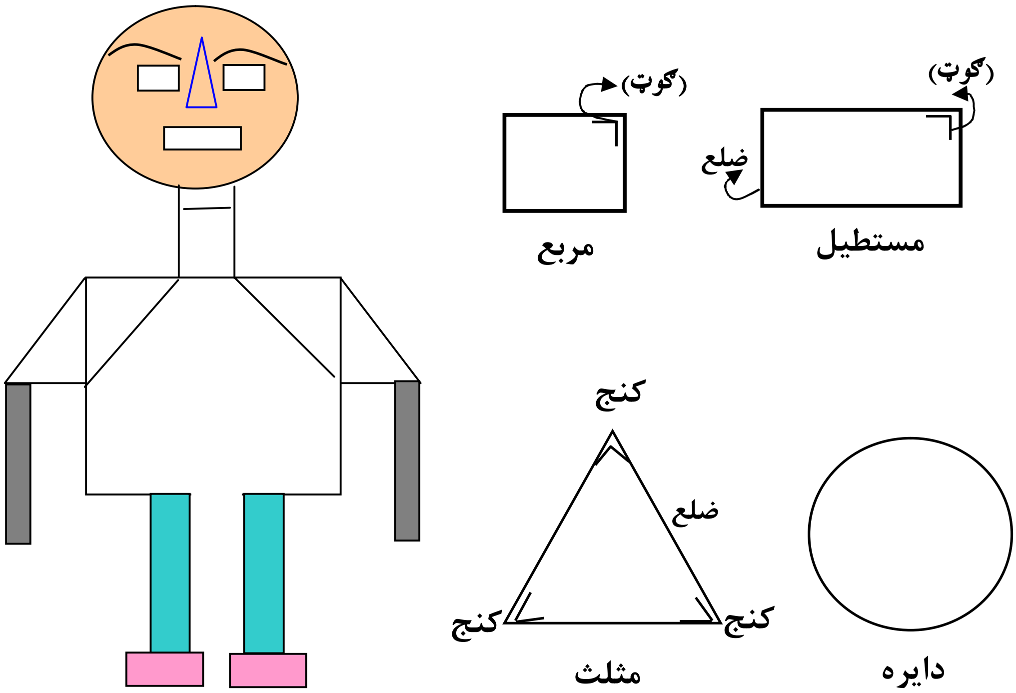

تمرين:

۱– د(سرې کې) په شکل کې مستطيل، مربع، دايره او مثلث وښاياست.

۲– په پورتنۍ شکل کې څومستطيلونه، څو مربع ګانې، څو دايرې او څـــو مثلثونه ليدلای شئ.

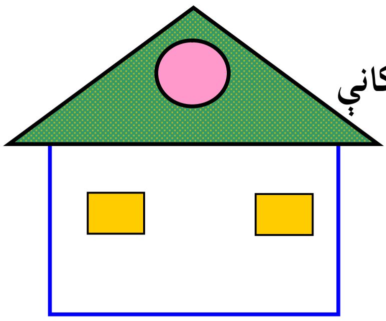

۳– په مخامخ شکل کې څو مثلثونه څو مربع ګانې څو دايرې او څو مستطيلونه دي وښاياست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- شکلونوته مخامخ نومونه شته دي، تاسو خپلو کتابچو ته نقل کـــړئ. د یوه تیر په واسطه شکل داړوند نامه سره ونښلوي، ګوټونـــه (کـــنج) او ضلعي يې وښاياست.

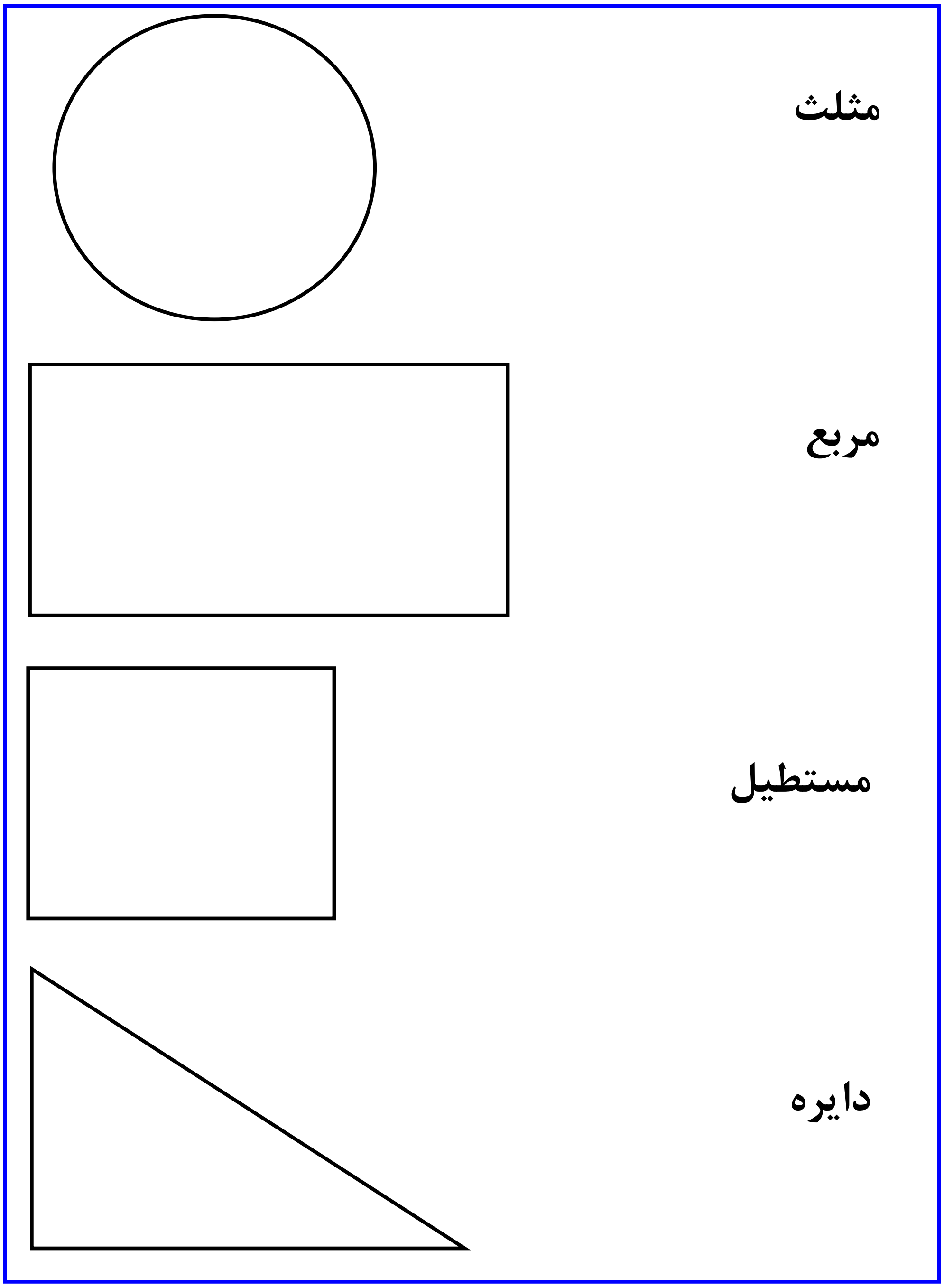

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵ – په لاندې هندسي شکلونو کې دمربع ګانو، مستطيلونو، دايـــرو او مثلث شمېر پيداکړئ.

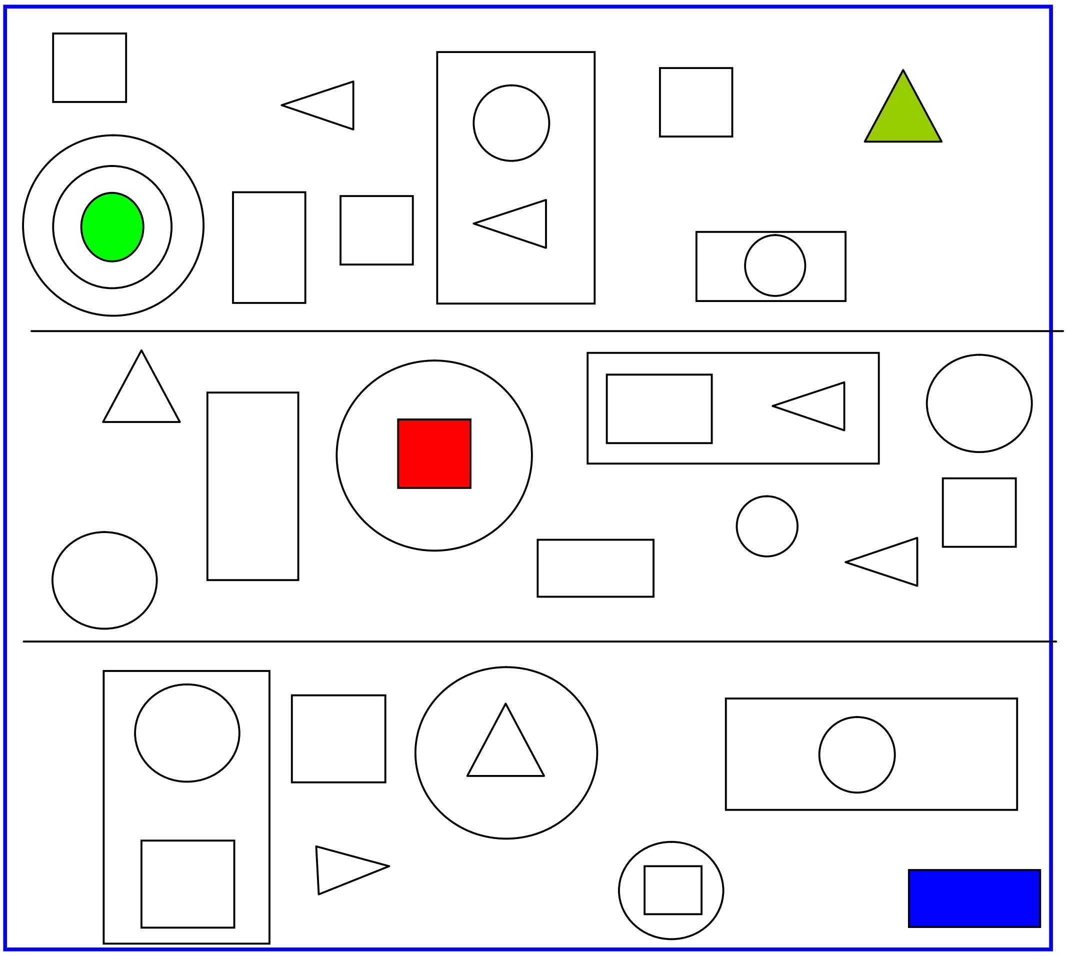

٦– د خپل کور په چاپېريال (محيط) کې کوم شيان دايروي شــکل، کــوم شيان مثلث شکل، کوم شيان مستطيل شکل او کوم شيان مربع شــکل وينئ نوم يې واخلئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

محیط

د یوه شکل ګرد چاپیرواتن دهم هغه شکل دمحیط په نامه یادیږي.

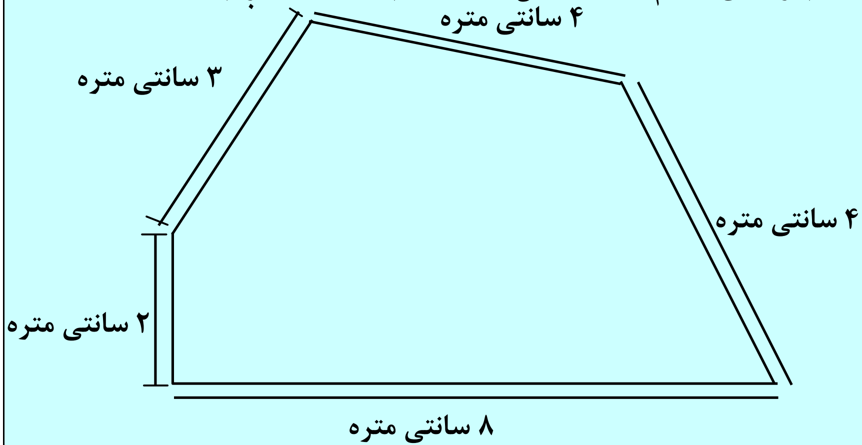

۲۱ سانتي متره = ۲ + ۳ + ۴ + ۴ + ۸

محیط = ۲۱ سانتي متره

وار ونیسئ دخنډو داوږدوالي اندازه جمع کړئ ترڅو محیط پیداکړئ.

۱.

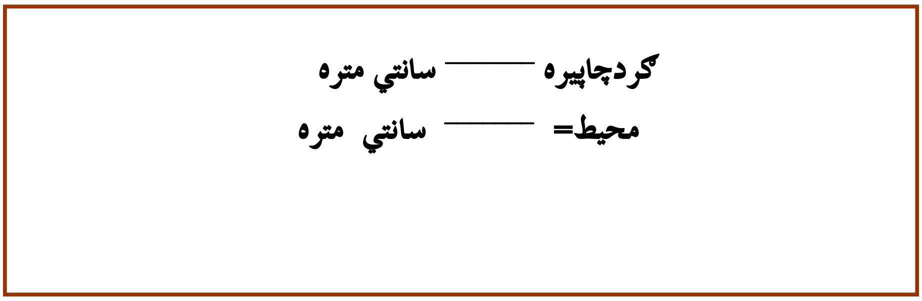

ګردچاپیره ـــــــ سانتي متره

محیط= ـــــــ سانتي متره

۲.

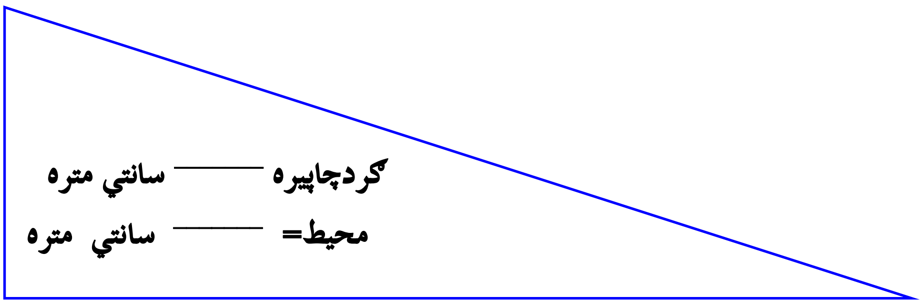

ګردچاپیره ـــــــ سانتي متره

محیط= ـــــــ سانتي متره

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳.

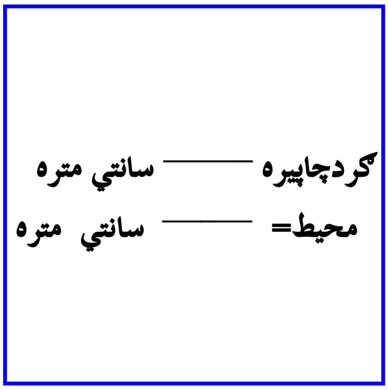

۴. وار ونیسئ دڅنډو اوږدوالی اندازه کړئ، جمع يې کړئ، ترڅو محيط يې پيداکړي.

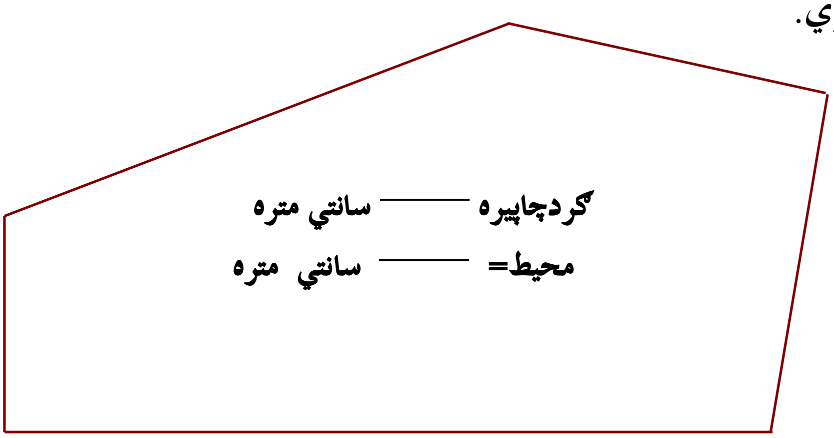

۵. په خپله خوښه يو شکل رسم کړئ وروسته د هغه محيط په سانتي متر سره اندازه کړئ.

کورنۍ دنده: په کورکې دوه شکله پيداکړئ اودهغو محيطه اندازه کړئ او دې ته چمتو شئ چې خپلې نتيجې په ټولګي کې ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم فصل
د کسر پيژندل په عملي توګه
يو شپيتم لوست
په هندسي شکلونوکې کسر

هدف: دکسر پيژندنه او معرفت دزده کوونکو دپاره ده او په هندسي شکلونوکې دکسر ښوونه او پوهيدل دزده کوونکو لپاره ډيره آسانه لاره اوطريقه ده.

مساوي او نامساوي برخې

برخې په عيني اندازه نه دي.

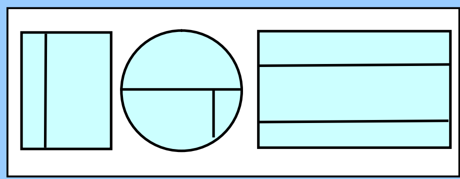

دا مساوي برخې نه دي.

برخې په عيني اندازه دي.

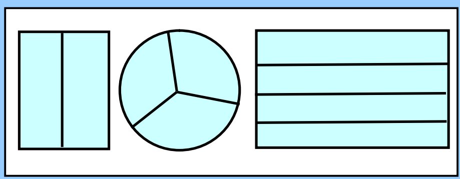

دا مساوي برخې دي.

لاندې هر يو شکل په څو برخو ويشل شوی دی دشکلونو کومه ګڼه په مساوي برخو او کــوم يــو دشکلونو په نامساوي برخو ويشل شوی دی. لست يې کړئ د مثال څخه کار واخلئ.

برخې ۲ — نا مساوي — (مساوي) — شکل۱ 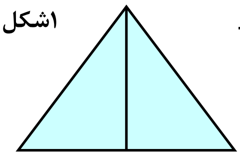	برخې ۳ — مساوي — (نا مساوي) — شکل۲
برخې ___ مساوي — نا مساوي — شکل۳ 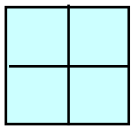	برخې ___ مساوي — نا مساوي — شکل۴ 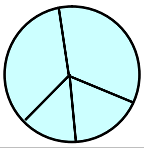
برخې ___ مساوي — نا مساوي — شکل۵ 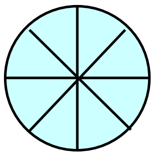	برخې ___ مساوي — نا مساوي — شکل۶ 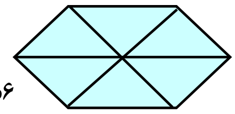
برخې ___ مساوي — نا مساوي — شکل۷ 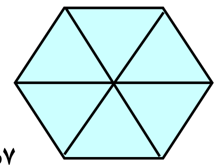	برخې ___ مساوي — نامساوي — شکل۸ 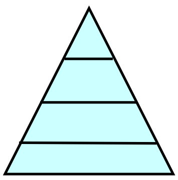

(c) ketabton.com: The Digital Library

مساوي برخې رسم کړئ او هره برخه په مختلف رنګ سره رنګ کړئ.

۹.

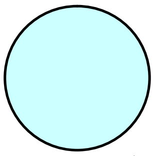

۴ مساوي برخې

۱۰.

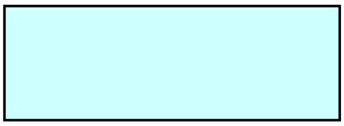

۳ مساوي برخې

٦ مساوي برخې

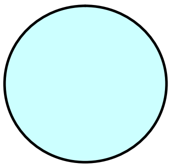

۸ مساوي برخې

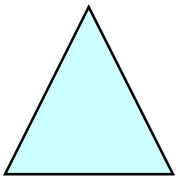

دوه مساوي برخې

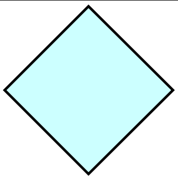

۲ مساوي برخې

کورني دنده: ۴ مساوي برخې رسم کړئ ترڅو نوی شکل جوړ کړئ.

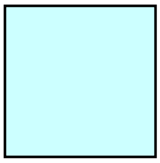

مثلث جوړ کړئ.

مستطیلونه جوړ کړئ.
چې مربع نه وي.

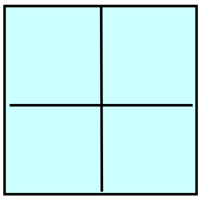

مربع ګاني جوړې کړئ.

دا یوه منه ده

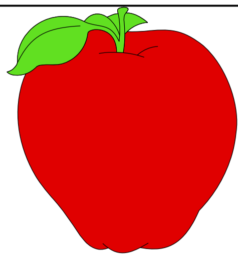

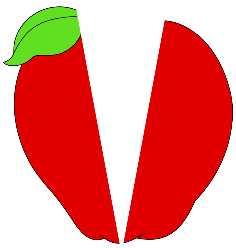

د منې نیمايي

د منې نیمايي

دا منه په دوو مساوي برخو ویشل شوې ده
هره برخه د منې یوه، دوهم برخه جوړه وي
اوهري برخې ته یو دوهم $\frac{1}{2}$ وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دایو مثلث دی

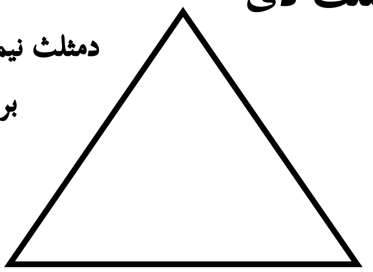

دمثلث نیمایي یا دمثلث $\frac{1}{2}$ برخه

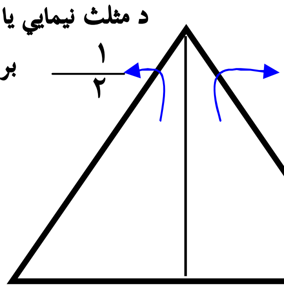

د مثلث نیمايي یا د مثلث $\frac{1}{2}$ برخه

دایوه مربع ده

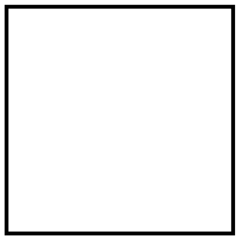

دریمه برخه یا $\frac{1}{3}$ برخه

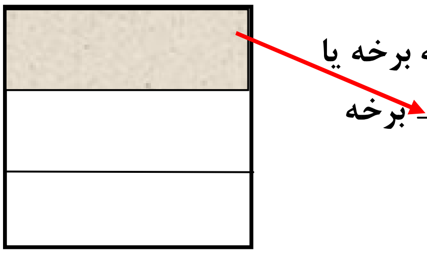

دامربع په دري مساوي برخوويشل شوي ده.
هره برخه دټولي مربع دریمه برخه جوړه وي.

دایو مستطیل ده.

دمستطیل څلورمه برخه یا ($\frac{1}{4}$) برخه دمستطیل

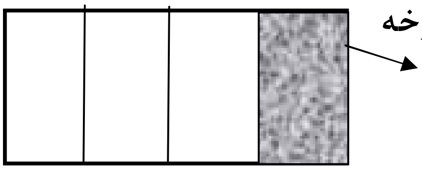

دامستطیل دی په څلورو مساوي برخو ویشل شوی دی، هره برخه د مستطیل څلورمه برخه جوړه وي.

دا یوه دایره ده

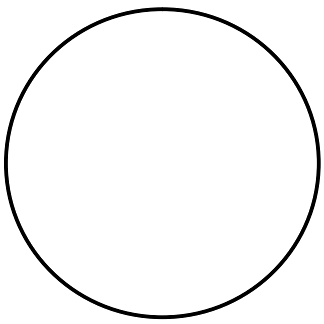

ددایرې نیمایي یا ددایرې ($\frac{1}{2}$) برخه

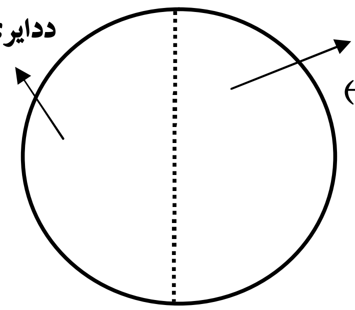

ددایرې نیمایي

دا یوه دایره ده اوپه دوو مساوي برخو ویشل شوې ده، هر یوه د دې دوو برخو څخه یوه دوهمه برخه د دایرې بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه شپیتم لوست

د یوه کسري برخې ښوونه

هدف: زده کوونکي یوه شئ چې په څو مساوي برخو ویشل شوي ده یوه برخه یې په کسري شکل ولیکي او هم سرچپه یې یوځومه برخه په شکل کې وښودلای شي.

له ۴ مساوي برخو څخه یوه برخه یې یوه څلورمه بلل کیږي.

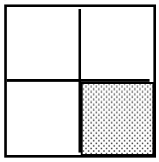

شنه رنګه مربع یوه څلورمه ده

درې مساوي برخې دي هره برخه یې یوه دریمه بلل کیږي.

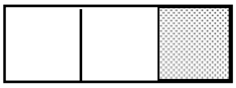

شنه رنګه مربع یوه دریمه

له دوو مساوي برخو څخه هره برخه نیمایي یا یوه، دویمه بلل کیږي.

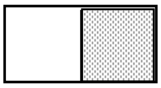

شنه رنګه مربع نیمایي یا یوه دویمه ده

څو نیمایي یو بشپړ شی جوړوي؟

څو څلورمې یو بشپړ شئ جوړوي؟

۱. نیمایي یې رنګ کړی.

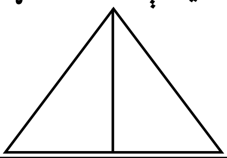

۲. یو دریمه یې رنګ کړئ.

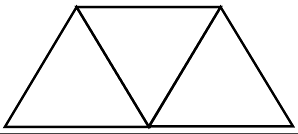

۳. یو دریمه یې رنګ کړئ.

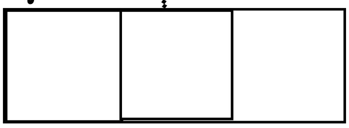

۴. څلور واړه خانې یې رنګ کړئ.

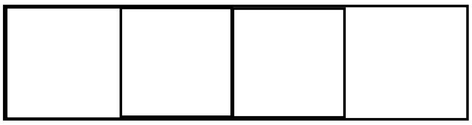

۵. یوڅلورمه وښیاست

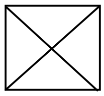

۱/۴

یو دریمه وښیاست

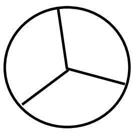

۱/۳

یودویمه وښیاست

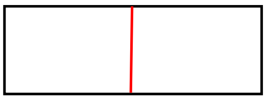

۱/۲

۱ شنه برخه / ۴ مساوي برخو

۱ شنه برخه / ۳ مساوي برخو

۱ شنه برخه / ۲ مساوي برخو — کسرى خط (دبرخط)

۱/۴ ، ۱/۲ او ۱/۳ کسر بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشق اوتمرین: لاندې جدول بشپړ کړئ د حل شوي مثال څخه کار واخلئ.

دکسر رنګ شوي برخې ولیکئ	رسم	مساوي برخې
۱- $\frac{۱}{۴}$ دمساوي برخو څخه یوه یوه برخه رنګ شوې ده یا دشکل څلورمه برخه رنګ شوې ده.	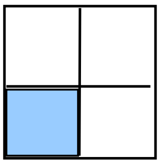	۴
۲- $\frac{\square}{\square}$	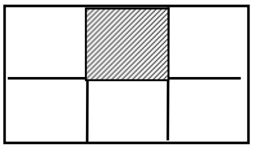	
۳- $\frac{\square}{\square}$	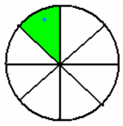	

په لاندې شکلونو کې د رنګ شوو برخو کسر ولیکئ.

۴- $\frac{\square}{\square}$ 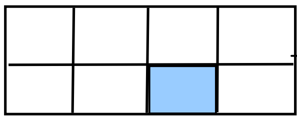 $\frac{\square}{\square}$ 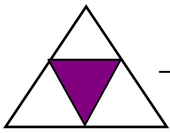 $\frac{\square}{\square}$ 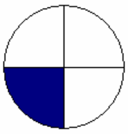

۵- $\frac{\square}{\square}$ 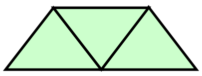 $\frac{\square}{\square}$ 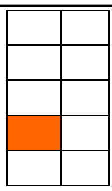 $\frac{\square}{\square}$ 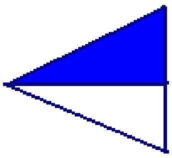

۶- $\frac{\square}{\square}$ 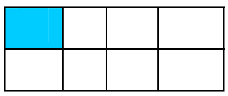 $\frac{\square}{\square}$ 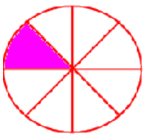 $\frac{\square}{\square}$ 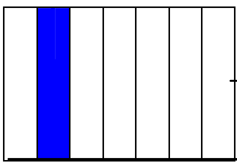

زده کوونکي دې ٦ مه ګڼه پوښتنه دکورنۍ دندې په توګه په کورکې حل کړي.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library